

Ն. Ա. Սկրսչյ ան, Ա. Բ. Սարգսյ ան,
Կ. Գ. Գրիգորյ ան, Լ. Մ. Խաչատրյ ան

**ՄԿԱՆՆԵՐԻ ՖՈՒՆԿՑԻՈՆԱԼ ԱՆԱՏՈՄԻԱՅԻ
ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐ**
Ուսումնական ձեռնարկ

Երևան
Հեղինակային հրատարակություն
2022

ՀՏԴ 611.73(07)
ԳՄԴ 28.7g7
Մ 806

ԳՐԱԽՈՍՆԵՐ* Աղաջանյան Մ.Գ.- բժշկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր
Հակոբյան Ե.Ս. - մանկ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր

Մկրտչյան Ն. Ա.

Մ 806 Մկանների ֆունկցիոնալ անատոմիայի
հիմունքներ: Ուսումնական ձեռնարկ /Ն. Ա. Մկրտչյան,
Ա. Բ. Սարգսյան, Կ. Գ. Գրիգորյան, Լ. Մ. Խաչատրյան.-
Եր.: Հեղ. հրատ., 2022.- 244 էջ:

Մկանների ֆունկցիոնալ անատոմիայի հիմունքներ» ուսումնական ձեռնարկն ընդգրկում է տեղեկություններ մկանների վերաբերյալ, մանրամասն նկարագրվում է տարբեր մկանախմբերի աշխատանքը, տեղադրությունը, համագործակցությունը միմյանց նկատմամբ, նրանց ներգրավվածությունը տարբեր հոդերի շարժումներին: Ուսումնական ձեռնարկում առկա են մկանների նկարները, անվանումները՝ հայերեն, ռուսերեն և լատիներեն լեզուներով, որոնք համապատասխանում են անատոմիայի միջազգային ստանդարտներին, մկանների տեղադրությունը, նկարագրությունը, անոթավորումը, նյարդավորումը, ֆունկցիան:

«Մկանների ֆունկցիոնալ անատոմիայի հիմունքներ» ուսումնական ձեռնարկը նախատեսված է ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի ինստիտուտի առկա, հեռակա բակալավրիատի և մագիստրատուրայի ուսանողների, կինեզիոթերապիստների, մարզիչ-մանկավարժների, աղապտիվ ֆիզիկական կուլտուրայի և ֆիթնեսի ոլորտի մասնագետների համար:

ՀՏԴ 611.73(07)
ԳՄԴ 28.7g7

ISBN 978-9939-0-4069-1

© Մկրտչյան Ն. Ա., 2022
© Սարգսյան Ա. Բ., 2022
© Գրիգորյան Կ. Գ., 2022
© Խաչատրյան Լ. Մ., 2022

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

«Մարդու անատոմիա» առարկան ուսումնասիրում է օրգան համակարգերը, այդ թվում նաև մկանային համակարգը: Տվյալ ուսումնական ձեռնարկը համալրում է «Մարդու անատոմիա» ձեռնարկներում առաջարկված մկանաբանության վերաբերյալ ինֆորմացիան այն առումով, որ մանրամասն նկարագրում է տարբեր մկանախմբերի աշխատանքը, տեղադրությունը, համագործակցությունը միմյանց նկատմամբ, նրանց ներգրավվածությունը տարբեր հոդերի շարժումներին:

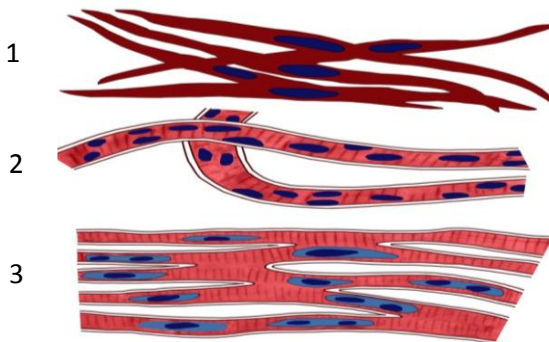
«Մկանների ֆունկցիոնալ անատոմիայի հիմունքներ» ուսումնական ձեռնարկը առաջարկվում է որպես ուղեցույց՝ ֆիզիկական կուլտուրայի և սպորտի բնագավառի մասնագետներին, կինեզիոթերապիստներին, մարզիչ-մանկավարժներին, ադապտիվ ֆիզիկական կուլտուրայի և ֆիթնես ոլորտի մասնագետներին, նկարիչներին, քանդակագործներին: Այն կարող են կիրառել քոլեջներում, բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում առկա և հեռակա ուսուցման բաժիններում բակալավրի և մագիստրատուրայի տարբեր մասնագիտություններով սովորող այն ուսանող-մասնագետները, ում կրթական ծրագրում ներառված է «Մարդու անատոմիա» առարկան:

ՄԿԱՆԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՎ ՖՈՒՆԿՑԻՈՆԱԼ ԱՆԱՏՈՄԻԱ

ՄԻՈԼՈԳԻԱ (MYS, MY[OS] - հունարեն մկան) – ուսումնասիրում է մկանային համակարգը, նրա կառուցվածքը, զարգացումը, գործունեությունը:

Մարդու մարմնում շարժողական ապարատը ներկայացված է ոսկրերով, հոդերով և միջաձիգ զուլվոր կամ կմախքային մկաններով: Բայց միայն մկաններն են շարժման դինամիկ շղթայի այն կենդանի օղակը, որը, ներգործելով ոսկրային լծակների վրա, փոխում է մարդու մարմնի կամ նրա մասերի դիրքը և ապահովում է հավասարակշռությունը տարածության մեջ:

Մկանային հյուսվածքի տեսակները, կառուցվածքը և գործառույթները [նկ 1.]: Մարդու մարմնում առանձնանում են **հարթ մկանները, միջաձիգ զուլավոր (կմախքային) մկանները և սրտամկանը:**

Նկ. 1. Մկանային հյուսվածքի տեսակները

1. Հարթ, 2. Միջաձիգ զուլավոր, 3. Սրտամկան

Հարթ մկանները մտնում են ներքին օրգանների պատերի կազմության մեջ (արյունատար անոթներ, աղեստամոքսային խողովակ, բրոնխներ և այլն): Հարթ մկաններն աշխատում են դանդաղ և գրեթե անընդհատ՝ միապաղաղ շարժումներ կատարելով: Նրանք կծկվում են ականա:

Կմախքային կամ միջաձիգ զոլավոր մկաններն ապահովում են մարմնի դիրքը, հավասարակշռությունը, շարժումները: Մկանները կաչում են ոսկրերին ջլերի միջոցով: Մկանների կծկման շնորհիվ, կմախքի մասերը հողերի միջոցով մոտենում են իրար կամ հեռանում միմյանցից: Կմախքային մկանների աշխատանքը կարելի է վերահսկել մեր կամքով:

Սրբամկանը ֆունկցիոնալ և մորֆոլոգիական առումով միջանկյալ դիրք է զբաղեցնում հարթ և կմախքային մկանների միջև: Ինչպես և հարթ մկանները, այն գործնականում կծկվում է ականա և ունի բարձր դիմադրողականություն հոգնածության նկատմամբ: Ինչպես կմախքային մկանները, այն կարող է արագ կծկվել և ինտենսիվ աշխատել:

Շարժողական ապարատի ակտիվ մասը կմախքային մկաններն են: Կմախքային մկանների ընդհանուր թիվը 400-ից ավելի է, որը չափահաս մարդու մոտ կազմում է ընդհանուր քաշի $\approx 40\%$ -ը: Մկանը, ինչպես և մյուս բոլոր օրգանները, ունի բարդ կառուցվածք: Այն պարունակում է մի քանի հյուսվածքներ: Կմախքային մկանների հիմքը միջաձիգ զոլավոր մկանային հյուսվածքն է, որով պայմանավորվում է մկանների կծկվելու հատկությունը:

Կմախքային մկանների ֆունկցիոնալ տարրը մկանային բջիջն է, որը կազմում է հյուսվածքի ընդհանուր զանգվածի 85-90%-ը: Օրինակ, երկգլխանի մկանը պարունակում է ավելի քան

1 միլիոն մկանաթելեր: Մկանաթելերի միջև գտնվում են արյան մազանոթներ և նյարդերի բարակ ցանցը որը կազմում է ընդհանուր մկանային զանգվածի մոտ 10%: 10-50 մկանաթելեր միավորվում են մեկ մկանախրձի մեջ: Մկանաթելերը և մկանախրձերը կազմում են կմախքի մկանները, որոնք պատված են շարակցական հյուսվածքով:

Յուրաքանչյուր մկանում առանձնանում է կծկվող մաս՝ մկանային փորիկ կամ մարմին, և ոչ կծկվող մաս՝ ջիլ: Որպես կանոն, մկանն ունի երկու ջիլ, որոնցով ամրացվում է ոսկրերին:

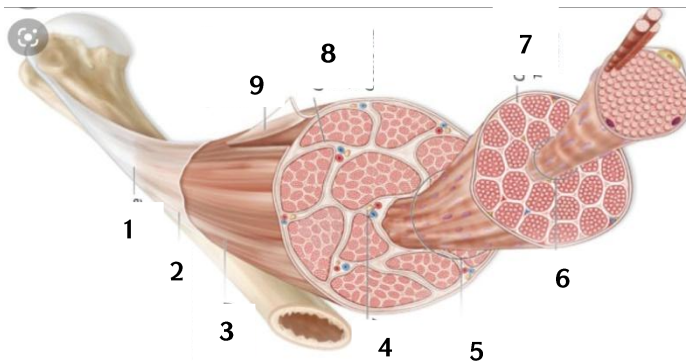
Մկանային **փորիկը** բաղկացած է բազմաթիվ միջաձիգ զոլավոր *մկանաթելերից*, որոնք կազմում են տարբեր հաստության *մկանախրձեր*: Յուրաքանչյուր մկանախրձում մկանաթելերը կապված են միմյանց հետ չամրացված փուխր շարակցական հյուսվածքի միջոցով բարակ ցանցի տեսքով, որը կոչվում է **էնդոմիզիում**: Մկանախրձերը նույնպես փոխկապակցված են շարակցական հյուսվածքի շերտերով՝ **պերիմիզիումով**, իսկ ամբողջ մկանը արտաքինից ծածկված է շարակցական հյուսվածքի պատյանով՝ **էպիմիզիումով**: Մկանի փորիկը կարմրաշագանակագույն է: Ջլերը սպիտակ են, իրանին մոտ գտնվող ծայրը կոչվում է գլուխ, հեռական՝ պոչ: **[Նկ.2]**

Մկանները, ինչպես բոլոր օրգանները, մատակարարվում են նյարդերով և արյունատար անոթներով: Նյարդերը պարունակում են **շարժիչ (էֆերենտ), զգայական (աֆերենտ)** և սիմպաթիկ նյարդաթելեր: Շարժիչ նյարդաթելերի երկայնքով ուղեղից դեպի մկան փոխանցվող նյարդային ազդակները հանգեցնում են նրա կծկմանը: Մկանային ընկալիչների միջոցով մկանների վիճակի մասին ստացված

տեղեկատվությունը զգայական նյարդաթելերի միջոցով հաղորդում է ուղեղին: Սիմպաթիկ նյարդաթելերի միջոցով կենտրոնական նյարդային համակարգը ապահովում է մկանների սնուցումը (տրոֆիկան): Որպես ինտենսիվ նյութափոխանակություն ունեցող օրգան՝ մկանն ունի հարուստ արյունամատակարարում:

Նկ. 2 Մկանի կառուցվածքը

1. Ջիլ, 2. Խորանիստ փակեղ, 3. Միջաձիգ զոլավոր մկան, 4. Ջարկերակ, նյարդ, 5. Մկանախուրձ, 6. Մկանաթել, 7. Էնդոմիզիում թաղանթ, 8. Պերիմիզիում թաղանթ, 9. Էպիմիզիում թաղանթ

Ձևով առանձնանում են մկանների երեք հիմնական տեսակներ՝ երկար, կարճ և լայն:

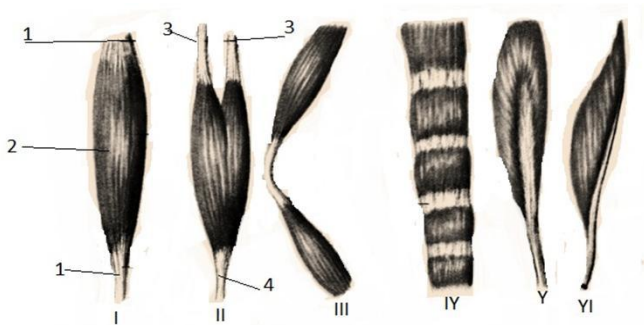
● Երկար մկանները տեղակայված են հիմնականում վերջույթների վրա: Նրանց ջլերն ավելի նեղ են և նման են նեղ ժապավենի: Որոշ երկար մկաններ սկսվում են մի քանի գլուխներով տարբեր ոսկրերից կամ նույն ոսկրների տարբեր տեղերից, այնուհետև այդ գլուխները միանում են և մյուս ծայրում առաջացնում ընդհանուր ջիլ: Ըստ գլուխների

քանակի մկանները կոչվում են՝ երկգլխանի, եռագլուխ և քառագլուխ:

●Կարճ մկանները տեղակայված են առանձին ողերի և կողերի միջև:

● Լայն մկանները հիմնականում գտնվում են իրանի վրա, մեծ մասամբ դասավորված են մի քանի շերտերով: Այդ մկանների ջլերը լայն թիթեղներ են և կոչվում են ջլոններ կամ ապոնևրոզներ:

Տարբեր մկաններում մկանաթելերն ունեն տարբեր ուղղություն՝ ուղիղ, թեք և շրջանաձև: Այն մկանները, որոնց մկանաթելերը կաշում են ջլին մի կողմից թեք ուղղությամբ, կոչվում են միափետրանի: Երկփետրանի մկաններում մկանաթելերը ջլին կաշում են երկու կողմից: Մկանները ըստ

տեսակի լինում են՝ իլիկաձև, երկգլխանի, երկփորանի, ժապավենաձև, փետրաձև և այլն: [Նկ.3]

Նկ. 3 Մկանի տեսակները

1.Ջիկ, 2. Փորիկ, 3. Գլուխ, 4. Պոչ,
I-իլիկաձև, II- երկգլխանի, III- երկփորանի, IV- ժապավենաձև,
V- երկփետրանի, VI- միափետրանի

Յուրաքանչյուր մկան ունի իր անվանումը: Որոշ մկաններ անվանվում են ըստ իրենց ֆունկցիայի՝ ծալող, տարածող, զատող և այլն: Մյուս մկանների անվանումն արտացոլում է դրանց ձևը՝ սեղանարդածև, շեղանկյունածև, կլոր, քառակուսի մկան և այլն: Ըստ գլուխների քանակի մկանները լինում են՝ երկգլխանի, եռագլուխ, քառագլուխ և այլն: Որոշ մկանների անուններն արտացոլում են ինչպես դիրքն ու ձևը, այնպես էլ դիրքն ու գործառույթը՝ որովայնի արտաքին թեք մկան, մատների երկար ծալիչ մկան և այլն:

Կամաքային մկաններն անցնում են մեկ, երբեմն երկու կամ մի քանի հողերի վրայով և իրենց ծայրերով կապում են տարբեր ոսկրերին և կոչվում են համապատասխանաբար՝ մեկհողային, երկհողային և բազմահողային: Երբ մկանը կծկվում է, նրա ծայրերը մոտենում են միմյանց և կատարում որոշակի աշխատանք: Ուստի մարդու մարմինը կամ նրա առանձին մասերը համապատասխան մկանների կծկման ժամանակ փոխում են դիրքը, կատարում են շարժումներ և հաղթահարում ծանրության ուժի դիմադրությունը: Մեկ այլ դեպքում մկանները կծկվում են, բայց մարմինը պահվում է որոշակի անշարժ դիրքում: Դրա հիման վրա տարբերակում են մկանների դինամիկ և ստատիկ աշխատանքը:

Դինամիկ աշխատանքն իրականացվում է իզոտոնիկ ռեժիմով, տարբեր մկանախմբեր հերթով կծկվում են, ինչը հնարավորություն է տալիս մարդու մկանային աշխատանքի տևողությունը մեծացնել:

Ստատիկ աշխատանքը գործունեության ձև է, որի ժամանակ մկանաթելերը զարգացնում են լարվածություն, բայց

գրեթե չեն կրճատվում, այսինքն. աշխատանքը կատարվում է իզոմետրիկ ռեժիմով: Ստատիկի դեպքում ջանքերը ներառում են կանգնած դիրքը, գլուխը ուղիղ պահելը, նստելը և այլն:

Մկանները կարող են նաև կատարել հաղթահարող, զիջող և դիմադրող աշխատանք:

●**Հաղթահարող** աշխատանքի ժամանակ մկանի ուժը հաղթահարում է մարմնի տվյալ օղակի ծանրության ուժին, երբ մկանի կամ մկանների խմբի ուժի պահն ավելի մեծ է, քան ծանրության ուժի պահը:

●**Զիջող** աշխատանքի ժամանակ մկանը մնալով լարված, աստիճանաբար թուլանում է՝ զիջելով ծանրության ուժին. մկանային ուժի պահը փոքր է ծանրության ուժի պահից:

●**Դիմադրող** աշխատանքի ժամանակ գործողությունը հավասարակշռված է, ուժերի պահը հավասար է, ինչի արդյունքում շարժում չկա:

Երբ մարմինը շարժվում է տարածության մեջ, տարբեր հողերում շարժումները փոխարինվում են մեկը մյուսով՝ **ծալում-տարածում (flexor–extensor), զատում-առքերում (abductor-adductor), վարհակում-վերհակում (supinator-pronator):**

Յուրաքանչյուր շարժում իրականացնելիս սովորաբար ներգրավվում են մի քանի մկանախմբեր. մի խմբի մկանները կծկվում են, մինչդեռ հակառակ գործողություն կատարող մկանների խումբը թուլանում է: Հակառակ մկանախմբերի միաժամանակյա կծկման և թուլացման շնորհիվ ապահովվում է սահուն շարժում:

Տվյալ հողում նույն շարժմանը մասնակցող մկանները կոչվում են **սիներգիստներ**, իսկ հակառակ գործողություն կատարող մկանները՝ **անտագոնիստներ**: Այսպիսով, բոլոր

մկանները, որոնք առաջացնում են ուսահողի ծալում, միմյանց նկատմամբ կլինեն սիներգիստներ, նույն հողի տարածմանը մասնակցող մկանները նույնպես միմյանց նկատմամբ կլինեն սիներգիստներ: Սակայն, այս երկու մկանախմբերի՝ ծալիչները և տարածիչները, միմյանց նկատմամբ **անտագոնիստներ են:**

Լծակներ: Մկաններն աշխատում են լծակների օրենքով, որոնք լինում են երեք կարգի.

1. Առաջին կարգի կամ հավասարակշռության լծակ:

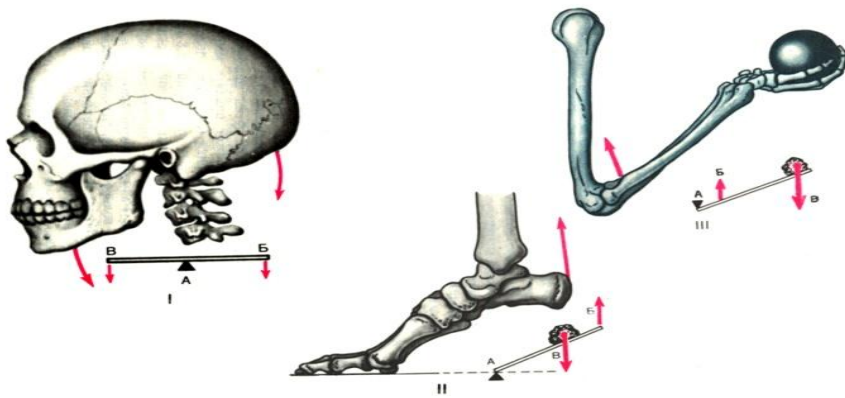
Հենման կետը հանդիսանում է առլաստոծորակային հողը, ծանրության ուժը՝ դիմային գանգի ոսկրերի ուժն է, մկանային ուժը՝ պարանոցի հետին երեսի մկանների ուժն է: Նշված երկու ուժերը գտնվում են հենման կետի երկու կողմերում, որի համար լծակը կոչվում է՝ հավասարակշռության:

2. Երկրորդ կարգի կամ ուժի լծակ:

Հենման կետը նախագարշապարի ոսկրերի գլխիկներն են, ծանրության ուժը՝ ոլոք ոսկրի ուժն է, մկանային ուժը՝ սրունքի եռագլուխ մկանի ուժն է: Լծակը կոչվում է ուժի, քանի որ մեծ է ուժի բազուկը:

3. Երրորդ կարգի կամ արագության լծակ:

Հենման կետը արմնկային հողն է, ծանրության ուժը՝ ձեռքի ոսկրերի ուժն է, մկանային ուժը՝ երկգլխանի մկանի ուժն է: Ծանրությունը բարձրացնելու համար հարկավոր է արագություն: [նկ. 4]

Նկ. 4 Լծակներ

1. I-կարգի լծակ՝ հավասարակշռության,
2. II-կարգի լծակ՝ ուժի,
3. III- կարգի լծակ՝ արագության

ՈՒՍԱԳՈՏՈՒ ՄԿԱՆԱԽՄԲԵՐԻ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ

ՈՒՍԱԳՈՏՈՒ ԱՌԱՋ ՇԱՐԺՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Մեծ կրծքային մկան (նկ.10) m.pectoralis major Большая грудная мышца	Սկսվում է անրակի կրծոսկրային ծայրից, կրծոսկրի առաջային մակերեսից, վերին V-VI կողաճառներից, մասամբ էլ որովայնի ուղիղ մկանի բունոցից:	Կաչում է բազուկոսկրի մեծ թմբիկից իջնող կատարին:	Միջային, կողմնային կրծքային ն., ոռ. pectoralis lateralis et medialis:	Կրծքաուսելունային գ. Հետին միջկողային գ. Առաջային միջկողային ճյուղեր կողմնային կրծքային գ., a. thoracicoacromialis, aa. intercostales posteriores, rr. intercostales an-

					teriores, a. thoracica lateralis:
2	Փոքր կրծքային մկան (նկ.10) m. pectoralis minor Малая грудная мышца	Սկսվում է II-V կողերից:	Կաչում է թիակի կտցածն ելունին:	Միջային և կողմնային կրծքային ն., nn. pectorales medialis et lateralis (C _{vii} -Th ₁):	Կրծքաուսելունային զ., առաջային միջկողային ճյուղեր, a. thoracico-acromialis, rr. intercostales anteriores:
3	Առաջային ատամնավոր մկան (նկ.10) m. serratus anterior Передняя зубчатая мышца	Սկսվում է ատամներով վերին VIII-IX կողերի դրսային մակերեսից:	Կաչում է թիակի միջային եզրին և ստորին անկյանը:	Երկար կրծքային ն. (C _v -C _{vii}), n. thoracicus longus (C _v -C _{vii}):	Կրծքամեջքային զ., կողմնային կրծքային զ., հետին միջկողային զ., a. thoracodorsalis, s. thoracica lateralis, aa. intercostales poste-

					riores:
--	--	--	--	--	---------

ՈՒՍԱԳՈՏՈՒ ՀԵՏ ՇԱՐԺՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Սեղանարդածև մկան (նկ.5) m. trapezius Трапециевидная мышца	Սկսվում է ծոծրակոսկրի վզարմատային գծից, վզարմատային կապանից և բուլոր կրծքային ողների փուշելուններից:	Կաչում է անրակի ուսելունային ծայրին, ուսելունին և թիակի կատարին:	Հավելյալ ն. պարանցային հյուսակ (C _{III} -C _{IV}), n. accessorius plexus, cervicalis (C _{III} - C _{IV}):	Պարանցի լայնական գ., ծոծրակային գ., վերթիակային գ., միջկողային հետին գ., a. transversa colli, a. occipitalis, a. suprascapularis, aa. Intercostales posteriores:

2	<p>Շեղանկյունաձև մկաններ (նկ.6)</p> <p>1) Փոքր շեղանկյունաձև մկան mm. rhomboidei minor</p> <p>2) Մեծ շեղանկյունաձև մկան mm. rhomboidei major</p> <p>Большая ромбовидная мышца</p>	<p>Սկսվում է պարանոցային ստորին վեց-յոթ ողների փուշելուններից:</p> <p>Սկսվում է կրծքային վերին չորս ողների փուշելուններից:</p>	<p>Կաչում է թիակի միջային եզրին:</p> <p>Կաչում է թիակի միջային եզրին:</p>	<p>Թիակի մեջքային ն., n. dorsalis scapulae (C_{IV}-C_V):</p>	<p>Պարանոցի լայնական զ., վերթիակային զ., միջկողային հետին զ., a. transversa colli, a. suprascapularis, aa. intercostales posteriores:</p>
3	<p>Մեջքի ամենալայն (լայնագույն)</p>	<p>Սկսվում է կրծքային ստոր-</p>	<p>Կաչում է բազուկոսկրի փոքր</p>	<p>Կրծքամեջքային ն. (C_{IV}-C_{VII}),</p>	<p>Կրծքամեջքային հետին զ., բազ-</p>

	<p>մկան (նկ.5) m. latissimus dorsi Широчайшая мышца спины</p>	<p>րին հինգ-վեց, բոլոր գոտկային և սրբոսկրային ողների փուշե- լուններից, զրստ- ոսկրի կատարի հետին մասից, կրծքագոտկային փակեղից և ստորին չորս կողերից:</p>	<p>թմբիկից իջնող կատարին:</p>	<p>n.thoracodorsalis (C_{IV}–C_{VII}):</p>	<p>կի հետին շրջա- դարձային գ., միջկողային գ., a. thoracodorsa- lis, a. circumflexa humeri posterior, aa. intercostales posteriores:</p>
ՈՒՍԱԳՈՏՈՒ ՎԵՐ ՇԱՐԺՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ

1	<p>Սեղանարդածն մկանի վերին խրձեր (նկ.5)</p> <p>fasciculi superiores musculi trapezii</p> <p>Верхние пучки трапециевидной мышцы</p>	<p>Սկսվում է ծոծրակոսերի վզարմատային գծից, վզարմատային կապանից;</p>	<p>Կաչում է անրակի ուսելունային ծայրին:</p>	<p>Հավելյալ ն. պարանցային հյուսակ (C_{III}-C_{IV}), ո. accessorius plexus, cervicalis (C_{III}-C_{IV}):</p>	<p>Պարանցի լայնական գ., ծոծրակային գ., վերթիակային գ., միջկողային հետին գ., a. transversa colli, a. occipitalis, a. suprascapularis, aa. Intercostales posteriores:</p>
2	<p>Շեղանկյունածն մկաններ(նկ.6)</p> <p>1) Փոքր շեղանկյունածն</p> <p>mm. rhomboideus minor</p>	<p>Սկսվում է պարանցային ստորին վեց-յոթ ողների փուշելուն-</p>	<p>Կաչում է թիակի միջային եզրին:</p>	<p>Թիակի մեջքային ն., ո. dorsalis scapulae (C_{IV}-C_V):</p>	<p>Պարանցի լայնական գ., վերթիակային գ., միջկողային հետին գ., a. transversa colli, a.</p>

	<p>Малая ромбовидная мышца</p> <p>2) Մեծ շեղանկյունաձև</p> <p>mm. rhomboideus major</p> <p>Большая ромбовидная мышца</p>	<p>ներից:</p> <p>Սկսվում է կրծքային վերին չորս ողների փուշելուններից:</p>	<p>Կաչում է թիակի միջային եզրին:</p>		<p>suprascapularis, aa. intercostales posteriores:</p>
3	<p>Թիակը բարձրացնող մկան (նկ.6)</p> <p>m. levator scapulae</p> <p>Мышца, поднимающая лопатку</p>	<p>Սկսվում է պարանոցային վերին չորս ողների լայնական ելուններից:</p>	<p>Կաչում է թիակի վերին անկյանը:</p>	<p>Թիակի մեջքային ն. (C_{IV}-C_V), n. dorsalis scapulae (C_{IV}-C_V):</p>	<p>Պարանոցի լայնական զ., պարանոցի մակերեսային զ. պարանոցի վերել զ., a. transversa colli, a. cervicalis su-</p>

					perfacialis, a. cervicalis ascendens:
4	Կրծոսկրաանրակապտկաձևային մկան (նկ.17) m. sternocleidomastoideus Грудиноключичнососцевидная мышца	Սկսվում է կրծոսկրի կոթից և անրակի կրծոսկրային ծայրից:	Կաչում է քունքոսկրի պտկաձևային ելունին:	Հավելյալ ն., n. accessorius:	Կրծոսկրաանրակապտկաձևային գ., ծոծրակային գ., վահանային վերին գ., a. sternocleidomastoida, a. occipitalis, a. thyroidea superior:

ՈՒՍԱԳՈՏՈՒ ՎԱՐ ՇԱՐԺՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒ	ՄԿԱՆԻ Ս ԿԻՉԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Փոքր կրծքային մկան (նկ.10)	Սկսվում է II-V կողերից:	Կաչում է թիակի կտցաձև ելունին:	Միջային և կողմնային կրծքային	Կրծքաուսելունային գ., առաջային

	m. pectoralis minor Малая грудная мышца			ն., nn. pectorales medialis et lateralis (C _{VII} -Th ₁):	միջկողային ճյուղեր, a. thoracoacromialis, rr. intercostales anteriores:
2	Ենթաանրակային մկան (նկ.13) m. subclavius Подключичная мышца	Սկսվում է I կողի կողաճառից:	Կաչում է անրակի ուսելունային ծայրի ստորին մակերեսին:	Ենթաանրակային ն. (C _v), n. subclavius (C _v):	Թիակի լայնական գ., կրծքաուսելունային գ., a. transversa scapulae, a. thoracoacromialis
3	Սեղանարդաձև մկանի ստորին խրճեր (նկ.5) inferiores fasciculos trapezii Нижние пучки	Սկսվում է բոլոր կրծքային ողների փուշելուններից:	Կաչում է թիակի կատարին:	Հավելյալ ն. պարանցային հյուսակ (C _{III} -C _{IV}), n. accessorius plexus, cervicalis (C _{III} -C _{IV}):	Պարանցի լայնական գ., ծոճրակային գ., վերթիակային գ., միջկողային հետին գ., a. trans-

	трапециевидной мышцы				versa colli, a. occipitalis, a. sup-rascapularis, aa. Intercostales posteriores:
4	Առաջային ա- տամնավոր մկա- նի ստորին խրձե- րը (նկ.10,12) fasciculi inferiores musculi serrati anterioris Нижние пучки передней зубчатой мышцы	Սկսվում է ա- տամներով վե- րին ութ-ինը կո- ղերի դրսային մակերեսից:	Կաչում է թիակի միջային եզրին և ստորին անկյա- նը:	Երկար կրծքա- յին ն. (C _v -C _{vii}), ո. thoracicus longus (C _v -C _{vii}):	Կրծքամեջքային զ., կողմնային կրծքային զ., հե- տին միջկողային զ., a. thoracodor- salis, s. thoracica lateralis, aa. in- tercostales posteriores:

ԹԻԱԿԻ ԱՏՈՐԻՆ ԱՆԿՅՈՒՆԸ ՆԵՐՍ ՊՏՏՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Մեծ շեղանկյունաձև մկան (նկ.6) mm. rhomboideus major Большая ромбовидная мышца	Սկսվում է կրծքային վերին չորս ողների փուշելուններից:	Կաչում է թիակի միջային եզրին:	Թիակի մեջքային ն., n. dorsalis scapulae (C _{IV} -C _V):	Պարանոցի լայնական գ., վերթիակային գ., միջկողային հետին գ., a. transversa colli, a. suprascapularis, aa. intercostales posteriores:
2	Փոքր կրծքային մկան (նկ.10) m. pectoralis minor	Սկսվում է II-V կողերից:	Կաչում է թիակի կտցածն ելունին:	Միջային և կողմնային կրծքային ն., nn. pectorales medialis et late-	Կրծքաուսելունային գ., առաջային միջկողային ճյուղեր,

	Малая грудная мышца			ralis (C _{VII} -Th ₁):	a. thoracoacromialis, rr. intercostales anteriores:
--	---------------------	--	--	---	---

ԹԻԱԿԻ ԱՏՈՐԻՆ ԱՆԿՅՈՒՆԸ ԴՈՒՐՍ ՊՏՏՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Սեղանարդածևմկան (նկ.5) m. trapezius Трапециевидная мышца	Սկսվում է ծոծրակոսկրի վրգարմատային գծից, վզարմատային կապանից և բուր կրծքային ողների փուշելուններից:	Կաչում է անրակի ուսելունային ծայրին, թիակի ուսելունին և թիակի կատարին:	Հավելյալ ն. պարանցային հյուսակ (C _{III} -C _{IV}), n.accessorius plexus, cervicalis (C _{III} -C _{IV}):	Պարանցի լայնական գ., ծոծրակային գ., վերթիակային գ., միջկողային հետին գ., a. transversa colli, a. occipitalis, a. suprascapularis,

					aa. Intercostales posteriores:
2	Առաջային ատամնավոր մկան (նկ.10,12) m. serratus anterior Передняя зубчатая мышца	Սկսվում է ատամներով վերին VIII-IX կողերի դրսային մակերեսից:	Կաշում է թիակի միջային եզրին և ստորին անկյանը:	Երկար կրծքային ն. (C _V -C _{VII}), n. thoracicus longus (C _V -C _{VII}):	Կրծքամեջքային գ., կողմնային կրծքային գ., հետին միջկողային գ., a. thoracodorsalis, s. thoracica lateralis, aa. intercostales posteriores:
3	Մեծ կլոր մկան (նկ.12,24) m. teres major Большая круглая мышца	Սկսվում է թիակի ստորին անկյունից:	Կաշում է բազուկոսկրի փոքր թմբիկից իջնող կատարին:	Վերթիակային ն. (C _V -C _{VII}), n. subscapularis (C _V -C _{VII}):	Վերթիակային գ., a. subscapularis:

ՎԵՐԻՆ ՎԵՐՋՈՒՅԹԻ ՀՈԴԵՐԻ ՄԿԱՆԱԽՄԲԵՐԻ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ

ԲԱԶԿԱՅԻՆ ՀՈԴԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	<p>Մեծ կրծքային մկան (նկ.10,11)</p> <p>m.pectoralis major</p> <p>Большая грудная мышца</p>	<p>Սկսվում է անրակի կրծոսկրային ծայրից, կրծոսկրի առաջային մակերեսից, վերին V-VI կողաճառներից և որովայնի ուղիղ մկանի բունոցի պատից:</p>	<p>Կաչում է բազուկոսկրի մեծ թմբիկից իջնող կատարին:</p>	<p>Միջային, կողմնային կրծքային ն., ոռ. pectoralis lateralis et medialis:</p>	<p>Կրծքաուսելունային գ. Հետին միջկողային գ. Առաջային միջկողային ճյուղեր կողմնային կրծքային գ., a. thoracico-acromialis, aa. intercostales posteriores, rr. inter-</p>

					costales anteriores, a. thoracica lateralis:
2	Դելտայաձև մկանի առաջային խրձեր (նկ.10,) Fasciculi anteriores musculi deltoidei Передние пучки дельтовидной мышцы	Սկսվում է առաջային խրձերով անրակի ուսելունային ծայրից:	Կաչում է բազուկոսկրի դելտայաձև թմբիկին:	Անոթային կամ թևատակային ն. (C _V -C _{VI}), n. axillaris (C _V -C _{VI}):	Բազկի հետին շրջադարձ գ., կրծքաուսելունային գ., a. circumflexa humeri posterior, a. thora-coacromialis:
3	Կոցաբազկային մկան (նկ.23) m. coracobrachialis	Սկսվում է թիակի կոցաձև ելունից:	Կաչում է բազուկոսկրի միջային երեսի միջին մասին, բազկա-	Մկանամաշկային ն. (C _V -C _{VIII}), n. musculocutaneus (C _V -C _{VIII}):	Բազկի առաջային և հետին շրջադարձ գ., aa. circumflexae hu-

	Клювовидно-плечевая мышца		յին մկանի վերին եզրի մակարդակին:		meri anterior et posterior
4	Բազկի երկգլխանի մկան (նկ.23) m. biceps brachii Двуглавая мышца плеча	Երկար գլուխը caput longum, սկսվում է թիակի վերիողային թըմբիկից: Կարճ գլուխը caput breve, սկսվում է կոցաձև ելունից:	Կաչում է ճանշոսկրի թմբիկին:	Մկանամաշկային ն. (C _v -C _{viii}), ո. musculocutaneus (C _v -C _{viii}):	Վերին և ստորին ծղիկային համակողմանի գ., բազկային գ., ճաճանշային հետադարձ գ., aa. collaterales ulnares superior et inferior, a. brachialis, a. recurrens radialis:
ԲԱԶԿԱՅԻՆ ՀՈՒԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶՔ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ-	ԱՆՈԹԱ-

	ԱՆՎԱՆՈՒՄ			ՎՈՐՈՒՄ	ՎՈՐՈՒՄ
1	Դելտայաձև մկանի հետին խրճեր (նկ.5) Fasciculi posteriores musculi deltoidei Задние пучки дельтовидной мышцы	Սկսվում է թիակի կատարից:	Կաչում է բազուկոսկրի դելտայաձև թմբիկին:	Անոթային կամ թևատակային ն. (C _V -C _{VI}), n. axillaris (C _V -C _{VI}):	Բազկի հետին շրջադարձ գ., կրծքաուսելունային գ., a. circumflexa humeri posterior, a. thoracoacromialis:
2	Մեջքի ամենալայն (լայնագույն) մկան (նկ.5) m. latissimus dorsi Широчайшая мышца спины	Սկսվում է կրծքային ստորին V-VI, գոտկային բուրդր ողների փուլետուններից, կրծքագոտկային փակեղից, սրբ-	Կաչում է բազուկոսկրի փոքր թմբիկից իջնող կատարին:	Կրծքամեջքային ն. (C _{IV} -C _{VII}), n. thoracodorsalis (C _{IV} -C _{VII}):	Կրծքամեջքային հետին գ., բազկի հետին շրջադարձային գ., միջկողային գ., a. thoracodorsalis, a. circumflexa

		<p>նսկրից, զստոսկրի կատարից և ստորին չորս կողերից:</p>			<p>humeri posterior, aa. intercostales posteriores:</p>
3	<p>Ստորկատարային (ենթակատարային) մկան (նկ.24) m. infraspinatus Подостная мышца</p>	<p>Սկսվում է թիակի ստորկատարային և փոսիկի շրջանից:</p>	<p>Կաչում է բազուկոսկրի մեծ թմբիկին:</p>	<p>Վերթիակային ն. (C_V-C_{VI}), n. suprascapularis (C_V-C_{VI}):</p>	<p>Վերթիակային գ., թիակի շրջադարձ գ., a. suprascapularis, a. circumflexa scapulae:</p>
4	<p>Փոքր կլոր մկան (նկ.24) m. teres minor Малая круглая мышца</p>	<p>Սկսվում է թիակի ստորկատարային և փոսիկի շրջանից:</p>	<p>Կաչում է բազուկոսկրի մեծ թմբիկին:</p>	<p>Անոթային կամ թևատակային ն. (C_V), n. axillaris(C_V):</p>	<p>Թիակի շրջադարձ գ., a. circumflexa scapulae:</p>
5	<p>Մեծ կլոր մկան (նկ.24)</p>	<p>Սկսվում է թիակի ստորին անկյու-</p>	<p>Կաչում է բազուկոսկրի փոքր</p>	<p>Վերթիակային ն. (C_V-C_{VII}), n.</p>	<p>Վերթիակային գ., a. subscapu-</p>

m. teres major Большая круглая мышца	նից:	թմբիկի կատարին:	subscapularis (C _V -C _{VII}):	laris:
--	------	-----------------	--	--------

ԲԱԶԿԱՅԻՆ ՀՈԴԻ ԶԱՏՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶՔ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Դելտայաձև մկան (նկ.5,24) m. deltoideus Дельтовидная мышца	Սկսվում է անրակի ուսելունային ծայրից, թիակի կատարից, ուսելունից:	Կաչում է բազուկոսկրի դելտայաձև թմբիկին:	Անոթային կամ թևատակային ն. (C _V -C _{VI}), n. axillaris (C _V -C _{VI}):	Բազկի հետին շրջադարձ գ., կրծքաուսելունային գ., a. circumflexa humeri posterior, a. thoracoacromialis:
2	Վերկատարային մկան (նկ.24)	Սկսվում է թիակի վերկատարային	Կաչում է բազուկոսկրի մեծ թմբի-	Վերթիակային ն. (C _V -C _{VI}), n.	Վերթիակային գ., թիակի շրջա-

m. supraspinatus Надостная мышца	փոսիկի շրջանից:	կին, մասամբ բազկային հողի հողաշապիկին:	suprascapularis (C _V -C _{VI}):	դարձ գ., a. suprascapularis, a. circumflexa scapulae:
--	-----------------	--	---	---

ԲԱԶԿԱՅԻՆ ՀՈՂԻ ԱՌԲԵՐՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Մեծ կրծքային մկան (նկ.10,11) m.pectoralis major Большая грудная мышца	Սկսվում է անրակի կրծոսկրային ծայրից, կրծոսկրի առաջային մակերեսից, վերին V-VI կողաճառներից և որովայնի ուղիղ	Կաչում է բազուկոսկրի մեծ թմբկից իջնող կատարին:	Միջային, կողմնային կրծքային ն., nn. pectoralis lateralis et medialis:	Կրծքաուսելունային գ., հետին միջկողային գ., առաջային միջկողային ճյուղեր կողմնային կրծքային գ., a. thoracoacromialis,

		մկանի բունցի պատից:			aa. intercostales posteriores, rr. intercostales anteriores, a. thoracica lateralis:
2	Մեջքի ամենալայն (լայնագույն) մկան (նկ.5) m. latissimus dorsi Широчайшая мышца спины	Սկսվում է կրծքային ստորին V-VI, գոտկային բուր որդների փուշելուններից, կրծքագոտկային փակեղից, սրբոսկրից, զստոսկրի կատարից և ստորին չորս կողերից:	Կաչում է բազուկոսկրի փոքր թմբկից իջնող կատարին:	Կրծքամեջքային ն. (C _{IV} -C _{VII}), .n. thoracodorsalis (C _{IV} -C _{VII}):	Կրծքամեջքային հետին գ., բազկի հետին շրջադարձային գ., միջկողային գ., a. thoracodorsalis, a. circumflexa humeri posterior, aa. intercostales posteriores:
3	Ստորկատարային	Սկսվում է թիակի	Կաչում է բազուկ-	Վերթիակային	Վերթիակային

	(Ենթակատարային) մկան (նկ.24) m. infraspinatus Подостная мышца	ստորկատարային փոսիկի շրջանից:	ոսկրի մեծ թմբիկին:	ն. (C _V -C _{VI}), n. suprascapularis (C _V -C _{VI}):	զ., թիակի շրջադարձ զ., a. suprascapularis, a. circumflexa scapulae:
4	Փոքր կլոր մկան (նկ.24) m. teres minor Малая круглая мышца	Սկսվում է թիակի ստորկատարային փոսիկի շրջանից:	Կաչում է բազուկ-ոսկրի մեծ թմբիկին:	Անութային կամ թևատակային ն. (C _V), n. axillaris (C _V):	Թիակի շրջադարձ զ., a. circumflexa scapulae:
5	Մեծ կլոր մկան (նկ.24) m. teres major Большая круглая мышца	Սկսվում է թիակի ստորին անկյունից:	Կաչում է բազուկ-ոսկրի փոքր թմբիկի կատարին:	Վերթիակային ն. (C _V -C _{VII}), n. subscapularis (C _V -C _{VII}):	Վերթիակային զ., a. subscapularis:
6	Կոցաբազկային մկան (նկ.23)	Սկսվում է թիակի կոցաձև ելունից:	Կաչում է բազուկոսկրի մի-	Մկանամաշկային ն. (C _V -C _{VIII}),	Բազկի առաջային և հետին

	m. coracobrachialis Клювовидно-плечевая мышца		ջային երեսի միջին գծից վար, բազկային մկանի վերին եզրի մակարդակին:	n. musculo-cutaneus (C _v -C _{viii}):	շրջադարձ գ., aa. circumflexae humeri anterior et posterior
7	Ենթաթիակային մկան (նկ.12,23) m. subscapularis Подлопаточная мышца	Սկսվում է թիակի կողային մակերեսից:	Կաչում է բազուկոսկրի փոքր թմբիկին, մասամբ բազկային հողի հողաշապիկին:	Վերթիակային ն. (C _v -C _{vii}), n. subscapularis (C _v -C _{vii}):	Վերթիակային գ., a. subscapularis:
8	Բազկի եռազլուխ մկանի երկար գլուխ (նկ.23) Caput longum tricipitis brachii Длинная головка	Սկսվում է թիակի ստորհոդային թմբիկից:	Եռազլուխ մկանի ընդհանուր ջլով կաչում է ծղիկոսկրի արմունկ-ելունին:	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{vii}), n. radialis (C _v -C _{vii}):	Բազկի հետին շրջադարձ գ., բազկի խորանիստ գ., վերին և ստորին ծղիկային համակողմանի գ.,

трехглавой мышцы плеча				a. circumflexa humeri posterior, a. profunda bra- chii, aa. collate- rales ulnares su- perior et inferior:
---------------------------	--	--	--	---

ԲԱԶԿԱՅԻՆ ՀՈԴԻ ՎԱՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ՆԵՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Ենթաթիակային մկան (նկ.23) m. subscapularis Подлопаточная мышца	Սկսվում է թիակի կողային մակերեսից:	Կաչում է բազուկոսկրի փոքր թմբիկին, մասամբ բազկային հողի հողաշապիկին:	Վերթիակային ն. (C _v -C _{vii}), n. subscapularis (C _v -C _{vii}):	Վերթիակային գ., a. subscapularis:
2	Մեծ կրծքային	Սկսվում է անրա-	Կաչում է բազուկ-	Միջային, կողմ-	Կրծքաուսելունա-

	<p>մկան (նկ.10) m.pectoralis major Большая грудная мышца</p>	<p>կի կրծոսկրային ծայրից, կրծոսկ- րի առաջային մակերեսից, վե- րին V-VI կողա- ճառներից և որո- վայնի ուղիղ մկանի բունոցի պատից:</p>	<p>ոսկրի մեծ թմբի- կից իջնող կա- տարին:</p>	<p>նային կրծքային ն., ոո. pectoralis lateralis et medialis:</p>	<p>յին գ., հետին միջկողային գ., առաջային միջկո- ղային ճյուղեր կողմնային կրծ- քային գ., a. tho- racicoacromialis, aa. intercostales posteriores, rr. in- tercostales anterio- res, a. thoracica lateralis:</p>
3	<p>Դելտայաձև մը- կանի առաջային խրձեր (նկ.10) Fasciculi anterio- res musculi del-</p>	<p>Սկսվում է առա- ջային խրձերով անրակի ուսելու- նային ծայրից:</p>	<p>Կաշում է բազուկ- ոսկրի դելտայա- ձև թմբիկին:</p>	<p>Անութային կամ թևատակային ն. (C_v-C_{vi}), n. axillaris(C_v-C_{vi}):</p>	<p>Բազկի հետին շրջադարձ գ., կրծքաուսելունա- յին գ., a. circum- flexa humeri</p>

	toidei Передние пучки дельтовидной мышцы				posterior, a. tho- racoacromialis:
4	Մեջքի ամենա- լայն (լայնագույն) մկան (նկ.5) m. latissimus dorsi Широчайшая мышца спины	Սկսվում է կրծ- քային ստորին V- VI, գոտկային բո- լոր ողների փուշ- ելուններից, կրծքագոտկային փակեղից, սրբ- ոսկրից, զստոսկ- րի կատարից և ստորին չորս կո- ղերից:	Կաչում է բա- զուկոսկրի փոքր թմբիկից իջնող կատարին:	Կրծքամեջքային ն. (C _{IV} –C _{VII}), n. thoracodorsalis (C _{IV} –C _{VII}):	Կրծքամեջքային հետին գ., բազկի հետին շրջա- դարձային գ., միջկողային գ., a. thoracodorsalis, a. circumflexa humeri posterior, aa. intercostales posteriores:
5	Մեծ կլոր մկան (նկ.24)	Սկսվում է թիակի ստորին անկյու-	Կաչում է բա- զուկոսկրի փոքր	Վերթիակային ն. (C _V –C _{VII}), n.	Վերթիակային գ., a. subscapu-

	m. teres major Большая круглая мышца	նից:	թմբիկի կատարին:	subscapularis (C _V -C _{VII}):	laris:
6	Կոնցաբազկային մկան (նկ.23) m. coracobrachialis Клювовидно-плечевая мышца	Սկսվում է թիակի կոնցաձև ելունից:	Կաչում է բազուկոսկրի միջային երեսի միջին գծից վար բազկային մկանի վերին եզրի մակարդակին:	Մկանամաշկային ն. (C _V -C _{VIII}), n. musculocutaneus (C _V -C _{VIII}):	Բազկի առաջային և հետին շրջադարձ գ., aa. circumflexae humeri anterior et posterior

ԲԱԶԿԱՅԻՆ ՀՈՒԻ ՎԵՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ԴՈՒՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶՔ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Ստորկատարային (ենթակատարային) մկան (նկ.24)	Սկսվում է թիակի ստորկատարային փոսիկի շըր-	Կաչում է բազուկոսկրի մեծ թմբիկին:	Վերթիակային ն. (C _V -C _{VI}), n. suprascapu-	Վերթիակային գ., թիակի շրջադարձ գ., a. sup-

	m. infraspinatus Подостная мышца	ջանից:		laris (C _V -C _{VI}):	rascapularis, a. circumflexa sca- pulae:
2	Փոքր կլոր մկան (նկ.24) m. teres minor Малая круглая мышца	Սկսվում է թիակի ստորկատարա- յին փոսիկի շըր- ջանից:	Կաշում է բազուկ- ուկրի մեծ թմբի- կին:	Անութային կամ թևատակային ն. (C _V), n. axilla- ris(C _V):	Թիակի շրջա- դարձ գ., a. cir- cumflexa scapu- lae:
3	Դելտայաձև մկանի հետին խրձեր (նկ.5,24) Fasciculi poste- riores musculi deltoidei Задние пучки дельтовидной мышцы	Սկսվում է թիակի կատարից:	Կաշում է բազուկ- ուկրի դելտա- յաձև թմբիկին:	Անութային կամ թևատակային ն. (C _V -C _{VI}), n. axillaris (C _V -C _{VI}):	Բազկի հետին շրջադարձ գ., կրծքաուսելունա- յին գ., a. circum- flexa humeri pos- terior, a. thora- coacromialis:

ՆԱԽԱԲԱԶԿԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	<p>Բազկի երկգլխանի մկան (նկ.23) <i>m. biceps brachii</i> Двуглавая мышца плеча</p>	<p>Երկար գլուխը <i>caput longum</i>, սկսվում է թիակի վերիոդային վերին թմբիկից: Կարճ գլուխը <i>caput breve</i>, սկսվում է կոցաձև ելունից:</p>	<p>Կաչում է ճանշոսկրի թմբկությունը:</p>	<p>Ճաճանչային ն. (<i>C_v-C_{vii}</i>), ո. <i>radialis (CV-CVII)</i>:</p>	<p>Բազկի հետին շրջադարձ գ., բազկի խորանիստ գ., վերին և ստորին ծղիկային համակողմանի գ., <i>a. circumflexa humeri posterior</i>, <i>a. profunda brachii</i>, <i>aa. collaterales ulnares superior et inferior</i>:</p>

2	<p>Բազկային մկան (նկ.23) m. brachialis Плечевая мышца</p>	<p>Սկսվում է բազուկոսկրի մարմնի առաջային երեսի ստորին կեսից:</p>	<p>Կաչում է ծղիկոսկրի արմնկային թմբկությանը և պսակաձև ելունին:</p>	<p>Մկանամաշկային ն. (C_v-C_{viii}), n. musculocutaneus (C_v-C_{viii}):</p>	<p>Վերին և ստորին ծղիկային համակողմանի գ., բազկային գ., ճաճանչային հետադարձ գ., aa. collaterales ulnares superior et inferior, a. brachialis, a. recurrens radialis:</p>
3	<p>Բազկաճաճանչային մկան (նկ.25) m. brachioradialis Плечелучевая мышца</p>	<p>Սկսվում է բազուկոսկրի կողմնային վերկոճից վեր:</p>	<p>Կաչում է ճաճանչոսկրի ստորին ծայրին՝ սլաքաձև ելունից վեր:</p>	<p>Ճաճանչային ն. (C_v-C_{vii}), n. radialis (C_v-C_{vii}):</p>	<p>Ճաճանչային գ., ճաճանչային համակողմանի գ., ճաճանչի հետադարձ գ., a. radialis, a. colla-</p>

					teralis radialis, a. recurrens radialis:
4	Կլոր վարիակիչ մկան (նկ.25) m. pronator teres Круглый пронатор	Բազկային գլխիկը սկսվում է բազուկոսկրի միջային վերկոճից: Արմնկային գլխիկը սկսվում է ծղիկոսկրի պսակածն ելունից:	Կաչում է ճաճանչոսկրի առաջակողմնային մակերեսին:	Միջնակ ն. (C _v -Th ₁), n. medianus (C _v -Th ₁):	Բազկային զ., ծղիկային զ., ճաճանչային զ., a. brachialis, a. ulnaris, a. radialis:

ՆԱԽԱԲԱԶԿԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶՔ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Բազկի եռագլուխ մկան (նկ.24)	Երկար գլուխը սկսվում է թիակի	Կաչում է ծղիկոսկրի արմունկե-	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{vii}), n.	Բազկի հետին շրջադարձ զ.,

	m. triceps brachii Трехглавая мышца плеча	ստորիոդային մակերեսի թմբի- կից: Միջային և կողմ- նային գլխիկնե- րը սկսվում են բազուկոսկրի հե- տին մակերեսի ծղիկային նյարդի ակոսի շրջանից:	լունին:	radialis (CV- CVII):	բազկի խորա- նիստ գ., վերին և ստորին ծղիկա- յին համակող- մանի գ., a. cir- cumflexa humeri posterior, a. profunda brachii, aa. collaterales ulnares superior et inferior:
2	Արմնկային մկան (նկ.24) m. anconeus Локтевая мышца	Սկսվում է բազկի կողմնային վեր- կոճից:	Կաշում է ծղիկ- ոսկրի հետին մակերեսին, ար- մունկելունի վե- րին շրջանին:	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{vii}), n. ra- dialis (CV-CVII):	Միջոսկրյա հե- տադարձ գ. a. interossea recur- rens:

ՆԱԽԱԲԱԶԿԻ ՎԱՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ՆԵՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Բազկաճաճան- չային մկան (նկ.25) m. brachioradialis Плечелучевая мышца	Սկսվում է բա- զուկոսկրի կողմ- նային վերկոճից վեր:	Կաչում է ճաճան- չի ստորին ծայ- րին՝ սլաքաձև ե- լունից վեր:	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{vii}), n. ra- dialis (CV-CVII):	Ճաճանչային գ., ճաճանչային հա- մակողմանի գ., ճաճանչի հետա- դարձ գ., a. ra- dialis, a. collate- ralis radialis, a. recurrens radialis:
2	Կլոր վարհակիչ մկան (նկ.25) m. pronator teres Круглый пронатор	Բազկային գլխի- կը սկսվում է բա- զուկոսկրի միջա- յին վերկոճից: Աարմնկային	Կաչում է ճա- ճանչոսկրի առա- ջակողմնային մակերեսին:	Միջնակ ն. (C _v - Th _i), n. medianus (C _v - Th _i):	Բազկային գ., ծղիկային գ., ճաճանչային գ., a. brachialis, a. ul- naris, a. radialis:

		գլխիկը սկսվում է ծղիկոսկրի պր-սակաձև ելունից:			
3	Քառակուսի վարիակիչ մկան (նկ.26) m. pronator quadratus Квадратный пронатор	Սկսվում է ծղիկոսկրի մարմնի առաջային եզրից:	Կաչում է ճաճանչոսկրի մարմնի առաջային մակերեսին և առաջային եզրին:	Միջնակ ն. (C _V -Th ₁), n. medianus (C _V -Th ₁):	Առաջային միջոսկրային գ., a. interossea anterior:

ՆԱԽԱԲԱԶԿԻ ՎԵՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ԴՈՒՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶՔ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Բազկի երկգլխանի մկան (նկ.23) m. biceps brachii	Երկար գլուխը caput longum, սկսվում է թիակի	Կաչում է ճաճանչոսկրի թմբկությանը:	Ճաճանչային ն. (C _V -C _{VII}), n. radialis (CV-CVII):	Բազկի հետին շրջադարձ գ., բազկի խորա-

	<p>Двуглавая мышца плеча</p>	<p>վերիողային վերին թմբիկից: Կարճ գլուխը caput breve, սկրսվում է կոցաձև ելունից:</p>			<p>նիստ գ., վերին և ստորին ծղիկային համակողմանի գ., a. circumflexa humeri posterior, a. profunda brachii, aa. collaterales ulnares superior et inferior:</p>
2	<p>Բազկաճանճանչային մկան (նկ.25) m. brachioradialis Плечелучевая мышца</p>	<p>Սկսվում է բազուկոսկրի կողմնային վերկոճից վեր:</p>	<p>Կաչում է ճանճանչի ստորին ծայրին՝ սլաքաձև ելունից վեր:</p>	<p>Ճանճանչային ն. (C_v-C_{vii}), n. radialis (CV-CVII):</p>	<p>Ճանճանչային գ., ճանճանչային համակողմանի գ., ճանճանչի հետտադարձ գ., a. radialis, a. collateralis radialis, a.</p>

					recurrens radialis:
3	Վերհակող մկան (նկ.26) m. supinator Супинатор	Սկսվում է բազուկոսկրի կողմնային վերկոճից և ծղիկոսկրից:	Կաչում է ճաճանչոսկրի թըմբկուփայանը և կլոր վարհակիչ մկանի կըպման տեղին:	Ճաճանչային ն. (C _{VI} -C _{VIII}), n. radialis (C _{VI} -C _{VIII}):	Ճաճանչի հետադարձ գ., միջոսկրային հետադարձ գ., ճաճանչային գ., a. recurrens radialis, a. recurrens interossea, a. radialis:

ՁԵՌՔԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՁ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Ափային երկար մկան (նկ.25, 27) m. palmaris	Սկսվում է բազուկոսկրի միջային վերկոճից:	Կաչում է ավիջլունին:	Միջնակ ն. (C _V -Th ₁), n. medianus (C _V -Th ₁):	Ճաճանչային գ., a. radialis:

	longus Длинная ладонная мышца				
2	Մատները ծալող մակերեսային մկան (նկ.25) m. flexor digitorum superficialis Поверхностный сгибатель пальцев	Բազկածղիկային գլխիկը սկսվում է բազուկոսկրի միջային վերկոճից և ծղիկի պսակածն ելունից, իսկ ճաճանչային գլուխը՝ ճաճանչոսկրից:	4 ջլերով կաչում է II-V միջին մատոսկրերին:	Միջնակ ն. (C _v -Th ₁), n. medianus (C _v -Th ₁):	Ծղիկային գ., ճաճանչային գ., a. ulnaris, a. radialis:
3	Դաստակը ծալող ճաճանչային մկան (նկ.25) m. flexor carpi radialis	Սկսվում է բազուկոսկրի միջային վերկոճից:	Կաչում է նախադաստակային II (մասամբ III) ոսկրի հիմքին:	Միջնակ ն. (C _v -Th ₁), n. medianus (C _v -Th ₁):	Ճաճանչային գ., a. radialis:

	Лучевой сгибатель запястья				
4	Դաստակը ծալող ծղիկային մկան (նկ.25) m. flexor carpi ulnaris Локтевой сгибатель запястья	Սկսվում է բազկի դրսային վերկոծից, ճաճանչային կողմնային կապանից:	Կաչում է դաստակի սիսեռաձև ոսկրին:	Ծղիկային ն. (C _{VII} -C _{VIII}), n. ulnaris (CVII - CVIII):	Վերին ծղիկային համակողմանի գ., ստորին ծղիկային համակողմանի գ., ծղիկային գ., a. collateralis ulnaris superior, a. collateralis ulnaris inferior, a. ulnaris:
5	Մատները ծալող խորանիստ մկան (նկ.28) m. flexor digitorum profundus	Սկսվում է ծղիկուկի վերին 2/3-ականի միջուկրյա թաղանթից:	4 ջլերով կաչում է II-V հեռակա մատուկերին:	Միջնակ ն. (C _V -Th ₁) ծղիկային ն. (C _{VII} -C _{VIII}), n. medianus (C _V -Th ₁), n. ulnaris	Ծղիկային գ., ճաճանչային գ., a. ulnaris, a. radialis:

	Глубокий сгибатель пальцев			(C _{VII} -C _{VIII}):	
6	Ձեռքի բութ մատը ծալող երկար մկան (նկ.28) m. flexor pollicis longus Длинный сгибатель большого пальца кисти	Սկսվում է ճանձոսկրի առաջային մակերեսից:	Կաչում է բթի հեռակա մատոսկրին:	Միջնակ ն. (C _V -Th ₁), n. medianus (C _V -Th ₁):	Ճաճանչային գ., առաջային, միջոսկրային գ., a. radialis, a. interossea anterior:
ՁԵՌՔԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻՋԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Դաստակը տարածող ճաճանչային երկար	Սկսվում է բազոկոսկրի կողմնային վերկոճի	Կաչում է նախադաստակային II ոսկրի հիմքին:	Ճաճանչային ն. (C _V -C _{VIII}), n. radialis (C _V -C _{VIII}):	Ճաճանչի համակողմանի գ., ճաճանչի շրջադարձ

	մկան (նկ.29) m. extensor carpi radialis longus Длинный луче- вой разгибатель запястья	դրսային եզրից:			զ., ճաճանչային զ., a. collateralis radialis, a. recur- rens radialis, a. radialis:
2	Դաստակը տա- րածող ճաճան- չային կարճ մկան (նկ.29) m. extensor carpi radialis brevis Короткий луче- вой разгибатель запястья	Սկսվում է բա- զուկոսկրի կողմ- նային վերկոճից:	Կաչում է նա- խադաստակային III ոսկրին:	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{viii}), n. ra- dialis (CV-CVIII):	Ճաճանչի համա- կողմանի զ., ճա- ճանչի հետա- դարձ զ., ճաճան- չային զ., a. col- lateralis radialis, a. recurrens ra- dialis, a. radialis:
3	Դաստակը տա- րածող ծղիկային	Սկսվում է բա- զուկոսկրի կողմ-	Կաչում է նախա- դաստակային V	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{viii}), n. ra-	Հետին միջոսկ- րային զ., a. inte-

	մկան (նկ.29) m. extensor carpi ulnaris Локтевой разги- батель запястья	նային վերկոճից, և ճաճանչոսկրի դրսային կապա- նից:	ոսկրի հիմքին:	dialis (CV-CVIII):	rossea posterior:
4	Մատները տա- րածող մկան (նկ.29) m. extensor di- gitorum Разгибатель пальцев	Սկսվում է բա- զուկոսկրի կողմ- նային վերկոճից, ճաճանչոսկրի կողմնային և շրջանաձև կա- պաններից:	4 ջլերը վերած- վում են 3 ջլերի և կաչում են մի- ջին և հեռական մատոսկրերին:	Ճաճանչային ն. (C _V -C _{VIII}), n. ra- dialis (C _V -CVIII):	Հետին միջոսկ- րային գ., a. inte- rossea posterior:
5	Ճկույթը տարա- ծող մկան (նկ.29) m. extensor diigiti minimi Разгибатель	Սկսվում է բա- զուկոսկրի կողմ- նային վերկոճից:	Կաչում է ճկույթի հետին ջլոնին:	Ճաճանչային ն. (C _{VI} -C _{VIII}), n. ra- dialis (C _{VI} CVIII):	Հետին միջոսկ- րային գ., a. inte- rossea posterior:

	мизинца				
6	Ցուցամատը տարածող մկան (նկ.29) m. extensor indicis Разгибатель указательного пальца	Սկսվում է ծղիկի հետին մակերեսից և միջոսկրյա թաղանթից:	Կաչում է ցուցամատի միջին և հեռակա մատուկներին:	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{viii}), n. radialis (CV-CVIII):	Հետին միջոսկրային գ., a. interossea posterior:
7	Ձեռքի բութ մատը տարածող երկար մկան (նկ.29) m. extensor pollicis longus Длинный разгибатель большого	Սկսվում է ճաճանչի և ծղիկի հետին երեսներից:	Կաչում է ձեռքի բութ մատի հեռակա մատուկին:	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{viii}), n. radialis (CV-CVIII):	Հետին միջոսկրային գ., ճաճանչային գ., .a. interossea posterior, a. radialis:

	палеца кисти				
ՁԵՌՔԻ ԱՌԲԵՐՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Դաստակը ծալող ծղիկային մկան (նկ.25) m. flexor carpi ulnaris Локтевой сгибатель запястья	Սկսվում է բազկի դրսային վերկոճից, ճանճանջային կողմնային կապանից:	Կաչում է դաստակի սիստռաձև ոսկրին:	Ծղիկային ն. (C _{VII} -C _{VIII}), ո. ulnaris (CVII - CVIII):	Վերին ծղիկային համակողմանի գ., ստորին ծղիկային համակողմանի գ., ծղիկային գ., a. collateralis ulnaris superior, a. collateralis ulnaris inferior, a. ulnaris:
2	Դաստակը տարածող ծղիկային	Սկսվում է բազուկոսկրի կողմ-	Կաչում է նախադաստակային V	Ճանճանջային ն. (C _V -C _{VIII}), ո. ra-	Հետին միջոսկրային գ., a. inte-

մկան (նկ.29) m. extensor carpi ulnaris Локтевой разги- батель запястья	նային վերկոճից, և ճաճանչուսկրի դրսային կապա- նից:	ուսկրի հիմքին:	dialis (CV-CVIII):	rossea posterior:
--	--	----------------	--------------------	-------------------

ՁԵՌՔԻ ԶԱՏՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ
1	Դաստակը ծալող ճաճանչային մկան (նկ.25) m. flexor carpi radialis Лучевой сгиба- тель запястья	Սկսվում է բա- զուկուսկրի մի- ջային վերկոճից:	Կաչում է նախա- դաստակային II (մասամբ III) ոսկ- րի հիմքին:	Միջնակ ն. (C _v - Th ₁), n. medianus (C _v - Th ₁):	Ճաճանչային գ., a. radialis:
2	Մատները տա-	Սկսվում է բա-	4 ջլերը վերած-	Ճաճանչային ն.	Հետին միջուկ-

	<p>րածող մկան (նկ.29) m. extensor digi- torum Разгибатель пальцев</p>	<p>զույգ ոսկրի կողմ- նային վերկոճից, ճաճանչոսկրի կողմնային և շրր- ջանածև կապան- ներից:</p>	<p>վում են 3 ջլերի և կաչում են մի- ջին և հեռակա մատոսկրերին:</p>	<p>(C_v-C_{viii}), n. ra- dialis (C_v-CVIII):</p>	<p>րային գ., a. inte- rossea posterior:</p>
3	<p>Ձեռքի բութ մա- տը տարածող երկար մկան (նկ.29) m. extensor polli- cis longus Длинный разги- батель большого пальца кисти</p>	<p>Սկսվում է ճա- ճանչի և ծղիկի հետին երեսնե- րից:</p>	<p>Կաչում է ձեռքի բութ մատի հե- ռակա մատոսկ- րին:</p>	<p>Ճաճանչային ն. (C_v-C_{viii}), n. ra- dialis (CV-CVIII):</p>	<p>Հետին միջոսկ- րային գ., ճա- ճանչային գ., .a. interossea poste- rior, a. radialis:</p>
4	<p>Ձեռքի բութ մա- տը տարածող</p>	<p>Սկսվում է ճա- ճանչի և ծղիկի</p>	<p>Կաչում է ձեռքի բութ մատի մո-</p>	<p>Ճաճանչային ն. (C_v-C_{viii}), n. ra-</p>	<p>Հետին միջոսկ- րային գ., ճա-</p>

	կարճ մկան (նկ.29) m. extensor pollicis brevis Короткий разгибатель большого пальца кисти	հետին երեսնորից:	տակա մատուկրին:	dialis (CV-CVIII):	ճանչային գ., a. interossea posterior, a. radialis:
5	Յուրգամատը տարածող մկան (նկ.29) m. extensor indicis Разгибатель указательного пальца	Սկսվում է ծղիկի հետին մակերեսից և միջուկրյա թաղանթից:	Կաչում է ցուցամատի միջին և հեռակա մատուկրերին:	Ճաճանչային ն. (C _V -C _{VIII}), n. radialis (CV-CVIII):	Հետին միջուկրային գ., a. interossea posterior:
6	Ճկույթը տարածող մկան (նկ.29) m. extensor digiti	Սկսվում է բազուկուկրի կողմնային վերկոճից:	Կաչում է ճկույթի հետին ջլոնին:	Ճաճանչային ն. (C _{VI} -C _{VIII}), n. radialis (C _{VI} CVIII):	Հետին միջուկրային գ., a. interossea posterior:

	<p>minimi Разгибатель мизинца</p>				
7	<p>Դաստակը տարածող ճաճանչային երկար մկան (նկ.29) m. extensor carpi radialis longus Длинный лучевой разгибатель запястья</p>	<p>Սկսվում է բազուկոսկրի կողմնային վերկոճի դրսային եզրից:</p>	<p>Կաչում է նախադաստակային II ոսկրի հիմքին:</p>	<p>Ճաճանչային ն. (C_v-C_{viii}), n. radialis (CV-CVIII):</p>	<p>Ճաճանչի համակողմանի գ., ճաճանչի շրջադարձ գ., ճաճանչային գ., a. collateralis radialis, a. recurrens radialis, a. radialis:</p>
8	<p>Դաստակը տարածող ճաճանչային կարճ մկան (նկ.29) m. extensor carpi</p>	<p>Սկսվում է բազուկոսկրի կողմնային վերկոճից:</p>	<p>Կաչում է նախադաստակային III ոսկրին:</p>	<p>Ճաճանչային ն. (C_v-C_{viii}), n. radialis (CV-CVIII):</p>	<p>Ճաճանչի համակողմանի գ., ճաճանչի հետադարձ գ., ճաճանչային գ., a. col-</p>

	radialis brevis Короткий лучевой разгибатель запястья				lateralis radialis, a. recurrens radialis, a. radialis:
ՄԱՏՆԵՐԻ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶՔ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Ձեռքի բթամատը զատող կարճ մկան (նկ.29) m. abductor pollicis brevis Короткая отводящая мышца большого пальца	Սկսվում է ծալիչները պահող կապանից և նավակաձև (մակույկաձև) ոսկրից:	Կպչում է ձեռքի բթամատի մոտակա մատոսկրին:	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{viii}), n. radialis (C _v -C _{viii}):	Ճաճանչի համակողմանի զ., ճաճանչի հետադարձ զ., ճաճանչային զ., a. collateralis radialis, a. recurrens radialis, a. radialis:

2	Ձեռքի բթամատը ծալող կարճ մկան (նկ.29) m. flexor pollicis brevis Короткий сгиба- тель большого пальца	Մի գլխիկը սկըս- վում է ծալիչները պահող կապա- նից, մյուսը՝ սե- ղանարդաձև նսկրից:	Կաչում է բթա- մատի դրսային քնջութաձև նսկ- րին:	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{viii}), n. ra- dialis (CV-CVIII):	Ճաճանչի համա- կողմանի զ., ճա- ճանչի հետա- դարձ զ., ճաճան- չային զ., a. col- lateralis radialis, a. recurrens radialis, a. radialis:
3	Ձեռքի բթամատը հակադրող մկան (նկ.28) m. opponens pol- licis Противопоставля ющая мышца большого пальца	Սկսվում է ծալիչ- ները պահող կա- պանից և սեղա- նարդաձև նսկ- րից:	Կաչում է նախա- դաստակի I նսկ- րին:	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{viii}), n. ra- dialis (CV-CVIII):	Ճաճանչի համա- կողմանի զ., ճա- ճանչի հետա- դարձ զ., ճաճան- չային զ., a. col- lateralis radialis, a. recurrens ra- dialis, a. radialis:
4	Ձեռքի բթամատը	Միջաձիգ գլուխը	Կաչում է	Ճաճանչային ն.	Ճաճանչի համա-

	<p>առքերող մկան (նկ.28) m. adductor pollicis Приводящая мышца большого пальца</p>	<p>սկսվում է նախադաստակի III ոսկրի մարմնի ափային մակերեսից, թեք գլուխը սկսվում է նախադաստակի II, III ոսկրերի հիմքերից:</p>	<p>նախադաստակի միջային քնջութածն ոսկրին և բթամատի մոտակա եզրին:</p>	<p>(C_v-C_{viii}), n. radialis (CV-CVIII):</p>	<p>կողմանի գ., ճաճանջի հետադարձ գ., ճաճանջային գ., a. collateralis radialis, a. recurrens radialis, a. radialis:</p>
ՃԿՈՒՅԹ ՄԱՏԻ ՄԿԱՆԱԽՈՒՄԲ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՁ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	<p>Ափային կարճ մկան (նկ.25) m.palmaris brevis Короткая</p>	<p>Սկսվում է ափային ջլոնից:</p>	<p>Կաչում է ձեռքի մաշկին:</p>	<p>Ճաճանջային ն. (C_v-C_{viii}), n. radialis (CV-CVIII):</p>	<p>Ճաճանջի համակողմանի գ., ճաճանջի հետադարձ գ., ճաճանջ-</p>

	ладонная мышца				չային զ., a. collateralis radialis, a. recurrens radialis, a. radialis:
2	Ճկույթը զատող մկան (նկ.27) m. abductor digiti minimi Отводящая мышца мизинца	Սկսվում է սիսե-նաձև ոսկրից:	Կաչում է ճկույթ մատի մոտակա մատոսկրի հիմքին:	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{viii}), n. radialis (CV-CVIII):	Ճաճանչի համակողմանի զ., ճաճանչի հետադարձ զ., ճաճանչային զ., a. collateralis radialis, a. recurrens radialis, a. radialis:
3	Ճկույթը ծալող կարճ մկան (նկ.27) m. flexor digiti	Սկսվում է ծալիչ մկանները պահող կապանից, կարթաձև ոսկ-	Կաչում է ճկույթ մատի մոտակա մատոսկրի ծղիկային եզրին:	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{viii}), n. radialis (CV-CVIII):	Ճաճանչի համակողմանի զ., ճաճանչի հետադարձ զ., ճաճան-

	minimi brevis Короткий сгиба- тель мизинца	րից:			չային գ., a. collateralis radialis, a. recur- rens radialis, a. radialis:
4	Ճկոյթը հակա- դրող մկան (նկ.27) m. opponens digiti minimi Противопоставля ющая мышца мизинца	Սկսվում է ծալիչ մկանները պա- հող կապանից, կարթաձև ոսկ- րից:	Կաչում է նախա- դաստակի V ոսկ- րի մարմնին և գլխիկին:	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{viii}), n. ra- dialis (CV-CVIII):	Ճաճանչի համա- կողմանի գ., ճա- ճանչի հետա- դարձ գ., ճաճան- չային գ., a. col- lateralis radialis, a. recurrens ra- dialis, a. radialis:
Ձեռքի ՄԿԱՆՆԵՐԻ ՄԻՋԻՆ ԽՈՒՄԲ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻՋԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ

1	<p>Որդանման մկաններ (նկ.27) m. lumbricales Червеобразные мышцы (четыре)</p>	<p>Սկսվում է մատների ծալող խորանիստ մկանի ջլից: III և IV մկաններն ունեն երկու գլխիկ, I և II մկաններն ունեն մեկական գլուխ:</p>	<p>Կաչում է II-V մոտակա մատոսկրերի թիկնային ջլոններին:</p>	<p>Ճաճանչային ն. (C_v-C_{viii}), n. radialis (CV-CVIII):</p>	<p>Ճաճանչի համակողմանի գ., ճաճանչի հետադարձ գ., ճաճանչային գ., a. collateralis radialis, a. recurrens radialis, a. radialis:</p>
2	<p>Ափային միջոսկրային մկաններ (նկ.27) mm. interossei palmares Ладонные межкостные мышцы (Три)</p>	<p>Սկսվում է սիսեռաձև ոսկրից, միջնախադաստակային ոսկրերից, II-V մատոսկրերից:</p>	<p>Կաչում է նախադաստակ-մատոսկրային հողերի հողաշապիկներին, II, IV, V մատոսկրերի թիկնային ջլոններին:</p>	<p>Ճաճանչային ն. (C_v-C_{viii}), n. radialis (CV-CVIII):</p>	<p>Ճաճանչի համակողմանի գ., ճաճանչի հետադարձ գ., ճաճանչային գ., a. collateralis radialis, a. recurrens radialis, a. radialis:</p>

3	Թիկնային միջ- նուկրային մկան- ներ (նկ.29) mm. interossei dorsales Тыльные межкостные мышцы (четыре)	Սկսվում է նա- խադաստակի ի- րար նայող մի- ջային եզրերից:	Կաչում է մոտա- կա մատոսկրե- րին, ձուլվելով մատները տա- րածող մկանի ջլոններին:	Ճաճանչային ն. (C _v -C _{viii}), n. ra- dialis (CV-CVIII):	Ճաճանչի համա- կողմանի գ., ճա- ճանչի հետա- դարձ գ., ճա- ճանչային գ., a. collateralis radia- lis, a. recurrens radialis, a. radialis:
---	--	--	--	---	---

ՍՏՈՐԻՆ ՎԵՐՋՈՒՅԹԻ ՀՈԴԵՐԻ ՄԿԱՆԱԽՄԲԵՐԻ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ

ԿՈՆՔԱԶԴԻՐԱՅԻՆ ՀՈԴԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ
1	Զստագոտկային	Սկսվում է զստա-		Գոտկային հյու-	Զստագոտկային

<p>մկան (նկ.30) m. iliopsoas Подвздошно- поясничная мышца</p> <p>1) Չստամկան 1) iliacus 1)Подвздошная мышца</p> <p>2) Մեծ գոտկա- յին մկան 2) m. psoas major 2)Большая поясничная</p>	<p>փոսից:</p> <p>Սկսվում է XII կրծքային և բոլոր գոտկային ողների մարմին- ներից և լայնա- կան ելուններից:</p> <p>Սկսվում է կրծ- քային XII և գոտ- կային I ողների մարմիններից:</p>	<p>Կաշում է ազդր- ոսկրի փոքր տամբիոնին:</p> <p>Կաշում է ազդր- ոսկրի փոքր տամբիոնին:</p>	<p>սակ (մկանային ճյուղեր) (L_I-L_{IV}), plexus lumbalis (rr. musculares) (L_I-L_{IV}):</p>	<p>զ., զստոսկրի շրջադարձ խորանիստ զ., a. iliolumbalis, a. circumflexa ilium profunda:</p>
---	---	---	--	--

	<p>мышца</p> <p>3) Փոքր գոտկային մկան</p> <p>3) m. psoas minor</p> <p>3)Малая поясничная мышца</p>		<p>Կաշում է կոնքի փակեղին:</p>		
2	<p>Դերձակների մկան (նկ.30)</p> <p>m. sartorius</p> <p>Портняжная мышца</p>	<p>Սկսվում է զըստոսկրի առաջային վերին փշից:</p>	<p>Կաշում է ոլոքի թմբկությանը:</p>	<p>Ազդրային ն. (L_{II}-L_{IV}), n. femoralis (LII-LIV):</p>	<p>Ազդրի կողմնային շրջադարձ գ., ծնկան բարձրագույն գ., ազդրային գ., a. circumflexa femoris lateralis, a. genus suprema, a. femoralis (rr. musculares):</p>
3	<p>Լայն փակեղը</p>	<p>Սկսվում է զըստ-</p>	<p>Զստաոլոքային</p>	<p>Հետույքային վե-</p>	<p>Հետույքային վե-</p>

	լարող մկան (նկ.30) m. tensor fasciae latae Напрягатель широкой фасции	նսկրի առաջային վերին փշից:	փակեղով կաչում է ոլոքի դրսային կոճին:	րին ն. (L _{IV} -S _I), n. gluteus superior (L _{IV} -S _I):	րին գ., ազդրի կողմնային շրջադարձ գ., a. glutea superior, a. circumflexa fe- moris lateralis
4	Կտինային մկան (սանրամկան) (նկ.30) m. pectineus Гребенчатая мышца	Սկսվում է ցայլ- նսկրի վերին ճյուղի ցայլային կատարի առա- ջային մակերե- սից:	Կաչում է ազդր- նսկրի վերին 1/3 հատվածի ան- հարթ գծին:	Փականցքային ն., n. obturato- rius (L _{II} -L _{III}):	Փականցքային գ., ամոթույքա- յին, արտաքին գ., խորանիստ ազդրային գ., a. obturatoria, a. pudenta externa, a. profunda fe- moris:
5	Ազդրի քառա- գլուխ մկան	Սկսվում է զըստ- նսկրի առաջային	Ընդհանուր ջրով կաչում է ծնկոսկ-	Ազդրային ն. (L _{II} - L _{IV}), n. femoralis	Ազդրային գ., ազդրի խորա-

<p>(նկ.30) m. quadriceps- femoris Четырехглавая мышца</p> <p>Ուղիղ մկան m. rectus femoris Прямая мышца бедрa</p>	<p>ստորին փշից:</p>	<p>րին և ոլոքի ա- նաջային թմբկու- թյանը:</p>	<p>(LII-LIV):</p>	<p>նիստ գ., a. fe- moralis, a. pro- funda femoris:</p>
--	---------------------	--	-------------------	--

ԿՈՆՔԱԶԴԻՐԱՅԻՆ ՀՈԴԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ-ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ-ՎՈՐՈՒՄ
1	<p>Մեծ հետույքային մկան (նկ.31) m. gluteus</p>	<p>Սկսվում է սըրբ- ոսկրից, զստոսկ- րի կատարի հե-</p>	<p>Կաչում է ազդր- ոսկրի հետույքա- յին թմբկությունը:</p>	<p>Ստորին հետույ- քային ն. (L_V-S_{II}), n. gluteus infe-</p>	<p>Հետույքային ստորին գ, հե- տույքային վերին</p>

	<p>maximus Большая ягодичная мышца</p>	<p>տին հատվածից և սրբոսկրաթըմ- բային կապա- նից:</p>		<p>rior (L_V-S_{II}):</p>	<p>զ., ազդրի միջա- յին շրջադարձ զ., a. glutea infe- rior, a. glutea su- perior, a. circum- flexa femoris me- dialis:</p>
2	<p>Ազդրի երկգլխա- նի մկան (նկ.31) m. biceps femoris Двуглавая мышца бедра</p>	<p>Երկար գլուխը սկսվում է նստա- յին թմբից, իսկ կարճն՝ ազդրոս- կրի անհարթ գծի միջին 1/3 հատ- վածից:</p>	<p>Կաշում է նրբո- լորի գլխիկին:</p>	<p>Երկար գլուխը՝ ոլորային ն., կարճ գլուխը՝ նրբոլորային ընդհանուր ն., ո. tibialis (S_I-S_{II}), ո. peroneus com- munis (L_{IV}-S_I):</p>	<p>Ազդրի միջային շրջադարձ զ., թափանցող զ., a. circumflexa fe- moris medialis, aa. perforantes:</p>
3	<p>Կիսաջլակազմ մկան (նկ.31)</p>	<p>Սկսվում է նստա- յին թմբից:</p>	<p>Կաշում է ոլորի թմբկությանը:</p>	<p>Ոլորային ն., ո. tibialis (L_{IV}-S_{II}):</p>	<p>Թափանցող զ., aa. perforantes:</p>

	m. semitendinosus Полусухожильная мышца				
4	Կիսաթաղանթակազմ մկան m. semimembranosus Полуперепончатая мышца	Սկսվում է նստային թմբից:	Կաչում է ոլորի միջային կոճին:	Ոլորային ն., n. tibialis (L _{IV} -S _I):	Ազդրի միջային շրջադարձ գ., թափանցող գ., ծնկափոսային գ., a. circumflexa femoris medialis, aa. perforantes, a. poplitea:
5	Մեծ առբերիչ մկան (նկ.31) m. adductor magnus Большая	Սկսվում է նստային թմբից և նստոսկրի ճյուղից:	Կաչում է ամբողջությամբ ազդրոսկրի հետին անհարթ գծին մինչև միջային	Փականցքային ն., նստային ն., n. obturatorius (L _{II} -L _{III}), n. ischiadicus (L _{IV} -L _V):	Փականցքային գ., թափանցող գ. a. obturatoria, aa. perforantes:

	приводящая мышца		կոճը:		
ԿՈՆՔԱԶԴԴՐԱՅԻՆ ՀՈԴԻ ԶԱՏՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ
1	Միջին հետույքային մկան (նկ.32) m. gluteus medius Средняя ягодичная мышца	Սկսվում է զըստոսկրի թևի դրսային մակերեսից, հետույքային մեծ և փոքր մկանների միջև:	Կաչում է ազդրոսկրի մեծ տամբիոնին:	Հետույքային վերին ն. (L _{IV} -S _I), ո. gluteus superior (L _{IV} -S _I):	Հետույքային վերին գ., ազդրի կողմնային շըրջադարձ գ., a. glutea superior, a. circumflexa femoris lateralis:
2	Փոքր հետույքային մկան (նկ.32) m. gluteus minimus	Սկսվում է զըստոսկրի թևի դրսային մակերեսից, նրա առա-	Կաչում է ազդրոսկրի մեծ տամբիոնին:	Հետույքային վերին ն. (L _{IV} -S _I), ո. gluteus superior (L _{IV} -S _I):	Հետույքային վերին գ., ազդրի կողմնային շըրջադարձ գ., a.

	Малая ягодичная мышца	ջային ստորին հատվածից:			glutea superior, a. circumflexa femoris lateralis
3	Տանձաձև մկան (նկ.32) m. piriformis Грушевидная мышца	Սկսվում է սրբոսկրի կոնքային հատվածից:	Կաչում է ազդրոսկրի մեծ տամբիոնին:	Սրբոսկրային հյուսակ (մկանային ճյուղեր) (L _{IV} -L _V) (S _I -S _{III}), plexus sacralis (rr. musculares) (L _{IV} -L _V) (S _I -S _{III}):	Հետույքային վերին և ստորին գ., a. glutea superior et glutea inferior:
4	Ներքին փականքային մկան (նկ.32) m. obturatorius internus Внутренняя запирательная	Սկսվում է փոքր կոնքի խոռոչի փակողական անցքից:	Կաչում է ազդրոսկրի մեծ տամբիոնի փոսիկին:	Սրբոսկրային հյուսակ (մկանային ճյուղեր) (L _{IV} -L _V) (S _I -S _{III}), Plexus sacralis (rr. musculares) (L _{IV} -L _V) (S _I -S _{III}):	Հետույքային ստորին գ., փականքային գ., ամոթույքային ներքին գ., a. glutea inferior, a. obturatoria, a.

	мышца				pudenta interna:
5	Երկվորյակ մկան (նկ.32) M. geminae Близначная мышца 1)Վերին երկվոր- յակ մկան 1)M. gemellus superior 1)Верхняя близначная мышца 2)Ստորին երկվորյակ 2)M. gemellus inferior	Սկսվում է նստային թմբից: Սկսվում է նստային փշից:	Կաշում է ներքին փականցքային մկանների ջլին:	Սրբոսկրային հյուսակ (մկա- նային ճյուղեր) (L _{IV} -L _V , S _I -S _{III}), plexus sacralis (rr. Musculares) (L _{IV} -L _V , S _I -S _{III}): Սրբոսկրային հյուսակ (մկա- նային ճյուղեր) (L _{IV} -L _V , S _I -S _{III}),	Ստորին հետույքային գ., փականցքային գ., ամոթույ- քային ներքին գ., a. glutea inferior, a. obturatoria, a. pudenta interna: Ստորին հետույ- քային գ., փա- կանցքային գ., ամոթույքային

	2)Нижняя близнецная мышца			plexus sacralis (rr. musculares) (L _{IV} -L _V , S _I -S _{III}):	ներքին գ., a. glutea inferior, a. obturatoria, a. pudenda interna:
6	Լայն փակեղը լարող մկան (նկ.30) m. tensor fasciae latae Напрягатель широкой фасции	Սկսվում է զըստոսկրի առաջային վերին փշից:	Զստաոլոքային փակեղով կաչում է ոլոքի դրսային կոճին:	Հետույքային վերին ն. (L _{IV} -S _I), n. gluteus superior (L _{IV} -S _I):	Հետույքային վերին գ., ազդրի կողմնային շրջադարձ գ., a. glutea superior, a. circumflexa femoris lateralis:

ԿՈՆՔԱԶԴԻՐԱՅԻՆ ՀՈԴԻ ԱՌԲԵՐՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Կտինային մկան	Սկսվում է ցայլ-	Կաչում է ազդր-	Փականցքային	Փականցքային

	(սանրամկան) (նկ.30) m. pectineus Гребенчатая мышца	ոսկրի վերին ճյուղի ցայլային կատարի առա- ջային մակերե- սից:	ոսկրի վերին 1/3 հատվածի ան- հարթ գծին:	ն., ո. obturato- rius (LII-LIII):	զ., ամոթույքա- յին, արտաքին զ., խորանիստ ազդրային զ., a. obturatoria, a. pudenta externa, a. profunda fe- moris:
2	Երկար առբերիչ մկան (նկ.30) m. adductor longus Длинная приводящая мышца	Սկսվում է ցայլ- ոսկրի վերին ճյուղի առաջային մակերեսից:	Կաշում է ազդր- ոսկրի վերին 1/3 հատվածի ան- հարթ գծին:	Փականցքային ն., ո. obturato- rius (LII-LIII):	Փականցքային զ., ամոթույքա- յին արտաքին զ., խորանիստ ազդրային զ., a. obturatoria, a. pudenta externa, a. profunda fe- moris:

3	Կարճ առբերիչ մկան (նկ.30) m. adductor brevis Короткая приводящая мышца	Սկսվում է ցայլունակրի ստորին ճյուղից:	Կաշում է ազդրունակրի վերին 1/3 հատվածի անհարթ գծին:	Փականցքային ն., n. obturatorius (LII-LIII):	Փականցքային գ., թափանցող գ., a. obturatoria, aa. perforantes:
4	Մեծ առբերիչ մկան (նկ.30) m. adductor magnus Большая приводящая мышца	Սկսվում է նստային թմբից և նստոսկրի ճյուղից:	Կաշում է ամբողջությամբ ազդրունակրի հետին անհարթ գծին մինչև միջային կոճը:	Փականցքային ն., նստային ն., n. obturatorius (L _I -L _{III}), n. ischiadicus (L _{IV} -L _V):	Փականցքային գ., թափանցող գ. a. obturatoria, aa. perforantes:
5	Նազելի մկան (նկ.30) m. gracilis Тонкая мышца	Սկսվում է ցայլունակրի ստորին ճյուղից:	Կաշում է ոլոքի թմբկությանը:	Փականցքային ն., n. obturatorius (LII-LIV):	Փականցքային գ., ամոթույքային արտաքին գ., ազդրային գ., a. obtura-

					toria, a. pudenda externa, a. femoralis:
ԿՈՆՔԱԶԴԻԱՅԻՆ ՀՈԴԻ ՎԱՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ՆԵՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՅՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶՔ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Միջին հետույքային մկան (նկ.32) m. gluteus medius Средняя ягодичная мышца	Սկսվում է զըստոսկրի թևի դըրսային մակերեսից, հետույքային մեծ և փոքր մկանների միջև:	Կաչում է ազդրոսկրի մեծ տամբիոնին:	Հետույքային վերին ն. (L _{IV} -S _I), ո. gluteus superior (L _{IV} -S _I):	Հետույքային վերին գ., ազդրի կողմնային շոջադարձ գ., a. glutea superior, a. circumflexa femoris lateralis:
2	Փոքր հետույքային մկան (նկ.32) m. gluteus mini-	Սկսվում է զըստոսկրի թևի դրսային մակե-	Կաչում է ազդրոսկրի մեծ տամբիոնին	Հետույքային վերին ն. (L _{IV} -S _I), ո. gluteus superior	Հետույքային վերին գ., ազդրի կողմնային շըր-

	mus Малая ягодичная мышца	րեսից, նրա առաջային ստորին հատվածից:		(L _{IV} -S _I):	ջադարձ գ., a. glutea superior, a. circumflexa fe- moris lateralis
3	Կիսաջլակազմ մկան (նկ.31) m. semiten- dinosus Полусухожильная мышца	Սկսվում է նստա- յին թմբից:	Կաչում է ոլորի թմբկությանը:	Ոլորային ն., ո. tibialis (L _{IV} -S _{II}):	Թափանցող գ., aa. perforantes:
4	Կիսաթաղանթա- կազմ մկան (նկ.31) m. semimembra- nosus Полуперепончатая мышца	Սկսվում է նստա- յին թմբից:	Կաչում է ոլորի միջային կոճին:	Ոլորային ն., ո. tibialis (L _{IV} -S _I):	Ազդրի միջային շրջադարձ գ., թափանցող գ., ծնկափոսային գ., a. circumflexa femoris medialis, aa. perforantes,

					a. poplitea:
5	Նազելի մկան (նկ.30,31) m. gracilis Тонкая мышца	Սկսվում է ցայ- նակրի ստորին ծյուղից:	Կաչում է ուղքի թմբկությանը:	Փականցքային ն., n. obturato- rius (LII-LIV):	Փականցքային զ., անոթույք- ային արտաքին զ., ազդրային զ., a. obturato- ria, a. pudenta externa, a. femo- ralis:
6	Լայն փակեղը լարող մկան (նկ.30) m. tensor fasciae latae Напрягатель широкой фасции	Սկսվում է զրստ- նակրի առաջային վերին փշից:	Զստաուղքային փակեղով կաչում է ուղքի դրսային կոճին:	Հետույքային վե- րին ն. (L _{IV} -S _I), n. gluteus superior (L _{IV} -S _I):	Հետույքային վե- րին զ., ազդրի կողմնային շըր- ջադարձ զ., a. glutea superior, a. circumflexa fe- moris lateralis:

ԿՈՆՔԱԶԴԻԱՅԻՆ ՀՈԴԻ ՎԵՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ԴՈՒՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Միջին հետույքային մկան (նկ.32) m. gluteus medius Средняя ягодичная мышца	Սկսվում է զրստոսկրի թևի դրսային մակերեսից, հետույքային մեծ և փոքր մկանների միջև:	Կաչում է ազդրոսկրի մեծ տամբիոնին:	Հետույքային վերին ն. (L _{IV} -S _I), n. gluteus superior (L _{IV} -S _I):	Հետույքային վերին գ., ազդրի կողմնային շրջադարձ գ., a. glutea superior, a. circumflexa femoris lateralis:
2	Փոքր հետույքային մկան (նկ.32) m. gluteus minimus Малая ягодичная мышца	Սկսվում է զրստոսկրի թևի դրսային մակերեսից, նրա առաջային ստորին հատվածից:	Կաչում է ազդրոսկրի մեծ տամբիոնին:	Հետույքային վերին ն. (L _{IV} -S _I), n. gluteus superior (L _{IV} -S _I):	Հետույքային վերին գ., ազդրի կողմնային շրջադարձ գ., a. glutea superior, a. circumflexa fe-

					moris lateralis
3	Տանձաձև մկան (նկ.32) m. piriformis Грушевидная мышца	Սկսվում է սրբր- նուկրի կոնքային երեսից:	Կաշում է ազդր- նուկրի մեծ տամ- բիոնին:	Սրբոսկրային հյուսակ (մկա- նային ճյուղեր) (L _{IV} -L _V) (S _I -S _{III}), plexus sacralis (rr. musculares) (L _{IV} -L _V) (S _I -S _{III}):	Հետույքային վե- րին և ստորին զ., a. glutea su- perior et glutea inferior:
4	Ներքին փա- կանցքային մկան (նկ.32) m. obturatorius internus Внутренняя запирательная мышца	Սկսվում է փոքր կոնքի խոռոչի փակողական անցքից:	Կաշում է ազդր- նուկրի մեծ տամ- բիոնի փոսիկին:	Սրբոսկրային հյուսակ (մկա- նային ճյուղեր) (L _{IV} -L _V) (S _I -S _{III}), Plexus sacralis (rr. musculares) (L _{IV} -L _V) (S _I -S _{III}):	Հետույքային ստորին զ., փա- կանցքային զ., ամոթույքային ներքին զ., a. glutea inferior, a. obturatoria, a. pudenda interna:
5	Վերին երկվորյակ	Սկսվում է նստա-	Կաշում է ներքին	Սրբոսկրային	Ստորին հետույ-

<p>մկան (նկ.32) M. gemellus superior Верхняя близнечная мышца</p> <p>Ստորին երկվորյակ մկան M. gemellus inferior Нижняя близнечная мышца</p>	<p>յին թմբից:</p> <p>Սկսվում է նստային փշից:</p>	<p>փականցքային մկանների ջլին:</p>	<p>հյուսակ (մկանային ճյուղեր) (L_{IV} -L_V, S_I-S_{III}), plexus sacralis (rr. Musculares) (L_{IV}-L_V, S_I-S_{III}): Սրբոսկրային հյուսակ (մկանային ճյուղեր) (L_{IV} -L_V, S_I-S_{III}), plexus sacralis (rr. musculares) (L_{IV}-L_V, S_I-S_{III}):</p>	<p>քային գ., փականցքային գ., ամոթույքային ներքին գ., a. glutea inferior, a. obturatoria, a. pudenda interna: Ստորին հետույքային գ., փականցքային գ., ամոթույքային ներքին գ., a. glutea inferior, a. obturatoria, a. pudenda interna:</p>
<p>6 Արտաքին փակողական մկան</p>	<p>Սկսվում է փակողական անցքի</p>	<p>Կաչում է ազդրոսկրի մեծ տամ-</p>	<p>Փականցքային ն. (L_I-L_{IV}), n. ob-</p>	<p>Փականցքային գ., ազդրի կողմ-</p>

	(նկ.32) m. obturatorius externus Наружная запирательная мышца	թաղանթի դրսա- յին մակերեսից, նրան հարող ցայլուկրի և նստուկրի հատ- վածներից:	բիոնի փոսին:	turatorius (L _{II} -L _{IV}):	նային շրջա- դարձ գ., a. obtu- ratoria, a. cir- cumflexa femoris lateralis:
7	Ազդրի քառա- կուսի մկան (նկ.32) m. quadratus femoris Квадратная мышца бедра	Սկսվում է նստա- յին թմբից:	Կաշում է ազդր- ուկրի մեծ տամ- բիոնին և միջ- տամբիոնային գծին:	Ազդրային ն. (L _{II} - L _{IV}), n. femoralis (LII-LIV):	Ազդրային գ., ազդրի խորա- նիստ գ., a. fe- moralis, a. pro- funda femoris:
8	Զստագոտկային մկան (նկ.30) m. iliopsoas Подвздошно-			Գոտկային հյու- սակ (մկանային ճյուղեր) (L _I -L _{IV}), plexus lumbalis	Զստագոտկային գ., գստուկրի շրջադարձ խո- րանիստ գ., a.

<p>поясничная мышца</p>			<p>(rr. musculares) (L_I-L_{IV}):</p>	<p>iliolumbalis, a. circumflexa ilium profunda:</p>
<p>1) Հստամկան 1) iliacus</p>	<p>Սկսվում է զստափոսից:</p>	<p>Կաշում է ազդր- նուկրի փոքր տամբիոնին:</p>		
<p>1)Подвздошная мышца</p>				
<p>2)Մեծ գոտկային մկան 2) m. psoas major</p>	<p>Սկսվում է XII կրծքային և բոլոր գոտկային</p>	<p>Կաշում է ազդր- նուկրի փոքր տամբիոնին:</p>		
<p>2)Большая поясничная мышца</p>	<p>ողների մար- միններից և լայնական ելուն- ներից:</p>			
<p>3)Փոքր գոտկա- յին մկան 3) m. psoas minor</p>	<p>Սկսվում է կրծ- քային XII և գոտ- կային I ողների</p>	<p>Կաշում է կոնքի փակեղին:</p>	<p>Գոտկային հյու- սակ (մկանային ճյուղեր) (L_I-L_{IV}),</p>	<p>Գոտկային գ., aa. lumbales:</p>

	3)Малая поясничная мышца	մարմիններից:		plexus lumbalis (rr. musculares) (L _I -L _{IV}):	
9	Դերձակների մկան (նկ.30) m. sartorius Портняжная мышца	Սկսվում է զըստ- ոսկրի առաջային վերին փշից:	Կաչում է ոլոքի թմբկությանը:	Ազդրային ն. (L _{II} - L _{IV}), n. femoralis (LII-LIV):	Ազդրի կողմնա- յին շրջադարձ զ., ծնկան բարձ- րագույն զ., ազդ- րային զ., a. cir- cumflexa femoris lateralis, a. genus suprema, a. fe- moralis (rr. mus- culares):
ՄՐՈՒՆՔԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ

1	Ազդրի երկգլխանի մկան (նկ.31) m. biceps femoris Двуглавая мышца бедра	Երկար գլուխը սկսվում է նստային թմբից, իսկ կարճն՝ ազդրոսկրի անհարթ գծի միջին 1/3 մասից:	Կաչում է նըրբուլոքի գլխիկին:	Երկար գլուխը՝ ոլոքային ն., կարճ գլուխը՝ նրբուլոքային ընդհանուր ն., ո. tibialis (S _I -S _{II}), ո. peroneus communis (L _{IV} -S _I):	Ազդրի միջային շրջադարձ գ., թափանցող գ., a. circumflexa femoris medialis, aa. perforantes:
2	Կիսաջլակազմ մկան (նկ.31) m. semitendinosus Полусухожильная мышца	Սկսվում է նստային թմբից:	Կաչում է ոլոքի թմբկությանը:	Ոլոքային ն., ո. tibialis (L _{IV} -S _{II}):	Թափանցող գ., aa. perforantes:
3	Կիսաթաղանթակազմ մկան (նկ.31)	Սկսվում է նստային թմբից:	Կաչում է ոլոքի միջային կոճին:	Ոլոքային ն., ո. tibialis (L _{IV} -S _I):	Ազդրի միջային շրջադարձ գ., թափանցող գ.,

	m. semimembranosus Полуперепончатая мышца				ծնկափոսային զ., a. circumflexa femoris medialis, aa. perforantes, a.poplitea:
4	Նազելի մկան (նկ.30,31) m. gracilis Тонкая мышца	Սկսվում է ցայլունկրի ստորին ճյուղից:	Կաչում է ուղքի թմբկությանը:	Փականցքային ն., n. obturatorius (LII-LIV):	Փականցքային զ., ամոթույքային արտաքին զ., ազդրային զ., a. obturatoria, a. pudenda externa, a. femoralis:
5	Դերձակների մկան (նկ.30) m. sartorius Портняжная	Սկսվում է զըստունկրի առաջային վերին փշից:	Կաչում է մեծ ուղքի թմբկությանը:	Ազդրային ն. (L _{II} -L _{IV}), n. femoralis (LII-LIV):	Ազդրի կողմնային շրջադարձ զ., ծնկան բարձրագույն զ., ազդ-

	мышца				րային գ., a. circumflexa femoris lateralis, a. genus suprema, a. femoralis (rr. musculares):
6	Ներբանային մկան (նկ.31) m. plantaris Подошвенная мышца	Սկսվում է ազդրոսկրի կողմնային կոճից:	Կաշում է կրունկոսկրին:	Ոլոքային ն. (L _{IV} -S _{II}), n. tibialis (L _{IV} -S _{II}):	Ծնկափոսային գ., a. poplitea:
7	Ծնկափոսային մկան (նկ.34) m. popliteus Подколенная мышца	Սկսվում է ազդրի կողմնային կոճից, ծնկան հողի հողաշապիկից:	Կաշում է ոլոքի հետին մակերեսին:	Ոլոքային ն. (L _{IV} -S _{II}), n.tibialis (L _{IV} -S _{II}):	Ծնկափոսային գ., a. poplitea:
8	Սրունքի եռա-	Սկսվում է ազդրի	Կաշում է կրունկ-	Ոլոքային ն. (L _{IV} -	Հետին ոլոքային

գլուխ մկան (նկ.34) m. triceps surae Трехглавая мышца голени	միջային և կողմ- նային կոճերից:	ոսկրին:	S _{II}), n. tibialis (L _{IV} - S _{II}):	գ., a. tibialis pos- terior:
---	-----------------------------------	---------	---	---------------------------------

ՄՐՈՒՆՔԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ
1	Ազդրի քառա- գլուխ մկան (նկ.30) m. quadriceps fe- moris Четырехглавая мышца		Ընդհանուր ջլով կաչում է ծընկ- ոսկրին և ոլոքի առաջային թմբկությունը:	Ազդրային ն. (L _{II} - L _{IV}), n. femoralis (LII-LIV):	Ազդրային գ., ազդրի խորա- նիստ գ., a. fe- moralis, a. pro- funda femoris:

	<p>1) Ուղիղ մկան 1)m. rectus fe- moris 1) Прямая мышца бедр</p> <p>2)Կողմնային լայն մկան 2) m. vastus late- ralis 2)Широкая лате- ральная мышца</p> <p>3)Միջային լայն մկան 3)m. vastus me-</p>	<p>Սկսվում է զրստ- նակրի առաջային ստորին փշից</p> <p>Սկսվում է ազդր- նակրի դրսային մակերեսից</p> <p>Սկսվում է ազդր- նակրի միջային մակերեսից</p>			
--	--	---	--	--	--

	dialis 3) Широкая меди- альная мышца 4) Միջանկյալ մկան 4) m. vastus inter- medius 4) Широкая промежуточная Мышца	Սկսվում է ազդր- ոսկրի առաջային մակերեսից			
ՄՐՈՒՆՔԻ ՎԱՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ՆԵՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ
1	Կիսաջլակազմ մկան (նկ.31)	Սկսվում է նստա- յին թմբից:	Կաշում է ոլոքի թմբկությանը:	Ոլոքային ն., ո. tibialis (L _{IV} -S _{II}):	Թափանցող գ., aa. perforantes:

	m. semitendinosus Полусухожильная мышца				
2	Կիսաթաղանթակազմ մկան (նկ.31) m. semimembranosus Полуперепончатая мышца	Սկսվում է նստային թմբից:	Կաչում է ուղքի միջային կոճին:	Ուղքային ն., ո. tibialis (L _{IV} -S ₁):	Ազդրի միջային շրջադարձ գ., թափանցող գ., ծնկափոսային գ., a. circumflexa femoris medialis, aa. perforantes, a. poplitea:
3	Նազելի մկան (նկ.30,31) m. gracilis Тонкая мышца	Սկսվում է ցայլունկրի ստորին ճյուղից:	Կաչում է ուղքի թմբկությանը:	Փականցքային ն., ո. obturatorius (LII-LIV):	Փականցքային գ., ամոթույքային արտաքին գ., ազդրային գ., a. obturato-

					ria, a. pudenda externa, a. femoralis:
4	Դերձակների մկան (նկ.30) m. sartorius Портняжная мышца	Սկսվում է զրստոսկրի առաջային վերին փշից:	Կաչում է մեծ ոլոքի թմբկությանը:	Ազդրային ն. (L _{II} -L _{IV}), n. femoralis (LII-LIV):	Ազդրի կողմնային շրջադարձ գ., ծնկան բարձրագույն գ., ազդրային գ., a. circumflexa femoris lateralis, a. genus suprema, a. femoralis (rr. musculares):
5	Ծնկափոսային մկան (նկ.34) m. popliteus Подколенная	Սկսվում է ազդրի կողմնային կոճից և ծնկան հորդի հողաշապի-	Կաչում է ոլոքի հետին մակերեսին:	Ոլոքային ն. (L _{IV} -S _{II}), n.tibialis (L _{IV} -S _{II}):	Ծնկափոսային գ., a. poplitea:

	мышца	կից:			
6	<p>Սրունքի եռա- գլուխ մկան (նկ.34) m. triceps surae Трехглавая мышца голени</p> <p>Միջային երկ- վորյակ մկան m. medialis gast- rocnemius Медиальная го- ловка икронож- ной мышцы</p>	<p>Սկսվում է ազդրի միջային կոճից:</p>	<p>Աքիլեսյան ջլով կաշում է կրունկ- ոսկրին:</p>	<p>Ոլորային ն. (L_{IV}- S_{II}), n.tibialis (L_{IV}- S_{II}):</p>	<p>Հետին ոլորային գ., a. tibialis pos- terior:</p>

ՍՐՈՒՆՔԻ ՎԵՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ԴՈՒՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Ազդրի երկգլխանի մկան (նկ.31) m. biceps femoris Двуглавая мышца бедра	Երկար գլուխը սկսվում է նստալի թմբից, իսկ կարճն՝ ազդրոսկրի անհարթ գծի միջին 1/3 մասից:	Կաշում է նրբուլոքի գլխիկին:	Երկար գլուխը՝ ոլոքային ն., կարճ գլուխը՝ նրբուլոքային ընդհանուր ն., n. tibialis (S _I -S _{II}), n. peroneus communis (L _V -S _I):	Ազդրի միջային շրջադարձ գ., թափանցող գ., a. circumflexa femoris medialis, aa. perforantes:
2	Սրունքի եռագլուխ մկան (նկ.34) m. triceps surae Трехглавая мыш-		Աքիլեսյան ջլով կաշում է կրունկոսկրին:	Ոլոքային ն. (L _{IV} -S _{II}), n. tibialis (L _{IV} -S _{II}):	Հետին ոլոքային գ., a. tibialis posterior:

	ца голени Կողմնային երկ- վորյակ մկան m. lateralis gast- rocnemius Латеральная го- ловка икронож- ной мышцы	Սկսվում է ազդրի դրսային կոճից:			
ՈՏՔԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ
1	Սրունքի եռա- գլուխ մկան (նկ.34)		Աքիլեսյան ջլով կաչում է կրունկ- նակրին:	Ոլոքային ն. (L _{IV} - S _{II}), ո. tibialis (L _{IV} -S _{II}):	Հետին ոլոքային գ., a. tibialis pos- terior:

<p>m. triceps surae Трехглавая мышца голени</p>				
<p>1) Կողմնային երկ- վորյակ 1)m. lateralis gast- rocnemius 1) Латеральная го- ловка икроножной мышцы</p>	<p>Սկսվում է ազդրի կողմնային կոճից:</p>			
<p>2)Միջային երկ- վորյակ մկան 2)m. medialis gastrocnemius 2)Медиальная го- ловка икронож-</p>	<p>Սկսվում է ազդրի միջային կոճից:</p>			

	<p>ной мышцы</p> <p>3)Ձկնամկան</p> <p>3)m. soleus</p> <p>3)Камбаловидная мышца</p>	<p>Սկսվում է ոլոքի մարմնի հետին վերին 1/3 հատվածից:</p>			
2	<p>Ներբանային մկան (նկ.34)</p> <p>m. plantaris</p> <p>Подошвенная мышца</p>	<p>Սկսվում է ազդրոսկրի կողմնային կոճից:</p>	<p>Կաշում է կրունկոսկրին:</p>	<p>Ոլոքային ն. (L_{IV}-S_{II}), n. tibialis (L_{IV}-S_{II}):</p>	<p>Ծնկափոսային գ., a. poplitea:</p>
3	<p>Հետին ոլոքային մկան (նկ.35)</p> <p>m. tibialis posterior</p> <p>Задняя большеберцовая мышца</p>	<p>Սկսվում է ոլոքից, նրբոլոքից և միջոսկրյա թաղանթից:</p>	<p>Մկանի ջիլն անցնում է միջային պճեղի հետևով, ոտքի ներբանային մակերեսին կապելով</p>	<p>Ոլոքային ն. (L_{IV}-S_{II}), n. tibialis (L_{IV}-S_{II}):</p>	<p>Ոլոքային հետին գ., a. tibialis posterior:</p>

			մակույկաձև ոսկրի թմբկությանը, երեք սեպոսկրերին և նախագարշապարի ոսկրերի հիմքերին:		
4	Ուղքի բութ մատի երկար ծալիչ մկան (նկ.35) m. flexor hallucis longus Длинный сгибатель большого пальца	Սկսվում է նրբուղքի հետին ստորին մակերեսից:	Մկանի ջիլն անցնում է միջային պճեղի հետևով, ուղքի ներքանային մակերեսին կաշեւով բութ մատի հեռակա մատուցումը:	Ոլոքային ն. (L _{IV} -S _{II}), n.tibialis (L _{IV} -S _{II}):	Ոլոքային հետին զ., նրբուղքային զ., a. tibialis posterior, a. peronea:
5	Մատների երկար	Սկսվում է ոլոքի	Մկանի ջիլն	Ոլոքային ն. (L _{IV} -	Ոլոքային հետին

	<p>ծալիչ մկան (նկ.35) m. flexor digitorum longus Длинный сгибатель пальцев</p>	<p>հետին մակերեսից:</p>	<p>անցնում է միջային պճեղի հետևով, ոտքի ներբանային մակերեսի վրա բաժանվում է չորս ջլերի և կաչում է II-V հեռակա մատուկների հիմքերին:</p>	<p>S_{II}), n.tibialis (L_{IV}-S_{II}):</p>	<p>զ., a. tibialis posterior:</p>
6	<p>Երկար նրբուլքային մկան (նկ.35) m. peroneus longus Длинная малоберцовая мышца</p>	<p>Սկսվում է նրբուլքի գլխիկի և մարմնի վերին 2/3 մասից և ուլքի դրսային կոճից:</p>	<p>Կաչում է առաջին սեպուսկրին և նախազարշապարային I-II ոսկրերի հիմքերին:</p>	<p>Նրբուլքային մակերեսային ն. (L_{IV}-S_I), n. peroneus superficialis (L_{IV}-S_I):</p>	<p>Ծնկան ստորին կողմնային զ., նրբուլքային զ., a. genus inferior lateralis, a. peronea:</p>

7	Կարճ նրբուղքային մկան (նկ.35) m. peroneus brevis Короткая малоберцовая мышца	Սկսվում է նրբուղքի միջային ստորին 2/3 մասից:	Մկանի ջիլն անցնում է միջային պճեղի հետևով, ոտքի ներքանային մակերեսին կպչելով նախագարշապաքի 5 ոսկրերի հիմքերին:	Նրբուղքային խորանիստ ն. (L _V -S _I), n. peroneus superficialis (L _V -S _I):	Նրբուղքային գ., a. peronea:
---	--	--	--	---	-----------------------------

ՈՏՔԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶՔ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Առաջային ուղքային մկան (նկ.33)	Սկսվում է ուղքի դրսային մակերեսից, միջոսկրյա	Կպչում է միջային սեպոսկրի թիկնային երե-	Խորանիստ նրբուղքային ն. (L _V -S _I), n. pero-	Առաջային ուղքային գ., a. tibialis

	m. tibialis anterior Передняя большеберцовая мышца	թաղանթից:	սին և նախագարշապարի առաջին ոկրի հիմքին:	neus profundus (L _{IV} -S _I):	anterior:
2	Մատների երկար տարածիչ մկան (նկ.33) m. extensor digitorum longus Длинный разгибатель пальцев	Սկսվում է ոլոքի մոտակա էպիֆիզից, նրբոլոքի գլխիկից և առաջային եզրից, միջոսկրյա թաղանթից:	Ուղքի թիկնային երեսին բաժանվում են 5 ջլերի, որոնցից I կաչում է բութ մատի հեռակա մատոսկրին իսկ մյուս 4 ջլերը՝ II-V հեռակա մատոսկրերին:	Խորանիստ նրբոլոքային ն. (L _{IV} -S _I), n. peroneus profundus (L _{IV} -S _I):	Առաջային ոլոքային գ., a. tibialis anterior:
3	Ուղքի բութ մատի երկար տարածիչ մկան	Սկսվում է նրբոլոքի միջային մակերեսից, միջ-	Կաչում է բութ մատի թիկնային երեսի հեռակա	Խորանիստ նրբոլոքային ն. (L _{IV} -S _I), n. per-	Առաջային ոլոքային գ., a. tibialis

(նկ.33) m. extensor hallu- cis longus Длинный разги- батель большого пальца	ոսկրյա թաղան- թից:	մատոսկրի հիմքին:	neus profundus (L _{IV} -S _I):	anterior:
--	-----------------------	---------------------	---	-----------

ՈՏՔԻ ԶԱՏՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ
1	Երկար նրբուլ- քային մկան (նկ.35) m. peroneus longus Длинная мало- берцовая мышца	Սկսվում է նրբու- լոքի գլխիկի և մարմնի վերին 2/3 մասից և ոլ- քի դրսային կո- ճից:	Կաշում է առա- ջին սեպոսկրին և նախագարշա- պարային I-II ոսկրերի հիմքե- րին:	Նրբուլոքային մակերեսային ն. (L _{IV} -S _I), n. pero- neus superficialis (L _{IV} -S _I):	Ծնկան ստորին կողմնային գ., նրբուլոքային գ., a. genus inferior lateralis, a. pero- nea:

2	Կարճ նրբոլոքային մկան (նկ.35) m. peroneus brevis Короткая малоберцовая мышца	Սկսվում է նրբոլոքի միջային ստորին 2/3 մասից:	Մկանի ջիլն անցնում է միջային պճեղի հետևով, ոտքի ներբանային մակերեսին կաչելով նախագարշապաքի 5 ոսկրերի հիմքերին:	Նրբոլոքային խորանիստ ն. (L _{IV} -S _I), n. peroneus superficialis (L _{IV} -S _I):	Նրբոլոքային գ., a. peronea:
ՈՏՔԻ ԱՌԲԵՐՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶՔ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՁ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Առաջային ոլոքային մկան (նկ.33) m. tibialis anterior	Սկսվում է ոլոքի դրոսային մակերեսից, միջոսկրյա թաղանթից:	Կաչում է միջային սեպոսկրի թիկնային երեսին և նախագարշապաքի 5 ոսկրերի հիմքերին:	Խորանիստ նրբոլոքային ն. (L _{IV} -S _I), n. peroneus profundus	Առաջային ոլոքային գ., a. tibialis anterior:

	Передняя большеберцовая мышца	թից:	գարշապարի I ոսկրի հիմքին:	(L _{IV} -S _I):	
2	Հետին ոլորային մկան (նկ.35) m. tibialis posterior Задняя большеберцовая мышца	Սկսվում է ոլորքից, նրբոլորքից և միջոսկրյա թաղանթից:	Մկանի ջիլն անցնում է միջային պճեղի հետևով, ոտքի ներքանային մակերեսով, կպչելով մակույկաձև ոսկրի թմբկությանը, երեք սեպոսկրերին և նախագարշապարի ոսկրերի հիմքերին:	Ոլորային ն. (L _{IV} -S _{II}), ո. tibialis (L _{IV} -S _{II}):	Ոլորային հետին գ., a. tibialis posterior:

ՈՏՔԻ ՎԵՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ՆԵՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Առաջային ոլոքային մկան (նկ.33) m. tibialis anterior Передняя большеберцовая мышца	Սկսվում է ոլոքի դրսային մակերեսից, միջոսկրրյա թաղանթից:	Կաչում է միջային սեպոսկրի թիկնային երեսին և նախագարշապարի I ոսկրի հիմքին:	Խորանիստ նրբոլոքային ն. (L _V -S _I), n. peroneus profundus (L _V -S _I):	Առաջային ոլոքային գ., a. tibialis anterior:
2	Ոտքի բութ մատի երկար տարածիչ մկան (նկ.36) m. extensor hallucis longus	Սկսվում է նրբոլոքի միջային մակերեսից, միջոսկրյա թաղանթից:	Կաչում է բութ մատի թիկնային երեսի հեռակա մատոսկրի հիմքին:	Խորանիստ նրբոլոքային ն. (L _V -S _I), n. peroneus profundus (L _V -S _I):	Առաջային ոլոքային գ., a. tibialis anterior:

	Длинный разги- батель большого пальца				
ՈՏՔԻ ՎԱՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ԴՈՒՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶՔ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ
1	Երկար նրբոլո- քային մկան (նկ.35) m. peroneus longus Длинная мало- берцовая мышца	Սկսվում է նըր- բոլոքի գլխիկի և մարմնի վերին 2/3 մասից և ոլ- քի դրսային կո- ճից:	Կաչում է առա- ջին սեպոսկրին և նախագարշա- պարային I-II ոսկրերի հիմքե- րին:	Նրբոլոքային մակերեսային ն. (L _{IV} -S _I), n. peroneus super- ficialis (L _{IV} -S _I):	Ծնկան ստորին կողմնային գ., նրբոլոքային գ., a. genus inferior lateralis, a. pero- nea:
2	Կարճ նրբոլո- քային մկան (նկ.35)	Սկսվում է նրբո- լոքի միջային ստորին 2/3	Մկանի ջիլն անցնում է մի- ջային պճեղի	Նրբոլոքային խորանիստ ն. (L _{IV} -S _I), n. pero-	Նրբոլոքային գ., a. peronea:

	m. peroneus brevis Короткая малоберцовая мышца	մասից:	հետևով, ոտքի ներբանային մակերեսին՝ կաշեյով նախագարշապարի 5 ոսկրերի հիմքերին:	neus superficialis (L _{IV} -S _I):	
--	---	--------	--	--	--

ՈՂՆԱՇԱՐԻ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆԱԽՄԲԵՐ

ՈՂՆԱՇԱՐԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ (ԱՐՏԱԿՈՐՄԱՆԸ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Սեղանարդաձև մկան (նկ.5) m. trapezius	Սկսվում է ծոծրակոսկրի վզարմատային գծից,	Կաշում է անրակի ուսելունային ծայրին,	Հավելյալ ն. պարանոցային հյուսակ (C _{III} -	Պարանոցի լայնական գ., ծոծրակային գ., վեր-

	Трапециевидная мышца	վզարմատային կապանից և բոլոր կրծքային ողների փուշելուններից:	ուսելունին և թիակի կատարին:	C _{IV}), n. accessorius plexus, cervicalis (C _{III} – C _{IV}):	թիակային գ., միջկողային հետին գ., a. transversa colli, a. occipitalis, a. suprascapularis, aa. Intercostales posteriores:
2	Վերին հետին ատամնավոր մկան (նկ.7) m. serratus posterior superior Верхняя задняя зубчатая мышца	Սկսվում է պարանոցային VI-VII և կրծքային I-II ողների փուշելուններից:	Կաշում է II-V կողերի անկյան թիկնային մակերեսին:	Միջկողային ն. (Th _I -Th _{IV}), nn. intercostales (Th _I -Th _{IV}):	Միջկողային հետին գ., պարանոցի խորանիստ գ., aa. intercostales posteriores, a. cervicalis profunda:
3	Ստորին հետին	Սկսվում է կրծ-	Կաշում է	Միջկողայինն.	Միջկողային հե-

	ատամնավոր մկան (նկ.7) m. serratus posterior inferior Нижняя задняя зубчатая мышца	քային XI-XII և I-II գոտկային ողների փուշելուններից:	ստորին չորս կողերի անկյան թիկնային մակերեսին:	(Th _{IX} -Th _{XII}), nn. intercostales (Th _{IX} -Th _{XII}):	տին գ., aa. intercostales posteriores:
4	1)Գլխի զղավոր մկան (նկ.7) m. splenius capitis Ременная мышца головы	Սկսվում է վզարմատային կապանից, պարանոցային VII և վերին 3-4 կրծքային ողների փուշելուններից:	Կաչում է ծոծրակոսկրի վըզարմատային վերին գծին, քունքոսկրի պըստկաձև ելունին:	Պարանոցային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը (C _{III} -C _{VIII}), r.posterior n.spinales (C _{III} -C _{VIII}):	Ծոծրակային գ., պարանոցի խորանիստ գ., a. occipitalis, a. cervicalis profunda:
	2)Պարանոցի զղավոր մկան (նկ.7)	Սկսվում է III-IV կրծքային ողների փուշելուններից:	Պարանոցային վերին 2-3 ողների լայնական		

	m. splenius cervicis Ременная мышца шеи		Ելուններին:		
5	Ողնաշարն ուղ- ղող մկան (նկ.9) m. erector spinae Мышца выпрямляющая позвоночник	Սկսվում է սըրբ- նուկրի հետին մա- կերեսից, գոտ- կային ողների փուշելուններից, զստոսկրի կատարի հետին մասից և կրծքագոտկային փակեղից:	Կապում է կրծքա- յին II-VII, պարա- նոցային II-IV ող-	Նյարդավորում են պարանոցա- յին, կրծքային և	Միջկողային հե- տին գ., պարա- նոցի խորանիստ
	1) Փշային մկան 1) m. spinalis 1) Остистая	Սկսվում է կրծք- ային X-XII ողնե- րի փուշելուննե-			

<p>мышца</p> <p>2) Երկարագույն մկան</p> <p>2) m. longissimus</p> <p>2) Длиннейшая мышца</p> <p>3) Զստակողային մկան</p> <p>3) m. iliocostalis</p>	<p>րից:</p> <p>Սկսվում է բոլոր կրծքային և պարանոցային V-VII ողների լայնական ելուններից:</p> <p>Սկսվում է III-XII կողերից:</p>	<p>ների փուշեղունների և ծոծրակոսկրին:</p> <p>Կաչում է կրծքային բոլոր, պարանոցային վերին ողների լայնական ելուններին, II-XII կողերին և քունքոսկրի պտկաձև ելունին:</p> <p>Կաչում է պարանոցային ողների լայնական ելուն-</p>	<p>վերին գոտկային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը (C_{III}-L_{II}):</p> <p>Նյարդավորում են (C_I-C_V) պարանոցային, կրծքային և գոտկային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը:</p> <p>Նյարդավորում են (C_I-L_{III}) պարանոցային, կրծ-</p>	<p>գ., aa. Intercostales posteriores, a.cervicalis profunda:</p> <p>Գոտկային գ., հետին միջկողային գ. պարանոցի խորանիստ գ., aa. lumbales, aa. intercostales posteriores, a. cervicalis profunda:</p> <p>Միջկողային հետին գ., գոտկային գ., aa. inter-</p>
--	---	--	---	---

	3)Подвздошно-реберная мышца		ներին (IV-VI), կողերի անկյուններին, գոտկային ողների լայնական ելուններին:	քային և գոտկային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը:	costales posteriores, aa. lumbales:
6	Միջաձիգ փշային մկան (բազմաբաժան) (նկ.8) m. transversospinalis (multifidi) Поперечно-остистая мышца 1)Կիսափշային մկան 1) m. semispinalis	Սկսվում է պարանոցային ստորին, կրծքային բոլոր	Կաչում է վերադիր ողների փուշելուններին	Կրծքային և պարանոցային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը:	Գոտկային գ., միջկողային հետին գ., պարանոցի խորանիստ գ., aa. lumbales, aa. intercostales posteriores, a. cervicalis profunda:

	<p>1) Полуостистая мышца</p> <p>2)Բազմաբաժան մկան</p> <p>2) mm. multifidi</p> <p>2)Многораздельная мышца</p> <p>3)Պտտոող</p>	<p>ողների լայնական ելուններից, ցատկելով անցնում է հինգից-վեց ողների վրայով:</p> <p>Սկսվում է սըրբոսկրից, զստոսկրի կատարից, գոտկային, կըրծքային և պարանոցային ստորին չորս ողների լայնական ելուններից, ցատկելով երեքից-չորս ողների վրայով:</p> <p>Սկսվում է ողների</p>	<p>և ծոծրակոսրին:</p> <p>Կաչում է վերադիր ողների փուշեյուններին:</p> <p>Կաչում է վերա-</p>		
--	--	--	--	--	--

	3) mm. rotatores 3)Мышцы-ротаторы (вращатели)	լայնական ելուններից, ցատկելով մեկ-երկու ողների վրայով:	դիր ողների փուշեյունների հիմքերին:		
7	Միջլայնական (միջմիջաձգային) մկաններ (նկ.8) mm. intertransversarii Межпоперечные мыщцы	Սկսվում է լայնական ելուններից:	Կաչում է հարակից ողների լայնական ելուններին:	Կրծքային և պարանոցային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը:	Գոտկային գ., միջկողային հետին գ., պարանոցի խորանիստ գ., aa. lumbales, aa. intercostales posteriores, a. cervicalis profunda:
8	Միջփշային մկաններ (նկ.8) mm. interspinales	Սկսվում է փուշեյուններից:	Կաչում է հարակից ողների փուշեյուններին:	Ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը:	Գոտկային գ., միջկողային հետին գ., պարանոցի խորանիստ

	Межкостистые мышцы				գ., aa. lumbales, aa. intercostales posteriores, a. cervicalis profun- da:
9	Կողերը բարձ- րացնող մկան- ներ (նկ.8) m. levatores costarum Мышцы подни- мающие ребра	Սկսվում է պա- րանոցային VI, VII և կրծքային I-IX ողների լայնական ելուններից:	Կաշում է ստո- րադիր կողերի անկյունների ցատկելով մեկ ողնի վրայով:	Միջկողային ն. (C _{VIII} -Th _I , Th _{II} , Th _{VII} , Th _X), ու. intercostales (C _{VIII} - Th _I , Th _{II} , Th _{VII} , Th _X):	Հետին միջկողա- յին գ., aa. inter- costales poste- riores:
10	Գլխի հետին ու- ղիղ մկաններ (նկ.37) m. rectus poste- rior capitis			Ենթաձոճրակա յին ն. (C _I), n.sudoccipitalis (C _I)	Պարանոցի խո- րանիստ գ a. cer- vicalis profunda:

<p>Задние прямые мышцы головы</p> <p>1)Գլխի հետին մեծ ուղիղ մկան 1)m. rectus capitis posterior major</p> <p>1) Большая задняя прямая мышца головы</p> <p>2) Գլխի հետին փոքր ուղիղ մկան 2)m. rectus capi- tis posterior mi-</p>	<p>Սկսվում է ծոծ- րակոսկրից:</p> <p>Սկսվում է ծոծ- րակոսկրից:</p>	<p>Կաչում է սոնա- կի փուշեղունին:</p> <p>Կաչում է ատլա- սի հետին թմբի- կին:</p>		
--	---	---	--	--

	<p>nor</p> <p>2) Малая задняя прямая мышца головы</p>				
11	<p>Գլխի թեք մկան- ներ (նկ.37)</p> <p>m. obliquus capitis</p> <p>Косые мышцы головы</p> <p>1)Գլխի վերին թեք մկան 1)m. obliquus capitis superior</p> <p>1) Верхняя косая мышца</p>	<p>Սկսվում է ծոծ- րակոսկրից:</p>	<p>Կաչում է ատլա- սի լայնական ե- լունին:</p>	<p>Ենթաժոծրակա- յին ն. (C₁), n.su- doccipitalis (C₁)</p>	<p>Պարանոցի խո- րանիստ զ a. cer- vicalis profunda:</p>

	ГОЛОВЫ 2)Գլխի ստորին թեք մկան 2)m. obliquus capitis inferior 2) Нижняя косая мышца головы	Սկսվում է ատլասի լայնական ելունից:	Կաշում է սոնակի փուշելունին:		
--	--	------------------------------------	------------------------------	--	--

ՈՂՆԱՇԱՐԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ -ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ-ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ-ՎՈՐՈՒՄ
1	Կրծոսկրաանրակապտկաձևային մկան (նկ.17) m. sternocleidomastoideus	Սկսվում է կրծոսկրի կոթից և անրակի կրծոսկրային ծայրից:	Կաշում է քունքոսկրի պտկաձևվային ելունին:	Հավելյալ ն., ո. accessorius:	Կրծոսկրաանրակապտկաձևային գ., ծոծրակային գ., վահանային վերին գ., a.ster-

	Грудино-ключично-сосцевидная мышца				no-cleidomastoida, a. occipitalis, a. thyroidea superior:
2	Առաջային սանդղաձև մկան (նկ.18) m. scalenus anterior Передняя лестничная мышца	Սկսվում է III-VI պարանոցային ողների լայնական ելուններից:	Կաչում է I կողերի սանդղաձև թմբիկին:	Պարանոցային հյուսակի C _{VII} -C _{VIII} ճյուղերով, rr. musculares plexus cervicalis (C _{VII} -C _{VIII}):	Պարանոցի խորանիստ գ., պարանոցի լայնական գ., I- միջկողային հետին գ., a. cervicalis profunda, a. transversa colli, a. intercostalis posterior I:
3	Միջին սանդղաձև մկան (նկ.18) m. scalenus	Սկսվում է պարանոցային ստորին 5-6 ողների լայնական ելուններից:	Կաչում է I կողի վերին մակերեսին:	Պարանոցային հյուսակի C _{VII} -C _{VIII} ճյուղերով, rr. musculares	Պարանոցի խորանիստ գ., պարանոցի լայնական գ., I- միջկող-

	medius Средняя лест- ничная мышца	րից:		plexus cervicalis (C _{VII} -C _{VIII}):	ղային հետին գ., a. cervicalis pro- funda, a. trans- versa colli, a. in- tercostalis poste- rior I:
4	Հետին սանդ- ղաձև մկան (նկ.18) m. scalenus posterior Задняя лестнич- ная мышца	Սկսվում է պարա- նոցային V-VI ող- ների լայնական ելուններից:	Կաչում է II կո- ղին:	Պարանոցային հյուսակի C _{VII} - C _{VIII} ճյուղերով, rr. musculares plexus cervicalis (C _{VII} -C _{VIII}):	Պարանոցի խո- րանիստ գ., պա- րանոցի լայնա- կան գ., I- միջկո- ղային հետին գ., a. cervicalis pro- funda, a. transver- sa colli, a. intercos- talis posterior I:
5	Պարանոցի եր- կար մկան	Սկսվում է կրծքա- յին I-III, պարա-	Կաչում է պա- րանոցային II-IV	C _{II} -C _{VI} մկանային ճյուղերը պարա-	Ռոնաշարային գ., պարանոցի վերել

	(նկ.19) m. longus colli Длинная мышца шеи	Նոցային V-VII ող- ների մարմիննե- րից և պարանո- ցային III-VI ողնե- րի լայնական ելուններից:	ողների մարմին- ներին, պարա- նոցային V-VII ողների լայնա- կան ելուններին և ատլասոդնի առաջային թմբիկին:	նոցային հյուսա- կից, rr. Muscu- lares plexus cer- vicalis (C _{II} -C _{VI}):	զ., պարանոցի խորանիստ զ., a. vertebralis, a. cer- vicalis ascendens, a. cervicalis pro- funda:
6	Գլխի երկար մկան (նկ.19) m. longus capitis Длинная мышца головы	Սկսվում է III-VI պարանոցային ող- ների լայնական ե- լուններից:	Կաշում է ծոծ- րոսկրին:	C _I -C _{IV} մկանային ճյուղերը պարա- նոցային հյուսա- կից, rr. Muscu- lares plexus cer- vicalis (C _I -C _{IV}):	Ողնաշարային զ., պարանոցի խո- րանիստ զ., a. vertebralis, a. cer- vicalis profunda:
7	Գլխի առաջային ողիղ մկան (նկ.19)	Սկսվում է ատ- լասի առաջային աղեղից:	Կաշում է ծոծ- րակոսկրին:	C _I -C _{II} մկանային ճյուղերը պարա- նոցային հյուսա-	Ծոծրակային զ., ողնաշարային զ., a. occipitalis, a.

	m. rectus capitis, anterior Передняя прямая мышца головы			կից, rr. Musculares plexus cervicalis (C _I -C _{II}):	vertebralis:
8	Որովայնի ուղիղ մկան (նկ.10) m. rectus abdominis Прямая мышца живота	Սկսվում է V-VII կողմաճառների դրսային մակերեսից և թրածն ելունից:	Կաշուում է ցայրսկրի վերին եզրին:	Միջկողային նյարդեր VI-VII (Th _{VI} -Th _{XII}), զրստատենթաորովայնային ն. (Th _{XII} -L _I), ոռ. intercostales (Th _{VI} -Th _{XII}), ոռ. iliohypogastricus (Th _{XII} -L _I):	Վերորովայնային վերին և ստորին գ., հետին միջկողային գ., առ. Epigastricae superior et inferior, առ. Intercostales posteriores:
9	Որովայնի արտաքին թեք մկան (նկ.10)	Սկսվում է ութ տամներով՝ ստորին ութ կողերից:	Վերածվում է ջլոնի, մասնակցում է որովայնի	Միջկողային ն. (Th _V -Th _{XII}), զրստատենթաորո-	Հետին միջկողային գ., կողմնային կրծքային գ., մա-

	m. obliquus externus abdominis Наружная косая мышца живота		ուղիղ մկանի ջլաբուննոցի կազմությանը: Կաչում է զրստոսկրի առաջային վերին փշին, ցայլոսկրի թմբիկին, զստոսկրի կատարին:	վայնային ն. (Th _{XII} -L ₁), զստաաճուկային ն. (L ₁), ոո. Intercostales (Th _V -Th _{XII}), ոո. Iliohypogastricus (Th _{XII} -L ₁), ո. ilioinguinalis (L ₁):	կերեսային զրստային շրջադարձ գ., աа. Intercostales posteriores, а. thoracica lateralis, а. circumflexa ilium superficialis:
10	Որովայնի ներքին թեք մկան (նկ.10) m. obliquus internus abdominis Внутренняя косая мышца	Սկսվում է զրստոսկրի կատարից, կրծքագոտկային փակեղից:	Երկու թերթիկները (առաջային, հետին) վերածվում են ջրլոնի և մասնակցում որովայնի ուղիղ մկանի ջլաբուննոցի	Միջկողային ն. (Th _{VI} -Th _{XII}), զրստաաճուկային ն. (Th _{XII} -L ₁), զստաաճուկային ն. (L ₁), ոո. Intercostales (Th _{VI} -Th _{XII}), ոո. Iliohypo-	Հետին միջկողային գ., վերին և ստորին վերորովայնային գ., վայնային գ., մկանաստոծանա կան գ., աа. Intercostales posteriores, аа. Epigast-

	живота		կազմությանը: Կաչում է X-XII կողերին:	gastricus (Th _{XII} -L _I), n. ilioinguinalis (L _I):	ricae inferior et superior, a. mus- culophrenica:
11	Ջստագոտկային մկան (նկ.30) m. iliopsoas Подвздошно- поясничная мышца 1) Ջստամկան 1) m. iliacus 1) Подвздошная мышца 2) Մեծ գոտկա- յին մկան 2) m. psoas	Սկսվում է զրս- տափոսից: Սկսվում է XII կրծքային ողնի մարմնից և	Կաչում է ազդր- ոսկրի փոքր տամբիոնին: Կաչում է ազդր- ոսկրի փոքր տամբիոնին:	Գոտկային հյու- սակ (մկանային ծյուղեր) (L _I -L _{IV}), plexus lumbalis (rr. musculares) (L _I -L _{IV}):	1-2)Ջստագոտկա- յին գ., զրստ- ոսկրի շրջադարձ խորանիստ գ., a. iliolumbalis, a. cir- cumflexa ilium profunda:

major 2) Большая поясничная мышца 3) Փոքր գոտկային մկան 3) m. psoas minor 3) Малая поясничная мышца	գոտկային բոլոր ողների մարմինների լայնական երեսներից: Սկսվում է կրծքային XII և գոտկային I ողների մարմիններից:	Կաչում է կոնքի փակեղին:		3) Գոտկային գ., aa. lumbales:
---	---	-------------------------	--	----------------------------------

ՈՂՆԱՇԱՐԻ ԹԵՔՈՒՄՆԵՐԻՆ (ԱՋ, ՁԱԽ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶՔ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Պարանոցի երկար մկան	Սկսվում է կրծքային I-III, պարանոցային	Կաչում է պարանոցային II-IV	C _{II} -C _{VI} մկանային ճյուղերը պարանոցային	Ողնաշարային գ., պարանոցի

	(նկ.19) m. longus colli Длинная мышца шеи	րանցային V-VII ողների մարմիններից և պարանցային III-VI ողների լայնական ելուններից:	ողների մարմիններին, պարանցային V-VII ողների լայնական ելուններին և ատլասի առաջային թմբիկին:	նցային հյուսակից, rr. Musculares plexus cervicalis (C _{II} -C _{VI}):	վերել գ., պարանցի խորանիստ գ., a. vertebralis, a. cervicalis ascendens, a. cervicalis profunda:
2	Գլխի երկար մկան (նկ.19) m. longus capitis Длинная мышца головы	Սկսվում է III-VI պարանցային ողների լայնական ելուններից:	Կաշում է ծոծրակոսկրին:	C _I -C _{IV} մկանային ճյուղերը պարանցային հյուսակից, rr. Musculares plexus cervicalis (C _I -C _{IV}):	Ողնաշարային գ., պարանցի խորանիստ գ., a. vertebralis, a. cervicalis profunda:
3	Գլխի հետին ուղիղ մկաններ (նկ.36) m. rectus poste-			Ենթածոծրակային ն. (C _I), n.su-doccipitalis (C _I)	Պարանցի խորանիստ գ a. cervicalis profunda:

<p>rior capitis Задние прямые мышцы головы</p> <p>1)Գլխի հետին մեծ ուղիղ մկան 1)m. rectus capitis posterior major 1) Большая задняя прямая мышца головы</p> <p>2) Գլխի հետին փոքր ուղիղ մկան 2)m. rectus ca- pitis posterior</p>	<p>Սկսվում է ծոծ- րակոսկրից:</p> <p>Սկսվում է ծոծ- րակոսկրից:</p>	<p>Կաչում է սոնակի փուշելունին:</p> <p>Կաչում է ատլա- սի հետին թմբի- կին:</p>		
--	---	---	--	--

	minor 2) Малая задняя прямая мышца головы				
4	Կրծոսկրաանրա- կապտկաձևային մկան (նկ.17) m. sternocleidomasto ideus Грудино-ключич- но-сосцевидная мышца	Սկսվում է կրծ- ոսկրի կոթից և անրակի կրծոսկ- րային ծայրից:	Կաչում է քունք- ոսկրի պտկաձևա- յին ելունին:	Հավելյալ ն., ո. accessorius:	Կրծոսկրաանրա- կապտկաձևային գ., ծոծրակային գ., վահանային վերին գ., a.ster- no-cleidomastoi- dea, a. occipitalis, a. thyroidea su- perior:
5	Առաջային սանդ- ղաձև մկան (նկ.18) m. scalenus an-	Սկսվում է III-VI պարանոցային ողների լայնա- կան ելուններից:	Կաչում է I կողի սանդղաձև թմբիկին:	Պարանոցային հյուսակի C _{VII} -C _{VIII} ճյուղերով, rr. musculares	Պարանոցի խո- րանիստ գ., պա- րանոցի լայնա- կան գ., I- միջ-

	terior Передняя лест- ничная мышца			plexus cervicalis (C _{VII} -C _{VIII}):	կողային հետին զ., a. cervicalis profunda, a. tran- sversa colli, a. in- tercostalis pos- terior I:
6	Միջին սանդ- ղաձև մկան (նկ.18) m. scalenus medius Средняя лест- ничная мышца	Սկսվում է պա- րանոցային ստո- րին 5-6 ողների լայնական ելուն- ներից:	Կաշում է I կողի վերին մակերե- սին:	Պարանոցային հյուսակի C _{VII} -C _{VIII} ճյուղերով, rr. Musculares ple- xus cervicalis (C _{VII} -C _{VIII}):	Պարանոցի խո- րանիստ զ., պա- րանոցի լայնա- կան զ., I- միջ- կողային հետին զ., a. cervicalis profunda, a. transversa colli, a. intercostalis posterior I:
7	Սեղանարդաձև	Սկսվում է բուրր	Կաշում է թիակի	Հավելյալ ն. Պա-	Պարանոցի լայ-

	մկանի ստորին խրճերը (նկ.5) inferiores fasciculos trapezii Нижние пучки трапециевидной мышцы	կրծքային ողնե- րի փուշելուննե- րից:	կատարին:	րանցային հյու- սակ (C _{III} -C _{IV}), n. accessorius ple- xus, cervicalis (C _{III} - C _{IV}):	նական զ., ծոծ- րակային զ., վերթիակային զ., միջկողային հետին զ., a. transversa colli, a. occipitalis, a. suprascapularis, aa. Intercostales posteriores:
8	Գլխի զոլավոր մկան (նկ.7) m. splenius capitis Ременная мышца головы Պարանցի զոլավոր մկան	Սկսվում է վզար- մատային կա- պանից, III-VII պարանցային և I-VI կրծքային ող- ների փուշելուն- ներից:	Կաչում է ծոծրա- կուսկրի վզար- մատային վերին գծին, քունքուսկ- րի պտկածն ելու- նին, պարանո- ցային II-III ողնե-	Պարանցային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը (C _{III} - C _{VIII}), r.posterior n.spinales (C _{III} - C _{VIII}):	Ծոծրակային զ., պարանցի խո- րանիստ զ., a. occipitalis, a.cer- vicalis profunda:

	m. splenius cervicis Ременная мышца шеи		րի լայնական ելուններին:		
9	Ողնաշարն ուղղող մկանախումբ (նկ.9) m. erector spinae Мышцы выпрямляющие позвоночник 1) Փշային մկան 1) m. spinalis 1) Остистая	Սկսվում է սրբոսկրի հետին մակերեսից, գոտկային ողների փուշեղուններից, զստոսկրի կատարի հետին մասից և կրծքագոտկային փակեղից: Սկսվում է կրծքային X-XII ողների փուշեղուն-	Կաչում է կրծքային II-VII, պարանոցային II-IV ող-	Մկանները նյարդավորում են պարանոցային,	Միջկողային հետին գ., պարանոցի խորանիստ

	<p>мышца</p> <p>2) Երկարագույն մկան</p> <p>2) m. longissimus</p> <p>2) Длиннейшая мышца</p> <p>3) Զստակողային մկան</p>	<p>ներից:</p> <p>Սկսվում է բոլոր կրծքային և պարանոցային V-VII ողների լայնական ելուններից:</p> <p>Սկսվում է III-XII կողերից:</p>	<p>ների փուշելուններին և ծոծրակոսկրին:</p> <p>Կաչում է կրծքային բոլոր, պարանոցային վերին ողների լայնական ելուններին, II-XII կողերին և քունքոսկրի պտկաձև ելունին:</p> <p>Կաչում է պարանոցային ողների</p>	<p>կրծքային և վերին գոտկային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը (C_{III}-L_{II}):</p> <p>Նյարդավորում են (C_{II}-C_V) պարանոցային, կրծքային և գոտկային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը:</p> <p>Նյարդավորում են (C_{IV}-L_{III}) պարանոցային</p>	<p>գ., aa. Intercostales posteriores, a. cervicalis profunda:</p> <p>Գոտկային գ., հետին միջկողային գ. Պարանոցի խորանիստ գ., aa. lumbales, aa. intercostales posteriores, a. cervicalis profunda:</p> <p>Միջկողային հետին գ., գոտկային</p>
--	--	---	---	--	---

	3) m. iliocostalis 3)Подвздошно-реберная мышца		լայնական ելունների (IV-VII), կողերի անկյունների, գոտկային ողների լայնական ելունների:	րանցային, կրծքային և գոտկային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը:	կային զ., aa.intercostales posteriores, aa.lumbales:
10	Միջաձիգ փշային մկան (բազմաբաժան) (նկ.8) m. transversospinalis (multifiti) Поперечно-остистая мышца			Կրծքային և պարանցային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը:	Գոտկային զ., միջկողային հետին զ., պարանցի խորանիստ զ., aa.lumbales, aa.intercostales posteriores, a.cervicalis profunda:
	1) Կիսափշային	Սկսվում է կրծ-	Կաչում է վե-		

	<p>մկան 1) m. semispinalis 1) Полуостистая мышца</p> <p>2) Բազմաբաժան մկան 2) mm. multifidi 2) Многораздель- ная мышца</p>	<p>քային բուրբ և պարանոցային ստորին ողների լայնական ելուն- ներից, ցատկե- լով անցնում է հինգից-վեց ող- ների վրայով:</p> <p>Սկսվում է սրբ- նակրից, զստոսկ- րի կատարից, գոտկային, կրծ- քային և պարա- նոցային ստորին չորս ողների լայնական ելուն- ներից, ցատ-</p>	<p>րադիո ողների փուշելուններին և ծոծրակոսկ- րին:</p> <p>Կաչում է վերա- դիր ողների փու- շելուններին:</p>		
--	--	--	---	--	--

	<p>3) Պտտող մկան 3) mm. rotatores 3)Мышцы-ротаторы(вращатели)</p>	<p>կելով երեքից-չորս ողների վրայով: Սկսվում է ողների լայնական ելուններից, ցատկելով մեկ-երկու ողների վրայով:</p>	<p>Կաչում է վերադիր ողների փուշելունների հիմքերին:</p>		
11	<p>Միջլայնական (միջմիջաձգային) մկաններ (նկ.8) mm. intertransversarii Межпоперечные мышцы</p>	<p>Սկսվում է լայնական ելուններից:</p>	<p>Կաչում է հարակից ողների լայնական ելուններին:</p>	<p>Կրծքային և պարանոցային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը:</p>	<p>Գոտկային զ., միջկողային հետին զ., պարանոցի խորանիստ զ., aa. lumbales, aa. intercostales posteriores, a. cervicalis profunda:</p>

12	<p>Միջփշային մկաններ (նկ.8)</p> <p>mm. interspinales</p> <p>Межостистые мышцы</p>	<p>Սկսվում է փուշելուններից:</p>	<p>Կաչում է հարակից ողների փուշելուններին:</p>	<p>Ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը:</p>	<p>Գոտկային գ., միջկողային հետին գ., պարանոցի խորանիստ գ., aa. lumbales, aa. intercostales posteriores, a. cervicalis profunda:</p>
13	<p>Թիակը բարձրացնող մկան (նկ.6)</p> <p>m. levator scapulae</p> <p>Мышца, поднимающая лопатку</p>	<p>Սկսվում է պարանոցային վերին չորս ողների լայնական ելուններից:</p>	<p>Կաչում է թիակի վերին անկյանը:</p>	<p>Թիակի մեջքային ն. (C_{IV}-C_V), n. dorsalis scapulae (C_{IV}-C_V):</p>	<p>Պարանոցի լայնական գ., պարանոցի մակերեսային գ. պարանոցի վերել գ., a. transversa colli, a. cervicalis superficialis, a.</p>

					cervicalis ascen- dens
14	Որովայնի ուղիղ մկան (նկ.10) m. rectus abdominis Прямая мышца живота	Սկսվում է V-VII կողաճառների դրսային մակերեսից և թրածն ելունից:	Կաշում է ցայլունկրի վերին եզրին:	Միջկողային նյարդեր VI-VII (Th _{VI} -Th _{XII}), զըստաենթաորովայնային ն. (Th _{XII} -L _I), nn. Intercostales (Th _{VI} -Th _{XII}), nn. Iliohypogastricus (Th _{XII} -L _I):	Վերորովայնային վերին և ստորին զ., հետին միջկողային զ., aa. epigastricae superior et inferior, aa. intercostales posteriores:
15	Որովայնի արտաքին թեք մկան (նկ.10) m. obliquus externus abdominis Наружная косая	Սկսվում է ութ տամներով՝ ստորին ութ կողերից:	Վերածվում է ջլոնի, մասնակցում է որովայնի ուղիղ մկանի ջլաբունոնցի կազմությանը:	Միջկողային ն. (Th _V -Th _{XII}), զըստաենթաորովայնային ն. (Th _{XII} -L _I), զստաաճուկային ն. (L _I), nn.	Հետին միջկողային զ., կողմնային կրծքային զ., մակերեսային զստային շրջադարձ զ., aa. In-

	мышца живота		Կաշում է զըստ- նսկրի առաջային վերին փշին, ցայլոսկրի թմբի- կին, զստոսկրի կատարին:	intercostales (Th _v -Th _{xii}), nn. Ili- ohypogastricus (Th _{xii} -L _i), n. ilioin- guinalis (L _i):	tercostales poste- riores, a. tho- racica lateralis, a. circumflexa ilium superficialis:
16	Որովայնի ներ- քին թեք մկան (նկ.10) m. obliquus inter- nus abdominis Внутренняя косая мышца жи- вота	Սկսվում է զստ- ոսկրի կատա- րից, կրծքագոտ- կային փակեղից:	Երկու թերթիկ- ները (առաջա- յին, հետին) վե- րածվում են ջլոնի և մասնակցում ո- րովայնի ուղիղ մկանի ջլաբունո- ցի կազմությանը: Կաշում է X-XII կողերին:	Միջկողային ն. (Th _{vi} -Th _{xii}), զըս- տատենթաորովայ նային ն. (Th _{xii} - L _i), զստաաճու- կային ն. (L _i), nn. intercostales (Th _{vi} -Th _{xii}), nn. Iliohypogastricus (Th _{xii} -L _i), n. Ilioin- guinalis (L _i):	Հետին միջկողային գ., վերին և ստորին վերորովայնային գ., մկանաստո- ծանիական գ., aa. intercostales posteriores, aa. epigastricae in- ferior et supe- rior, a. Musculo-

					phrenica:
17	<p>Զստագոտկային մկան (նկ.30) m. iliopsoas Подвздошно-поясничная мышца</p> <p>1) Զստամկան 1)m. iliacus 1) Подвздошная мышца</p> <p>2) Մեծ գոտկային մկան 2) m. psoas major 2) Большая пояс-</p>	<p>Սկսվում է գտափոսից:</p> <p>Սկսվում է XII կրծքային և բուր գոտկային ողների մարմին-</p>	<p>է</p> <p>Կաչում է ազդրոսկրի փոքր տամբիոնին:</p> <p>Կաչում է ազդրոսկրի փոքր տամբիոնին:</p>	<p>Գոտկային հյուսակ (մկանային ճյուղեր) (L_I-L_{IV}), plexus lumbalis (rr. musculares) (L_I-L_{IV}):</p>	<p>1-2) Զստագոտկային գ., զրստոսկրի շրջադարձ խորանիստ գ., a. ilio-lumbalis, a. circumflexa ilium profunda:</p>

	<p>ничная мышца</p> <p>3) Φορρη գոտկային մկան</p> <p>3) m. psoas minor</p> <p>3)Малая поясничная мышца</p>	<p>ների լայնական երեսներից:</p> <p>Սկսվում է կրծքային XII և գոտկային I ողների մարմիններից:</p>	<p>Կաչում է կոնքի փակեղին:</p>		<p>3) Գոտկային գ., aa. lumbales:</p>
18	<p>Գոտկային քառակուսի մկան (նկ.8,14)</p> <p>m. quadratus lumborum</p> <p>Квадратная мышца поясницы</p>	<p>Սկսվում է զրստոսկրից, զստոսկրի կատարից, զստագոտկային կապանից, ստորին գոտկային ողների լայնական ելուններից:</p>	<p>Կաչում է XII կողին և վերին գոտկային ողների լայնական ելուններին:</p>	<p>Գոտկային հյուսակ (Th_{XII}, L_{I-LII}), plexus lumbalis (Th_{XII}, L_{I-LII}):</p>	<p>Ենթակողային գ., գոտկային գ., զստագոտկային գ., a. subcostalis, aa. lumbales, a. iliolumbalis:</p>
19	<p>Վերին հետին</p>	<p>Սկսվում է պա-</p>	<p>Կաչում է II-V կո-</p>	<p>Միջկողային ն.</p>	<p>Միջկողային հե-</p>

	ատամնավոր մկան (նկ.7) m. serratus posterior superior Верхняя задняя зубчатая мышца	րանցային VI-VII և կրծքային I-II ողների փուշելուններից:	ղերի անկյունների թիկնային մակերեսին:	(Th _I -Th _{IV}), ոո. Intercostales (Th _I -Th _{IV}):	տին գ., պարանցի խորանիստ գ., aa. Intercostales posteriores, a. cervicalis profunda:
20	Ստորին հետին ատամնավոր մկան (նկ.7) m. serratus posterior inferior Нижняя задняя зубчатая мышца	Սկսվում է կրծքային XI-XII և I-II գոտկային ողների փուշելուններից:	Կաշում է ստորին չորս կողերի անկյունների թիկնային մակերեսին:	Միջկողային ն. (Th _{IX} -Th _{XII}), ոո. intercostales (Th _{IX} -Th _{XII}):	Միջկողային հետին գ., aa. Intercostales posteriores:
21	Շեղանկյունաձև մկաններ (նկ.6) mm. rhomboidei Ромбовидные			Թիակի մեջքային ն., n. dorsalis scapulae (C _{IV} -C _V):	Պարանցի լայնական գ., վերթիակային գ., միջկողային հե-

	<p>мышцы</p> <p>1)Փոքր շեղանկյունաձև մկան m. rhomboideus minor Малая ромбовидная мышца</p> <p>2)Մեծ շեղանկյունաձև մկան m. rhomboideus major Большая ромбовидная мышца</p>	<p>Սկսվում է պարանոցային ստորին վեց-յոթ ողների փուշելուններից:</p> <p>Սկսվում է կրծքային վերին չորս ողների փուշելուններից:</p>	<p>Կաչում է թիակի միջային եզրին:</p> <p>Կաչում է թիակի միջային եզրին:</p>		<p>տին գ., a. transversa colli, a. suprascapularis, aa. intercostales posteriores:</p>
--	---	--	---	--	--

ՈՂՆԱՇԱՐԻ ՊՏՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԻՆ (ՌՈՏԱՑԻԱ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Կրծոսկրաանրակապտկաձևային մկան (նկ.17) m. sternocleidomastoideus Грудино-ключично-сосцевидная мышца	Սկսվում է կրծոսկրի կոթից և անրակի կրծոսկրային ծայրից:	Կաչում է քունքոսկրի պտկաձևային ելունին:	Հավելյալ ն., ո. accessorius:	Կրծոսկրաանրակապտկաձևային ն գ., ծոծրակային գ., վահանային վերին գ., a. sternocleidomastoidea, a. occipitalis, a. thyroidea superior:
2	Առաջային սանդղաձև մկան (նկ.18) m. scalenus	Սկսվում է III-VI պարանոցային ողների լայնական ելուններից:	Կաչում է I կողի սանդղաձև թմբիկին:	Պարանոցային հյուսակի C _{VII} -C _{VIII} ճյուղերով, rr. musculares ple-	Պարանոցի խորանիստ գ., պարանոցի լայնական գ., I- միջ-

	anterior Передняя лестничная мышца			xus cervicalis (C _{VII} -C _{VIII}):	կողային հետին գ., a. cervicalis profunda, a. transversa colli, a. intercostalis posterior I:
3	Փոքր կրծքային մկան (նկ.10) m. pectoralis minor Малая грудная мышца	Սկսվում է II-V կողերից:	Կաշում է թիակի կտցաձև ելունին:	Միջային և կողմնային կրծքային ն., nn. pectorales medialis et lateralis (C _{VII} -Th ₁):	Կրծքաուսելունային գ., առաջային միջկողային ճյուղեր, a. thoracoacromialis, rr. intercostales anteriores:
4	Մեծ կրծքային մկան (նկ.10) m. pectoralis	Սկսվում է անրակի կրծոսկրային ծայրից, կրծ-	Կաշում է բազուկոսկրի մեծ թմբկից իջնող կա-	Միջային, կողմնային կրծքային ն., nn. pectoralis	Կրծքաուսելունային գ. հետին միջկողային գ.

	major Большая грудная мышца	ոսկրի առաջային մակերեսից, վերին V-VI կողաճառներից, մասամբ էլ որովայնի ուղիղ մկանի բունոցից:	տարին:	lateralis et medialis:	առաջային միջկողային ճյուղեր կողմնային կրծքային զ., a. thoracicoacromialis, aa. intercostales posteriores, rr. intercostales anteriores, a. thoracica lateralis:
5	Առաջային ատամնավոր մկան (նկ.10) m. serratus anterior Передняя зубчатая мышца	Սկսվում է ատամներով վերին VIII-IX կողերի դրսային մակերեսից:	Կաչում է թիակի միջային եզրին և ստորին անկյանը:	Երկարկրծքային ն. (C _V -C _{VII}), ո. thoracicus longus (C _V -C _{VII}):	Կրծքամեջքային զ., կողմնային կրծքային զ., հետին միջկողային զ., a. thoracodorsalis,

					a. thoracica lateralis, aa. intercostales posteriores:
6	Որովայնի արտաքին թեք մկան (նկ.10) m. obliquus externus abdominis Наружная косая мышца живота	Սկսվում է ութ ատամներով՝ ստորին ութ կողերից:	Վերածվում է ջլոնի, մասնակցում է որովայնի ուղիղ մկանի ջլաբունոնցի կազմությանը: Կըպչում է զստոսկրի առաջային վերին փշին, ցայլոսկրի թմբիկին, զըստոսկրի կատարին:	Միջկողային ն. (Th _v -Th _{xii}), զըստաենթաորովայնային ն. (Th _{xii} -L _i), զստաածուկային ն. (L _i), ոո. intercostales (Th _v -Th _{xii}), ոո.iliohypogastricus (Th _{xii} -L _i), n.ilioinguinalis(L _i)	Հետին միջկողային գ., կողմնային կըրծքային գ., մակերեսային զըստային շրջադարձ գ., aa.intercostales posteriores, a.thoracica lateralis, a.circumflexa ilium super-

					ficialis:
7	Որովայնի ներքին թեք մկան (նկ.10) m.obliquus internus abdominis Внутренняя косая мышца живота	Սկսվում է զստոսկրի կատարից, կրծքագոտկային փակեղից:	Երկու թերթիկները (առաջային, հետին) վերածվում են ջլոնի և մասնակցում որովայնի ուղիղ մկանի ջլաբունոնցի կազմությանը: Կաչում է X-XII կողերին:	Միջկողային ն. (Th _{VI} -Th _{XII}), զրստաենթաորովայնային ն. (Th _{XII} -L _I), զստաաճուկային ն. (L _I), nn. intercostales (Th _{VI} -Th _{XII}), nn.iliohypogastricus (Th _{XII} -L _I), n. ilioinguinalis (L _I)	Հետին միջկողային գ., վերին և ստորին վերորովայնային գ., մկանաստոծանիական գ., aa. intercostales posteriores, aa. epigastricae inferior et superior, a. musculophrenica:
8	Սեղանարդաձև մկան (նկ.5) m. trapezius Трапециевидная	Սկսվում է ծոծրակոսկրի վզարմատային գծից, վզարմատային:	Կաչում է անրակի ուսելունային ծայրին, ուսելունին և	Հավելյալ ն. պարանոցային հյուսակ (C _{III} -C _{IV}), n.accessorius	Պարանոցի լայնական գ., ծոծրակային գ., վերթիակային

	мышца	տային կապանից և բոլոր կրծքային ողների փուշելուններից:	թիակի կատարին:	plexus, cervicalis (C _{III} – C _{IV}):	զ., միջկողային հետին զ., a. transversa colli, a. occipitalis, a. suprascapularis, aa. Intercostales posteriores:
9	Շեղանկյունաձև մկաններ (նկ.6) mm. rhomboidei Ромбовидные мышцы	1)Փոքր շեղանկյունաձև մկան m. rhomboideus	Սկսվում է պարանոցային ստորին վեց-յոթ ողների	Թիակի մեջքային ն., n. dorsalis scapulae (C _{IV} –C _V):	Պարանոցի լայնական զ., վերթիակային զ., միջկողային հետին զ., a. transversa colli, a. suprascapularis, aa. intercostales posteriores:

	<p>minor Малая ромбовидная мышца</p> <p>2)Մեծ շեղանկյունաձև մկան m. rhomboideus major Большая ромбовидная мышца</p>	<p>փուշելուններից:</p> <p>Սկսվում է կրծքային վերին չորս ողների փու- շելուններից:</p>	<p>Կաչում է թիակի միջային եզրին:</p>		
10	<p>Վերին հետին ատամնավոր մկան (նկ.7) m. serratus pos-</p>	<p>Սկսվում է պա- րանոցային VI-VII և կրծքային I-II ողների փուշ-</p>	<p>Կաչում է II-V կողերի անկյունների թիկնային</p>	<p>Միջկողային ն. (Th_I-Th_{IV}), ոո. intercostales (Th_I- Th_{IV}):</p>	<p>Միջկողային հե- տին գ., պարանոցի խո- րանիստ գ., aa.</p>

	terior superior Верхняя задняя зубчатая мышца	Ելուններից:	մակերեսին:		intercostales posteriores, a.cervicalis profunda:
11	Ջստագոտկային մկան (նկ.30) m. iliopsoas Подвздошно- поясничная мышца 1) Ջստամկան 1) iliacus 1) Подвздошная мышца	Սկսվում է զստափոսից:	Կաչում է ազդր- ոսկրի փոքր տամբիոնին:	Գոտկային հյուսակ (մկանային ճյուղեր) (L _I -L _{IV}), plexus lumbalis (rr. musculares) (L _I -L _{IV}):	1-2) Ջստագոտ- կային գ., զրստ- ոսկրի շրջա- դարձ խորա- նիստ գ.,

	<p>2) Մեծ գոտկային մկան 2) m. psoas major 2) Большая поясничная мышца</p> <p>3) Փոքր գոտկային մկան 3) m. psoas minor 3) Малая поясничная мышца</p>	<p>Սկսվում է XII կրծքային և բոլոր գոտկային ողների մարմինների լայնական երեսներից:</p> <p>Սկսվում է կրծքային XII և գոտկային I ողների մարմիններից:</p>	<p>Կաշում է ազդրոսկրի փոքր տամբիոնին:</p> <p>Կաշում է կոնքի փակեղին:</p>		<p>a. iliolumbalis, a. circumflexa ilium profunda:</p> <p>3) Գոտկային գ., aa. lumbales:</p>
12	<p>Գլխի զոլավոր մկան (նկ.7) m. splenius capitis Ременная мышца</p>	<p>Սկսվում է վզարմատային կապանից, III-VII պարանոցային և</p>	<p>Կաշում է ծոծրակոսկրի վզարմատային վերին գծին,</p>	<p>Պարանոցային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը (C_{III}–</p>	<p>Ծոծրակային գ., պարանոցի խորանիստ գ., a. occipitalis,</p>

	<p>головы</p> <p>Պարանոցի զոլավոր մկան (նկ.7)</p> <p>m. splenius cervicis</p> <p>Ременная мышца шеи</p>	<p>I-VI կրծքային ողների փուշելուններից:</p>	<p>քունքուկի պտկածև ելունին:</p> <p>Պարանոցային վերին 2-3 ողների լայնական ելուններին:</p>	<p>C_{VIII}), r.posterior n.spinales (C_{III}–C_{VIII}):</p>	<p>a.cervicalis profunda:</p>
13	<p>Ողնաշարն ուղղող մկան (նկ.9)</p> <p>m. erector spinae</p> <p>Мышца, выпрямляющая позво-</p>	<p>Սկսվում է սրբուկի հետին մակերեսից, գոտկային ողների փուշելուններից, գտտուկ-</p>			

<p>НОЧНИК</p> <p>1) Փշային մկան 1) m. spinalis 1) Остистая мышца</p> <p>2) Երկարագույն մկան 2) m. longissimus 2) Длиннейшая</p>	<p>րի կատարի հետին մասից և կրծքագոտկային փակեղից:</p> <p>Սկսվում է կրծքային X-XII ողների փուշեղուններից:</p> <p>Սկսվում է բոլոր կրծքային և պարանոցային V-VII ողների</p>	<p>Կաչում է կրծքային II-VII, պարանոցային II-IV ողների փուշեղուններին և ծոծրակոսերին:</p> <p>Կաչում է կրծքային բոլոր, պարանոցային վերին ողների</p>	<p>Նյարդավորում են պարանոցային, կրծքային և վերին գոտկային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը (C_{III}-L_{II}):</p> <p>Նյարդավորում են (C_{II}-C_V) պարանոցային, կրծքային և</p>	<p>Միջկողային հետին գ., պարանոցի խորանիստ գ., aa. intercostales posteriores, a. cervicalis profunda:</p> <p>Գոտկային գ., հետին միջկողային գ. պարանոցի խորանիստ</p>
---	---	---	--	--

	<p>мышца</p> <p>3) Ջստակողային մկան</p> <p>3) m. iliocostalis</p> <p>3) Подвздошно-реберная мышца</p>	<p>լայնական ելուններից:</p> <p>Սկսվում է III-XII կողերից:</p>	<p>լայնական ելուններից, II-XII կողերին և քունքոսկրի պտկաձև ելունին:</p> <p>Կաշում է պարանոցային ողների լայնական ելուններին (IV-VI), կողերի անկյուններին, գոտկային ողների լայնական ելուններին:</p>	<p>գոտկային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը:</p> <p>Նյարդավորում են (C_{IV}-L_{III}) պարանոցային, կրծքային և գոտկային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը:</p>	<p>գ., aa.lumbales, aa.intercostales posteriores, a.cervicalis profunda:</p> <p>Միջկողային հետին գ., գոտկային գ., aa.intercostales posteriores, aa.lumbales:</p>
--	---	---	---	--	--

ՇՆՁԱՌԱԿԱՆ ՄԿԱՆՆԵՐ

ՆԵՐՇՆՁՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԽՄԲԻ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Ստոծանի (նկ.16) diaphragma (phrenicus) Диафрагма	Կրծոսկրային մասը սկսվում է կրծոսկրի թրածն ելունից: Կողային մասը սկսվում է ստորին վեց կողաճառների միջային երեսից: Գոտկային (ողնաշարային) մա-	Անցնում է ջլային կենտրոնի վրա:	Ստոծանիական նյարդով՝ (C _{III} -C _V), n. phrenicus (C _{III} -C _V):	Սրտապարկա-ստոծանիական զարկերակով, a. Pericardiacophrenica, ստոծանիական վերին զ., a. phrenica superior, ստոծանիական ստորին զ., a. phrenica inferior, մկանաստո-

		սը սկսվում է գոտկային ողներից:			ծանիական գ., a. musculophrenica, հետին միջկողային գ., aa. Intercostales posteriores:
2	Արտաքին միջկողային մկաններ (նկ.12-15) Mm. Intercostales externi Межреберные наружные мышцы	Սկսվում է վերադիր կողի ստորին եզրից:	Կաչում է ստորին կողի վերին եզրին:	Միջկողային ն. (Th ₁ -Th _{XI}), ոո. Intercostales (Th ₁ -Th _{XI}):	Հետին միջկողային գ., ներքին կրծքային գ., մկանաստոծանիական գ., aa. Intercostales posteriores, a.thoracica interna, a. musculophrenica:
3	Ներքին միջկողային մկաններ	Սկսվում է ստորադիր կողի վե-	Կաչում է վերադիր կողի ստո-	Միջկողային ն. (Th ₁ -Th _{XI}), ոո. In-	Հետին միջկողային գ., ներքին

	(նկ.12-15) Mm. Intercostales interni Межреберные внутренние мышцы	րին եզրից:	րին եզրին:	tercostales (Th _I - Th _{XI}):	կրծքային զ., մկանաստոծա- նիական զ., aa. intercostales posteriores, a.tho- racica interna, a. musculophrenica:
4	Կողերը բարձ- րացնող մկաններ (նկ.8) m. levatores costarum Мышцы подни- мающие ребра	Սկսվում է պա- րանոցային VII և կրծքային I-IX ող- ների լայնական ելուններից:	Կաչում է ստորա- դիր կողերի ան- կյուններին:	Միջկողային ն. (C _{VIII} -Th _I , Th _{II} , Th _{VII} , Th _X), ոո. Intercostales (C _{VIII} -Th _I , Th _{II} , Th _{VII} , Th _X):	Հետին միջկո- ղային զ., aa. In- tercostales poste- riores:
5	Վերին հետին ա- տամնավոր մկան (նկ.7)	Սկսվում է պա- րանոցային VI-VII և կրծքային I-II	Կաչում է II-V կո- ղերի անկյուննե- րի թիկնային	Միջկողային ն. (Th _I -Th _{IV}), ոո. intercostales (Th _I -	Միջկողային հե- տին զ., պարա- նոցի խորանիստ

	m. serratus posterior superior Верхняя задняя зубчатая мышца	ողների փուշելուններից:	մակերեսին:	Th _{IV}):	զ., aa. Intercostales posteriores, a.cervicalis profunda:
6	Ստորին հետին ատամնավոր մկան (նկ.7) m. serratus posterior inferior Нижняя задняя зубчатая мышца	Սկսվում է կրծքային XI-XII և I-II գոտկային ողների փուշելուններից:	Կաչում է ստորին չորս կողերի անկյունների թիկնային մակերեսին:	Միջկողային ն. (Th _{IX} -Th _{XII}), ոո. intercostales (Th _{IX} -Th _{XII}):	Միջկողային հետին զ., aa. Intercostales posteriores:
7	Չստակողային մկան (նկ.9) m. iliocostalis Подвздошно-реберная мышца	Սկսվում է III-XII կողերից:	Կաչում է պարանցային (IV-VI) և գոտկային ողների լայնական ելուններին, կողերի անկյուններին:	Նյարդավորում են (C _{IV} -L _{III}) պարանցային, կրծքային և գոտկային ողնուղեղային նյարդերի հետին	Միջկողային հետին զ., գոտկային զ., aa. Intercostales posteriores, aa. lumbales:

			րին:	ճյուղերը:	
8	Գոտկային քա- նակուսի մկան (նկ.8,14,16) m. quadratus lumborum Квадратная мышца поясницы	Սկսվում է զըստ- նակրից, զստոսկ- րի կատարից, զստագոտկային կապանից, ստո- րին գոտկային ողների լայնա- կան ելուններից:	Կաչում է XII կո- ղին և վերին գոտկային ող- ների լայնական ելուններին:	Գոտկային հյու- սակ (Th _{XII} , L _I -L _{II}), plexus lumbalis (Th _{XII} , L _I -L _{II}):	Ենթակողային զ., գոտկային զ., զստագոտկային զ., a. subcostalis, aa. lumbales, a. iliolumbalis:
ՆԵՐՇԵՂՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻՋԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ
1	Փոքր կրծքային	Սկսվում է II-V	Կաչում է թիակի	Միջային և կողմ-	Կրծքաուսելունա-

	մկան (նկ.10) m. pectoralis minor Малая грудная мышца	կողերից:	կոտցածն ելունին:	նային կրծքային ն., nn. pectorales medialis et latera- lis (C _{VII} -Th ₁):	յին գ., առաջային միջկողային ճյու- ղեր, a. thoracic- coacromialis, rr. Intercostales ante- riores:
2	Կրծոսկրաանրա- կապտկաձևային մկան (նկ.17) m. sternocleido- mastoideus Грудино-ключич- но-сосцевидная мышца	Սկսվում է կրծ- ոսկրի կոթից և անրակի կրծոսկ- րային ծայրից:	Կաչում է քունք- ոսկրի պտկա- ձևային ելունին:	Հավելյալ ն., n. accessorius:	Կրծոսկրաանրա- կապտկաձևային գ., ծոծրակային գ., վահանային վերին գ., a.ster- no-cleidomastoi- dea, a. occipitalis, a. thyroidea supe- rior:
3	Առաջային սանդղածն մկան	Սկսվում է III-VI պարանոցային	Կաչում է I կողի սանդղածն	Պարանոցային հյուսակի C _{VII} -C _{VIII}	Պարանոցի խո- րանիստ գ., պա-

	(նկ.18) m. scalenus anterior Передняя лестничная мышца	ողների լայնա- կան ելուններից:	թմբիկին:	ճյուղերով, rr. Musculares ple- xus cervicalis (C _{VII} -C _{VIII}):	րանցի լայնա- կան գ., I- միջկո- ղային հետին գ., a. cervicalis pro- funda, a. trans- versa colli, a. in- tercostalis pos- terior I:
4	Միջին սանդ- ղաձև մկան (նկ.18) m. scalenus medius Средняя лест- ничная мышца	Սկսվում է պա- րանոցային ստո- րին V-VI ողների լայնական ելուն- ներից:	Կաշում է I կողի վերին մակերե- սին:	Պարանոցային հյուսակի C _{VII} -C _{VIII} ճյուղերով, rr. musculares ple- xus cervicalis (C _{VII} -C _{VIII}):	Պարանոցի խո- րանիստ գ., պա- րանոցի լայնա- կան գ., I- միջկո- ղային հետին գ., a. cervicalis pro- funda, a. trans- versa colli, a. in- tercostalis poste-

					rior I:
5	Հետին սանդղածև մկան (նկ.18) m. scalenus posterior Задняя лестничная мышца	Սկսվում է պարանոցային V-VI ողների լայնական ելուններից:	Կաչում է II կողին:	Պարանոցային հյուսակի C _{VII} -C _{VIII} ճյուղերով, rr. musculares plexus cervicalis (C _{VII} -C _{VIII}):	Պարանոցի խորանիստ գ., պարանոցի լայնական գ., I- միջկողային հետին գ., a. cervicalis profunda, a. transversa colli, a. intercostalis posterior I:
6	Ենթասանրակային մկան (նկ.13) m. subclavius Подключичная мышца	Սկսվում է I կողի կողաճառից:	Կաչում է անրակի ուսելունային ծայրի ստորին մակերեսին:	Ենթասանրակային ն. (C _V), n. subclavius (C _V):	Թիակի լայնական գ., կրծքաուսելունային գ., a. transversa scapulae, a. thoracoacromialis:

7	<p>Ողնաշարն ուղղող մկան (նկ.9) <i>m. erector spinae</i> Мышца, выпрямляющая позвоночник</p> <p>1) Փշային մկան 1) <i>m. spinalis</i> 1) Остистая мышца</p>	<p>Սկսվում է սրբոսկրի հետին մակերեսից, գոտկային ողների փուշելուններից, զստոսկրի կատարի հետին մասից և կրծքագոտկային փակեղից:</p> <p>Սկսվում է կրծքային X-XII ողների փուշելուններից:</p>	<p>Կաչում է կրծքային II-VII, պարանոցային II-IV ողների փուշելուններին և ծոծրակոսկրին:</p>	<p>Նյարդավորում են պարանոցային, կրծքային և վերին գոտկային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը</p>	<p>Միջկողային հետին զ., պարանոցի խորանիստ զ., <i>aa. intercostales posteriores</i>, <i>a. cervicalis</i></p>
---	---	--	--	--	--

<p>2) Երկարագույն մկան</p> <p>2) <i>m. longissimus</i></p> <p>2) Длиннейшая мышца</p>	<p>Սկսվում է բուրբ կրծքային և պարանոցային V-VII ողների լայնական ելուններից:</p>	<p>Կաչում է կրծքային բուրբ, պարանոցային վերին ողների լայնական ելուններին, II-XII կողերին և քունքուկի պտկաձև ելունին:</p>	<p>(C_{III}-L_{II}):</p> <p>Նյարդավորում են (C_{III}-C_V) պարանոցային, կրծքային և գոտկային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը:</p>	<p>profunda:</p> <p>Գոտկային գ., հետին միջկողային գ. Պարանոցի խորանիստ գ., aa. lumbales, aa. Intercostales posteriores, a. cervicalis profunda:</p>
<p>3) Զստակողային մկան</p> <p>3) <i>m. iliocostalis</i></p> <p>3) Подвздошно-реберная мышца</p>	<p>Սկսվում է III-XII կողերից:</p>	<p>Կաչում է պարանոցային ողների լայնական ելուններին (IV-VI), կողերի անկյուններին, գոտկային ողների լայնա-</p>	<p>Նյարդավորում են (C_{IV}-L_{III}) պարանոցային, կրծքային և գոտկային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը:</p>	<p>profunda:</p> <p>Միջկողային հետին գ., գոտկային գ., aa. intercostales posteriores, aa. lumbales:</p>

			կան ելուններին:		
8	Առաջային ատամնավոր մկանի ստորին խրձերը (նկ.10,12) fasciculi inferiores musculi serrati anterioris Нижние пучки передней зубчатой мышцы	Սկսվում է ատամներով վե- րին ութ-ինը կո- ղերի դրսային մակերեսից:	Կաշում է թիակի միջային եզրին և ստորին անկյա- նը:	Երկար կրծքա- յին ն. (C _v -C _{vii}), ո. thoracicus longus (C _v -C _{vii}):	Կրծքամեջքային զ., կողմնային կրծքային զ., հետին միջկողա- յին զ., a. thora- codorsalis, s. tho- racica lateralis, aa. intercostales posteriores:
9	Մեծ կրծքային մկան (նկ.10) m. pectoralis major Большая грудная	Սկսվում է անրա- կի կրծոսկրային ծայրից, կրծոսկ- րի առաջային մակերեսից, վե-	Կաշում է բա- զուկոսկրի մեծ թմբիկի կատա- րին:	Միջային, կողմ- նային կրծքային ն., ոո. pectoralis lateralis et me- dialis:	Կրծքաուսելունա- յին զ. հետին միջկողային զ. առաջային միջ- կողային ճյուղեր

	мышца	րին V-VI կողա- ճառներից, մա- սամբ էլ որովայ- նի ուղիղ մկանի բունոցից:			կողմնային կրծ- քային գ., a. tho- racicoacromialis, aa. intercostales posteriores, rr. Intercostales an- teriores, a. thora- cica lateralis:
10	Կրծոսկրակորճա- յին մկան (նկ.18) m. sternohyoideus Грудино-подъ- язычная мышца	Սկսվում է կրծ- ոսկրի կոթի հե- տին մակերեսից և անրակի կրծ- ոսկրային ծայ- րից:	Կաչում է կորճ- ոսկրի մարմնին:	Պարանոցի կան- թը, ansa cervicalis (C _I -C _{II}):	Վահանային ստորին գ., պա- րանոցի մակե- րեսային գ., a.thyroidea infe- rior, a. cervicalis superficialis:
11	Կրծոսկրավահա- նային մկան	Սկսվում է կրծ- ոսկրի կոթի հե-	Կաչում է կոկոր- դի վահանաճա-	Պարանոցի կանթը, ansa	Վահանային ստորին գ., պա-

	(նկ.18) m .sternothy- roideus Грудино-щито- видная мышца	տին մակերեսից և I կողի աճա- ռից:	ռին:	cervicalis (C _I -C _{II}):	րանցի մակերե- սային գ., a.thy- roidea inferior, a. cervicalis super- ficialis:
12	Վահանակործա- յին մկան (նկ.18) m. thyroideus Щитовидно- подъязычная мышца	Սկսվում է վահա- նաճառից:	Կաչում է կործ- նակրի մարմնին և մեծ եղջյուրին:	Պարանցի կան- թը, ansa cervicalis (C _I -C _{II}):	Վահանային ստորին գ., պա- րանցի մակերե- սային գ., a.thy- roidea inferior, a. cervicalis superficialis:

ՆԵՐՇՆՋՄԱՆԸ ԿՈՂՄՆԱԿԻՈՐԵՆ ՆՊԱՍՏՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻՋԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ
1	Սեղանարդաձև	Սկսվում է ծոծ-	Կաչում է անրա-	Հավելյալ ն. Պա-	Պարանցի լայ-

	<p>մկանի վերին խրձերը (նկ.5) superiores fasciculi trapezii Верхние пучки трапециевидной мышцы</p>	<p>րակոսկրի վզարմատային գծից, վզարմատային կապանից;</p>	<p>կի ուսելունային ծայրին:</p>	<p>րանոցային հյուսակ (C_{III}–C_{IV}), n. accessorius plexus, cervicalis (C_{III} – C_{IV}):</p>	<p>նական գ., ծոծրակային գ., վերթիակային գ., միջկողային հետին գ., a. transversa colli, a. occipitalis, a. suprascapularis, aa. Intercostales posteriores:</p>
2	<p>Շեղանկյունաձև մկաններ (նկ.6) mm. rhomboidei Ромбовидные мышцы</p>			<p>Թիակի մեջքային ն., n. dorsalis scapulae (C_{IV}–C_V):</p>	<p>Պարանոցի լայնական գ., վերթիակային գ., միջկողային հետին գ., a. transversa colli, a. suprascapularis,</p>
	1)Փոքր շեղան-	Սկսվում է պա-	Կաչում է թիակի		

	<p>կյունածն մկան m. rhomboideus minor Малая ромбо- видная мышца</p> <p>2)Մեծ շեղան- կյունածն մկան m. rhomboideus major Большая ром- бовидная мышца</p>	<p>րանոցային ստո- րին վեց-յոթ ող- ների փուշելուն- ներից:</p> <p>Սկսվում է կրծ- քային վերին չորս ողների փուշելուններից:</p>	<p>միջային եզրին:</p> <p>Կաշում է թիակի միջային եզրին:</p>		<p>aa. intercostales posteriores:</p>
3	<p>Կրծոսկրաանրա- կապտկաձևային մկան (նկ.17) m. sternocleido- mastoideus</p>	<p>Սկսվում է կրծ- ոսկրի կոթից և անրակի կրծոսկ- րային ծայրից:</p>	<p>Կաշում է քունք- ոսկրի պտկա- ձևային ելունին:</p>	<p>Հավելյալ ն., ո. accessorius</p>	<p>Կրծոսկրաանրա- կապտկաձևային զ., ծոծրակային զ., վահանային վերին զ., a.ster-</p>

	Грудино-ключично-сосцевидная мышца				no-cleidomastoida, a. occipitalis, a. thyroidea superior:
4	Թիակը բարձրացնող մկան (նկ.6) m. levator scapulae Мышца, поднимающая лопатку	Սկսվում է պարանոցային վերին չորս ողների լայնական ելուններից:	Կաշում է թիակի վերին անկյանը:	Թիակի մեջքային ն. (C _{IV} -C _V), n. dorsalis scapulae (C _{IV} -C _V):	Պարանոցի լայնական գ., պարանոցի մակերեսային գ. Պարանոցի վերել գ., a. transversa colli, a. cervicalis superficialis, a. cervicalis ascendens:
ԱՐՏԱՇՆՋՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ

1	<p>Որովայնի ուղիղ մկան (նկ.10) m. rectus abdominis Прямая мышца живота</p>	<p>Սկսվում է V-VII կողաճառների դրսային մակերեսից և թրածն ելունից:</p>	<p>Կաչում է ցայլունկրի վերին եզրին:</p>	<p>Միջկողային նյարդեր VI-VII (Th_{VI}-Th_{XII}), զստաենթաորովայնային ն. (Th_{XI}-L_I), ոո. Intercostales (Th_{VI}-Th_{XII}), ոո. iliohypogastricus (Th_{XII}-L_I):</p>	<p>Վերորովայնային վերին և ստորին գ., հետին միջկողային գ., aa. epigastricae superior et inferior, aa. intercostales posteriores:</p>
2	<p>Արտաքին միջկողային մկաններ (նկ.12-15) Mm. Intercostales externi Межреберные наружные</p>	<p>Սկսվում է վերադիր կողի ստորին եզրից:</p>	<p>Կաչում է ստորադիր կողի վերին եզրին:</p>	<p>Միջկողային ն. (Th_I-Th_{XI}), ոո. Intercostales (Th_I-Th_{XI}):</p>	<p>Հետին միջկողային գ., ներքին կրծքային գ., մկանաստոծանի սկան գ., aa. intercostales posteriores, a.thoracica</p>

	Мышцы				interna, a. musculophrenica:
3	Ներքին միջկողային մկաններ (նկ.12-15) Mm. Intercostales interni Межреберные внутренние мышцы	Սկսվում է ստորադիր կողի վերին եզրից:	Կաշում է վերադիր կողի ստորին եզրին:	Միջկողային ն. (Th _I -Th _{XI}), ոռ. Intercostales (Th _I -Th _{XI}):	Հետին միջկողային գ., ներքին կրծքային գ., մկանաստոծանի ական գ., aa. intercostales posteriores, a.thoracica interna, a. musculophrenica:
4	Որովայնի արտաքին թեք մկան (նկ.10,11) m. obliquus externus abdominis	Սկսվում է ութ ատամներով՝ ստորին ութ կողերից:	Վերածվում է ջլոնի, մասնակցում է որովայնի ուղիղ մկանի ջլաբունոնգի կազմությանը:	Միջկողային ն. (Th _V -Th _{XII}), զստաեներթաորովայնային ն. (Th _{XII} -L _I), զստաաճովային	Հետին միջկողային գ., կողմնային կրծքային գ., մակերեսային զստային շրջադարձ գ., aa. in-

	Наружная косая мышца живота		Կաշում է զըստ- նուկրի առաջային վերին փշին, ցայլուկրի թմբի- կին, զստոսկրի կատարին:	Ն. (L ₁), ոո. intercostales (Th _v -Th _{xii}), ոո. iliohypogastricus (Th _{xii} -L ₁), ո. ilioin- guinalis (L ₁):	tercostales poste- riores, a. thora- cica lateralis, a. circumflexa ilium superficialis:
5	Որովայնի ներ- քին թեք մկան (նկ.10,11) m. obliquus internus abdominis Внутренняя косая мышца живота	Սկսվում է զըստ- նուկրի կատա- րից, կրծքագոտ- կային փակեղից:	Երկու թերթիկ- ները (առաջա- յին, հետին) վե- րածվում են ջլոնի և մասնակցում որովայնի ուղիղ մկանի ջլաբու- նոցի կազմու- թյանը: Կաշում է X-XII կողերին:	Միջկողային Ն. (Th _v -Th _{xii}), զստատնթաորո- վայնային Ն. (Th _{xii} -L ₁), զստաաճուկային Ն. (L ₁), ոո. intercostales (Th _v -Th _{xii}), ոո. iliohypogastricus (Th _{xii} -L ₁), ո. Ilioin-	Հետին միջկո- ղային գ., վերին և ստորին վերո- րովայնային գ., մկանաստոծանի ական գ., aa. intercostales posteriores, aa. epigastricae infe- rior et superior, a. Musculophre-

				guinalis (L _I):	nica:
6	Որովայնի լայնական մկան (նկ.10,11) m. transversus abdominis Поперечная мышца живота	Սկսվում է ստորին վեց կողաճառների միջային երեսներից, կրծքագոտկային փակեղից, զըստոսկրի կատարից և մասամբ աճուկային կապանից:	Վերածվում է ջլոնի, մասնակցում է որովայնի ուղիղ մկանի ջլաբունցի կազմությանը:	Միջկողային ն. (Th _V -Th _{XII}), զըստաենթաորովայնային ն. (Th _{XII} -L _I), զստաաճուկային ն. (L _I), ոո. Intercostales (Th _V -Th _{XII}), ոո. iliohypogastricus (Th _{XII} -L _I), n. ilioinguinalis (L _I):	Միջկողային գ., վերորովայնային վերին և ստորին գ., մկանաստոճանիական գ., aa. intercostales posteriores, aa. epigastricae inferior et superior, a. musculophrenica:
7	Ենթակողային մկաններ (նկ.12-15) mm. subcostales Подреберные	Սկսվում են բոլոր կողերի անկյունների միջային երեսներից:	Կաչում են վերադիր կողերի ներքին մակերեսներին:	Միջկողային ն. (Th _I -Th _{XI}), ոո. intercostales (Th _I -Th _{XI}):	Հետին միջկողային գ., aa. intercostales posteriores:

	МЫШЦЫ				
8	Կրծքի լայնական մկան (նկ.15) m. transversus thoracis Поперечная мышца груди	Սկսվում է կրծ- նակրի թրածն ելունից, մարմնի ստորին մակե- րեսից:	Կաշում է II-VI կո- ղերին, մոտավո- րապես այն մա- սում, որտեղ ոսկ- րային մասը ան- ցում է կատարում աճառայինի:	Միջկողային ն. (Th _{II} -Th _{VI}), ու. in- tercostales (Th _{II} - Th _{VI}):	Ներքին կրծքա- յին գ., a. thora- cica interna:

ՈՐՈՎԱՅՆԻ ՄԱՄՈՒԼԻ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ
1	Որովայնի ար- տաքին թեք մկան (նկ.10) m. obliquus	Սկսվում է ութ ատամներով՝ ստորին ութ կողերից:	Վերածվում է ջլո- նի, մասնակցում է որովայնի ուղիղ մկանի ջլաբունո-	Միջկողային ն. (Th _V -Th _{XII}), զստատենթաորո- վայնային ն.	Հետին միջկո- ղային գ., կողմ- նային կրծքային գ., մակերեսային

	externus abdominis Наружная косая мышца живота		ցի կազմությամբ: Կաչում է զըստ- նակրի առաջային վերին փշին, ցայլունակրի թմբի- կին, զստունակրի կատարին:	(Th _{XII} -L _I), զստաաճուկային ն. (L _I), ոո. intercostales (Th _V -Th _{XII}), ոո. iliohypogastricus (Th _{XII} -L _I), n. ilioin- guinalis (L _I):	զստային շրջա- դարձ գ., aa. in- tercostales poste- riores, a. thora- cica lateralis, a. circumflexa ilium superficialis:
2	Որովայնի ներ- քին թեք մկան (նկ.10,11) m. obliquus internus abdominis Внутренняя косая мышца живота	Սկսվում է զըստ- նակրի կատա- րից, կրծքագոտ- կային փակեղից:	Երկու թերթիկ- ները (առաջա- յին, հետին) վե- րածվում են ջրնի և մասնակցում որովայնի ուղիղ մկանի ջլաբու- նոցի կազմու- թյանը: Կաչում է	Միջկողային ն. (Th _V -Th _{XII}), զըս- տաենթատրոկայ- նային ն. (Th _{XII} -L _I), զստաաճուկային ն. (L _I), ոո. intercostales (Th _V - Th _{XII}), ոո. iliohypogastricus	Հետին միջկո- ղային գ., վերին և ստորին վերո- րովայնային գ., մկանաստոծա- նիական գ., aa. intercostales pos- teriores, aa. epi- gastricae inferior

			X-XII կողերին:	(Th _{XII-L}), n. ilioinguinalis (L ₁):	et superior, a. musculophrenica:
3	Որովայնի լայնական մկան (նկ.10,11) m. transversus abdominis Поперечная мышца живота	Սկսվում է ստորին վեց կողաճառների միջային երեսներից, կրծքագոտկային փակեղից, զըստոսկրի կատարից և մասամբ աճուկային կապանից:	Վերածվում է ջլոնի, մասնակցում է որովայնի ուղիղ մկանի ջլաբունոցի կազմութանը:	Միջկողային ն. (Th _{V-Th_{XII}}), զըստաենթաորովայնային ն. (Th _{XII-L}), զստաաճուկային ն. (L ₁), ոո. intercostales (Th _{V-Th_{XII}}), ոո. iliohypogastricus (Th _{XII-L}), n. ilioinguinalis (L ₁):	Միջկողային գ., վերորովայնային վերին և ստորին գ., մկանաստոճանիական գ., aa. intercostales posteriores, aa. epigastricae inferior et superior, a. musculophrenica:
4	Որովայնի ուղիղ մկան (նկ.10,11) m. rectus abdominis	Սկսվում է V-VII կողաճառների դրոսային մակերեսից և թրածն	Կաչում է ցայլոսկրի վերին եզրին:	Միջկողային նյարդեր VI-VII (Th _{V-Th_{XII}}), զըստաենթաորովայ-	Վերորովայնային վերին և ստորին գ., հետին միջկողային գ., aa. epi-

	Прямая мышца живота	Ելունից:		նային ն. (Th _{XII} -L _I), nn. intercostales (Th _{VI} -Th _{XII}), nn. iliohypogastricus (Th _{XII} -L _I):	gastricae superior et inferior, aa. intercostales posteriores:
5	Գոտկային քառակուսի մկան (նկ.8,14,16) m. quadratus lumborum Квадратная мышца поясницы	Սկսվում է զըստոսկրից, զստոսկրի կատարից, զստագոտկային կապանից, ստորին գոտկային ողների լայնական ելուններից:	Կաչում է XII կողին և վերին գոտկային ողների լայնական ելուններին:	Գոտկային հյուսակ (Th _{XII} , L _I -L _{II}), plexus lumbalis (Th _{XII} , L _I -L _{II}):	Ենթակողային զ., գոտկային զ., զստագոտկային զ., a. subcostalis, aa. lumbales, a. iliolumbalis:

ԳԼԽԻ ՄԿԱՆՆԵՐԻ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ

ԳԼԽԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ					
N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Պարանոցի ենթամաշկային մկան (նկ.10) platysma Подкожная мышца шеи	Սկսվում է կլրծքային փակեղից II կողի մակարդակին:	Անցնում է դեմքի փակեղին ստոր-ծնոտային ոսկրի շրջանում:	Դիմային ն. (պարանոցի ճյուղ), n. facialis (r. colli):	Պարանոցի մակերեսային գ., դիմային գ., a. cervicalis superficialis, a. facialis:
2	Գլխի առաջային ուղիղ մկան (նկ.19) m. rectus capitis,	Սկսվում է ատլասի լայնական ելունից:	Կաչում է ծոծրակոսկրի հիմնական մասի ստորին եզրին:	C _I -C _{II} մկանային ճյուղերը պարանոցային հյուսակից, rr. muscula-	Ծոծրակային գ., ողնաշարային գ., a. occipitalis, a. vertebralis:

	anterior Передняя прямая мышца головы			res plexus cervicalis (C _I -C _{II}):	
3	Կրծոսկրաանրակապտկաձևային մկան (նկ.17) m. sternocleidomastoideus Грудино-ключично-сосцевидная мышца	Սկսվում է կլրծոսկրի կոթից և անրակի կրծոսկրային ծայրից:	Կաչում է քունքոսկրի պտկաձևվային ելունին:	Հավելյալ ն., ո. accessorius:	Կրծոսկրաանրակապտկաձևային գ., ծոծրակային գ., վահանային վերին գ., a. sternocleidomastoidea, a. occipitalis, a. thyroidea superior:
4	Առաջային սանդղաձև մկան (նկ.18) m. scalenus anterior	Սկսվում է III-VI պարանոցային ողների լայնական ելուններից:	Կաչում է I կողի սանդղաձև թմբիկին:	Պարանոցային հյուսակի C _{VII} -C _{VIII} ճյուղերով, rr. musculares plexus cervicalis (C _{VII} -	Պարանոցի խորանիստ գ., պարանոցի լայնական գ., I- միջկողային հետին

	Передняя лестничная мышца			C _{VIII}):	գ., a. cervicalis profunda, a. transversa colli, a. intercostalis posterior I:
5	Միջին սանդղաձև մկան (նկ.18) m. scalenus medius Средняя лестничная мышца	Սկսվում է պարանոցային ստորին V-VI ողների լայնական ելուններից:	Կաչում է I կողի վերին մակերեսին:	Պարանոցային հյուսակի C _{VII} -C _{VIII} ճյուղերով, rr. musculares plexus cervicalis (C _{VII} -C _{VIII}):	Պարանոցի խորանիստ գ., պարանոցի լայնական գ., I- միջկողային հետին գ., a. cervicalis profunda, a. transversa colli, a. intercostalis posterior I:
6	Պարանոցի երկար մկան	Սկսվում է կլրծքային I-III և	Կաչում է II-IV պարանոցային	C _I -C _{VI} մկանային ճյուղերը պարա-	Ողնաշարային գ., պարանոցի

(նկ.19) m. longus colli Длинная мышца шеи	պարանոցային V-VII ողներից:	ողների մարմին- ներին և V-VII պարանոցային ողների լայնա- կան ելուններին:	նոցային հյուսա- կից, rr. muscu- lares plexus cervi- calis (C _{II} -C _{VI}):	վերել գ., պարա- նոցի խորանիստ գ., a. vertebralis, a. cervicalis as- cendens, a. cer- vicalis profunda:
--	-------------------------------	--	---	---

ԳԼԽԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱ- ՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱ- ՎՈՐՈՒՄ
1	Սեղանարդածն մկան (նկ.5) m. trapezius Трапециевидная мышца	Սկսվում է ծոծ- րակոսկրի վզարմատային գծից, վզարմա- տային կապա- նից և բոլոր կրծքային ող-	Կաշում է անրա- կի ուսելունային ծայրին, ուսելու- նին և թիակի կատարին:	Հավելյալ ն. պա- րանոցային հյու- սակ (C _{III} -C _{IV}), n.accessorius ple- xus, cervicalis (C _{III} - C _{IV}):	Պարանոցի լայ- նական գ., ծոծ- րակային գ., վեր- թիակային գ., միջկողային հե- տին գ., a. trans- versa colli, a. occi-

		ների փուշելուններից:			pitalis, a. suprascapularis, aa. Intercostales posteriores:
2	Կիսափշային մկան (նկ.8) m. semispinalis Полуостистая мышца	Սկսվում է կրծքային բոլոր և պարանոցային ստորին ողների լայնական ելուններից, ցատկելով անցնում է հինգից-վեց ողների վրայով:	Կաչում է վերադիր ողների փուշելուններին և ծոծրակոսկրին:	Պարանոցային, կրծքային, ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը (C _{III} -Th _{XII}), r.posterior n.spinales (C _{III} -C _{VIII}):	միջկողային հետին զ., պարանոցի խորանիստ զ. aa. Intercostales posteriores, a.cervicalis profunda:
3	Գլխի զոլավոր մկան (նկ.7) m. splenius capitis	Սկսվում է վզարմատային կապանից, III-VII պարանոցա-	Կաչում է ծոծրակոսկրի վզարմատային վերին գծին, քունքոսկ-	Պարանոցային ողնուղեղային նյարդերի հետին ճյուղերը (C _{III} -C _{VIII}),	Ծոծրակային զ., պարանոցի խորանիստ զ., a. occipitalis, a.cervi-

	<p>Ременная мышца головы</p> <p>Պարանոցի զղլավոր մկան (նկ.7)</p> <p>m. splenius cervicis</p> <p>Ременная мышца шеи</p>	<p>յին և վերին I-VI կրծքային ողնե-րի փուշելուննե-րից:</p>	<p>րի պտկաձև ե-լունին: Պարանոցային II-III ող-ների լայնական ելուններին:</p>	<p>r.posterior n.spinales (C_{III}-C_{VIII}):</p>	<p>calis profunda:</p>
4	<p>Գլխի հետին ուղիղ մկաններ (նկ.36)</p> <p>m. rectus posterior capitis</p> <p>Задние прямые мышцы головы</p>	<p>Սկսվում է</p>	<p>Կաշում է սոնակի</p>	<p>Ենթաձոծրակային ն. (C₁), n.sudoccipitalis (C₁)</p>	<p>Պարանոցի խորանիստ գ., a. cervicalis profunda:</p>

<p>1)Գլխի հետին մեծ ուղիղ մկան 1)m. rectus capitis posterior major 1) Большая задняя прямая мышца головы 2) Գլխի հետին փոքր ուղիղ մկան 2)m. rectus capitis posterior minor 2) Малая задняя прямая мышца головы</p>	<p>ծոծրակոսկրից: Սկսվում է ծոծրակոսկրից:</p>	<p>փուշելունին: Կաշում է աղա-սի հետին թմբիկին:</p>		
--	---	---	--	--

5	Գլխի վերին թեք մկան (նկ.36) m. obliquus capitis superior Верхняя косая мышца головы	Սկսվում է ծոծրակոսկրից:	Կաչում է առլասի լայնական ելունին:	Ենթածոծրակային ն. (C ₁), n.sudoccipitalis (C ₁)	Պարանոցի խորանիստ զ. a. cervicalis profunda:
---	---	-------------------------	-----------------------------------	---	--

ԳԼԽԻ ՊՏՈՒՅՏՆԵՐԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Կրծոսկրաանրակապտկաձևային մկան (նկ.17) m. sternocleidomastoideus Грудино-ключич-	Սկսվում է կրծոսկրի կոթից և անրակի կրծոսկրային ծայրից:	Կաչում է քունքոսկրի պտկաձեվային ելունին:	Հավելյալ ն., n. accessorius:	Կրծոսկրաանրակապտկաձեվային զ., ծոծրակային զ., վահանային վերին զ., a.sternoclei-

	НО-сосцевидная мышца				domastoidea, a. occipitalis, a. thyroidea superior:
2	Սեղանարդածն մկան (նկ.5) m. trapezius Трапециевидная мышца	Սկսվում է ծոծրակոսկրի վզարմատային գծից, վզարմատային կապանից և բուլր կրծքային ողների փուշելուններից:	Կաշում է անրակի ուսելունային ծայրին, ուսելունին և թիակի կատարին:	Հավելյալ ն. պարանոցային հյուսակ (C _{III} -C _{IV}), n.accessorius plexus, cervicalis (C _{III} -C _{IV}):	Պարանոցի լայնական գ., ծոծրակային գ., վերթիակային գ., միջկողային հետին գ., a. transversa colli, a. occipitalis, a. suprascapularis, aa. Intercostales posteriores:
3	Գլխի զոլավոր մկան (նկ.7) m. splenius capitis	Սկսվում է վզարմատային կապանից, III-VII պա-	Կաշում է ծոծրակոսկրի վզարմատային վերին	Պարանոցային ողնուղեղային նյարդերի հետին	Ծոծրակային գ., պարանոցի խորանիստ գ., a.

	<p>Ременная мышца головы</p> <p>Պարանոցի զոլավոր մկան (նկ.7)</p> <p>m. splenius cervicis</p> <p>Ременная мышца шеи</p>	<p>րանոցային և I-VI կրծքային ողների փուշելուններից:</p>	<p>գծին, քունքսկրի պտկածն ելունին:</p> <p>Պարանոցային II-III ողների լայնական ելունների:</p>	<p>ճյուղերը (C_{III}–C_{VIII}), r.posterior n.spinales (C_{III}–C_{VIII}):</p>	<p>occipitalis, a.cervicalis profunda:</p>
4	<p>Երկարագույն մկան (նկ.9)</p> <p>m. longissimus</p> <p>Длиннейшая мышца</p>	<p>Սկսվում է սըրբոսկրի հետին մակերեսից, գոտկային բոլոր ողների փուշելուններից, զստոսկրի կա-</p>	<p>Կաչում է կրծքային բոլոր, պարանոցային վերին ողների լայնական ելուններին, II-XII կողերին և քունք-</p>	<p>Նյարդավորում են (C_{II}–C_V) պարանոցային, կրծքային և գոտկային ողնուղային նյարդերի հետին ճյուղերը:</p>	<p>Գոտկային գ., հետին միջկողային գ. պարանոցի խորանիստ գ., aa.lumbales, aa.intercostales posteriores,</p>

		տարի հետին հատվածից, կրծքագոտկային փակեղից, բոլոր կրծքային և պարանոցային V-VII ողնների լայնական ելուններից:	նսկրի պտկաձև ելունին:		a.cervicalis profunda:
5	Գլխի ստորին թեք մկան (նկ.36) m. obliquus capitis inferior Нижняя косая мышца головы	Սկսվում է ատլասի լայնական ելունից:	Կաշում է սոնակի փուշեղունին:	Ենթաձոծրակային ն. (C ₁), n.sudoccipitalis (C ₁)	Պարանոցի խորանիստ գ., a. cervicalis profunda:

ԾԱՄԻՉ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Ծամիչ մկան կամ ծասքամկան (նկ.20) m. masseter Жевательная мышца	Սկսվում է այտային աղեղից:	Կաչում է ստորին ծնոտի արտաքին մակերեսի թմբկությանը:	Եռվորյակ ն., n. trigeminus:	Ծամիչ գ., դեմքի լայնական գ., a. masseterica, a. transversa faciei:
2	Քունքամկան (նկ.20) m. temporalis Височная мышца	Սկսվում է քունքոսկրի արտաքին մակերեսից:	Կաչում է ստորին ծնոտի պսակաձև ելունին:	Եռվորյակ ն., n. trigeminus:	Քունքային խորանիստ և մակերեսային գ., aa. temporales profunda et superficialis
3	Միջային թևա-	Սկսվում է գանգի	Կաչում է ստորին	Եռվորյակ ն., n.	Ծնոտային գ.,

կերպային մկան (նկ.22) m. pterigoideus medialis Медиальная крыловидная мышца	սեպոսկրի թևակերպային ելունից և մասամբ վերծնոտային ոսկրի մարմնից:	ծնոտի միջային մակերեսի անկյանը:	trigeminus:	դիմային զ., a. maxillaris, a. facialis:
---	--	---------------------------------	-------------	---

ՍՏՈՐԻՆ ԾՆՈՏԻ ԻՋԵՑՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Պարանոցի ենթամաշկային մկան (նկ.10) platysma Подкожная мышца шеи	Սկսվում է կրծքային փակեղից II կողի մակարդակին:	Անցնում է դեմքի փակեղին ստործնոտային ոսկրի շրջանում:	Դիմային ն. (պարանոցի ճյուղ), n. facialis (r. colli):	Պարանոցի մակերեսային զ., դիմային զ., a. cervicalis superficialis, a. facialis:

2	Երկփորանի մկան (նկ.18) m. digastricus Двубрюшная мышца	Սկսվում է քունքուսկրի պտկածև ելուստից:	Կաշում է ստորին ծնոտի երկփորանի փոսին:	Դիմային նյարդի երկփորանի ճյուղ, ծնոտակորճային ն., r. digastricus n. facialis, n. mylohyoideus:	Վերկզակային գ., ծոծրակային գ., ականջային հետին գ., a. submetallic, a. occipitalis, a. auricularis posterior:
3	Կողմնային թևակերպային մկան (նկ.22) m. pterygoideus lateralis Латеральная крыловидная мышца	Սկսվում է գանգի սեպուսկրի թևակերպային ելունից, թիկնային մակերեսի կողմնային թիթեղից, և նույն ոսկրի մեծ թևի վերծնոտա-	Կաշում է ստորին ծնոտի վզիկին:	Եռվորյակ ն., n. trigeminus:	Ծնոտային գ., դիմային գ., a. maxillaris, a. facialis:

		յին մակերեսից:			
4	Մախարթակորճային մկան (նկ.18) m. stylohyoideus Шилоподъязычная мышца	Սկսվում է քունք- նակրի մախարթաձև ելունից:	Կաշում է կորճ- նակրի մարմնին:	Դիմային ն., n. facialis:	Ծոծրակային գ., դիմային գ., a. occipitalis, a. facialis:
5	Կզակակորճային մկան (նկ.18) m.geniohyoideus Подбородочно- подъязычная мышца	Սկսվում է ստորին ծնոտի կզակային փշից:	Կաշում է կորճ- նակրի մարմնին:	C _I -C _{II} -ի մկանա- յին ճյուղերը պարանոցային հյուսակից, rami musculares plexus cervicalis (C _I -C _{II}):	Պարանոցի մակերեսային գ. ենթալեզվային գ., ենթակզակային գ., a. cervicalis superficialis, a. sublingualis, a. submental:

ԱՏՈՐԻՆ ԾՆՈՏԻ ԱՌԱՋ ՇԱՐՔՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Ծամիչ մկան կամ ծասքամկան (նկ.20) m. masseter Жевательная мышца	Սկսվում է այտային աղեղից:	Կաչում է ստորին ծնոտի արտաքին մակերեսի թմբկությանը:	Եռվորյակ ն., ո. trigeminus:	Ծամիչ գ., դեմքի լայնական գ., a. masseterica, a. transversa faciei:
2	Միջային թևակերպային մկան (նկ.22) m. pterigoideus medialis Медиальная крыловидная	Սկսվում է գանգի սեպոսկրի թևակերպային ելունից և մասամբ վերծնոտային ոսկրի մարմնից:	Կաչում է ստորին ծնոտի միջային մակերեսի անկյանը:	Եռվորյակ ն., ո. trigeminus:	Ծնոտային գ., դիմային գ., a. maxillaris, a. facialis:

	мышца				
3	Կողմնային թևակերպային մկան (նկ.22) m. pterygoideus lateralis Латеральная крыловидная мышца	Սկսվում է գանգի սեպոսկրի թևակերպային ելունից, թիկնային մակերեսի կողմնային թիթեղից, և նույն ոսկրի մեծ թևի վերծնտային մակերեսից:	Կաչում է ստորին ծնոտի վզիկին:	Եռվորյակ ն., ո. trigeminus:	Ծնոտային գ., դիմային գ., a. maxillaris, a. facialis:

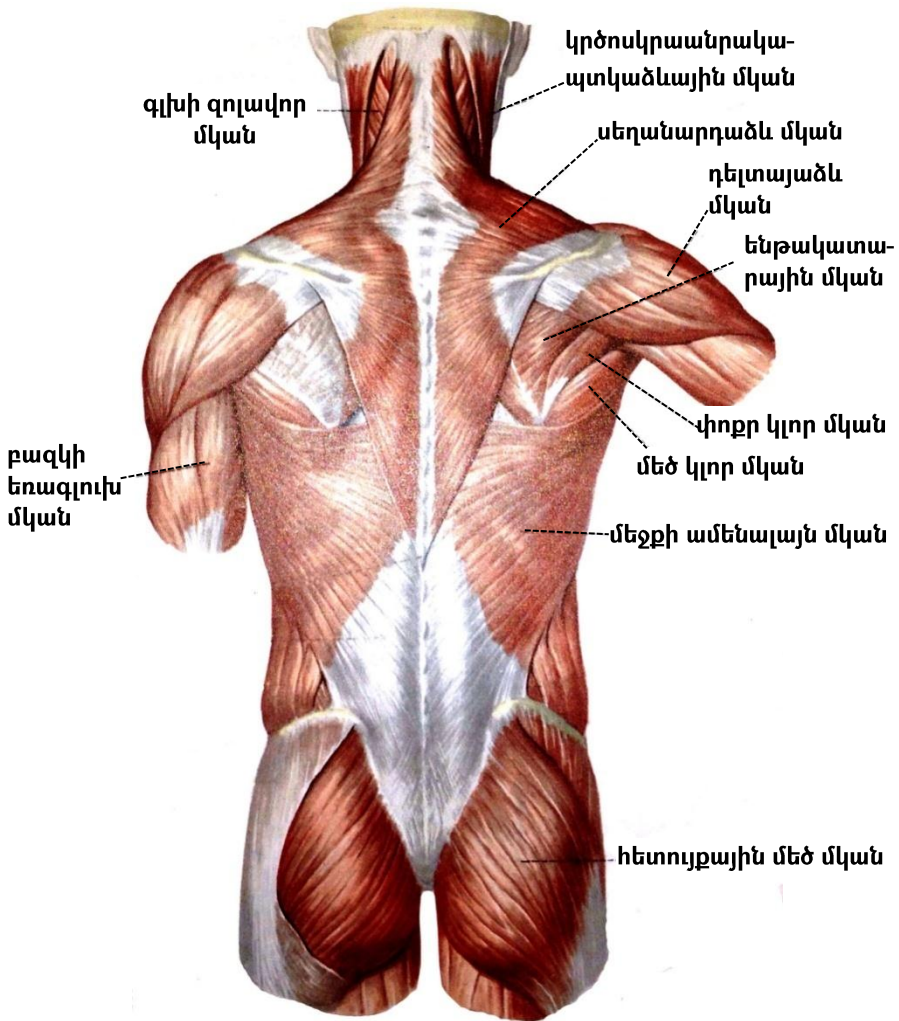
ՍՏՈՐԻՆ ԾՆՈՏԻ ՀԵՏ ՇԱՐԺՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ

N	ՄԿԱՆԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄ	ՄԿԱՆԻ ՍԿԻԶԲ	ՄԿԱՆԻ ՎԵՐՋ	ՆՅԱՐԴԱՎՈՐՈՒՄ	ԱՆՈԹԱՎՈՐՈՒՄ
1	Քունքամկան (նկ.20)	Սկսվում է քունքոսկրի	Կաչում է ստորին ծնոտի	Եռվորյակ ն., ո. trigeminus:	Քունքային խրանիստ և մակե-

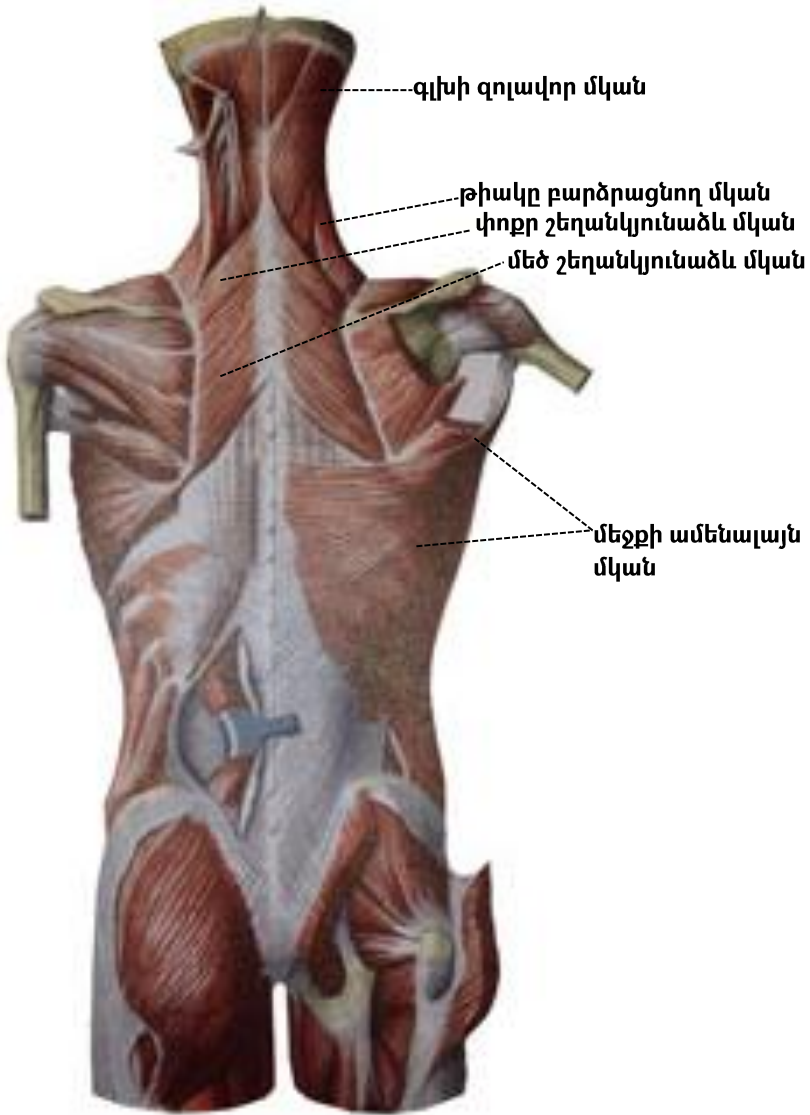
	m. temporalis Височная мышца	արտաքին մակերեսից:	պսակաձև ելունին:		րեսային գ., aa. temporales pro- funda et super- ficialis
2	Երկփորանի մկան (նկ.18) m. digastricus Двубрюшная мышца	Սկսվում է քունքոսկրի պտկաձև ելունից:	Կաչում է ստո- րին ծնոտի երկ- փորանի փոսին:	Դիմային նյարդի երկփորանի ճյուղ, ծնոտակորճային ն., r. digastricus n. facialis, n. mylohyoideus:	Վերկզակային գ., ծոճրակային գ., ականջային հե- տին գ., a. sub- metalis, a. occipi- talis, a. auricularis posterior:
3	Ծնոտակորճային մկան (բերանի ստոծանի) (նկ.18) m. mylohyoideus Челюстноподья-	Սկսվում է ստո- րին ծնոտի կզակային փշից:	Կաչում է կորճ- ոսկրի մարմնին:	Ծնոտակորճային ն., n. mylohyoi- deus:	Ենթալեզվային գ., ենթակզակա- յին գ., a. sub- lingualis, a. sub- mentalis:

	չիչնայա միշա				
4	Կզակակորճային մկան (նկ.18) m.geniohyoideus Подбородочно-подъязычная мышца	Սկսվում է ստորին ծնոտի կզակային փշից:	Կաչում է կորճոսկրի մարմնին:	C _I -C _{II} -ի մկանային ճյուղերը պարանոցային հյուսակից, rami musculares plexus cervicalis (C _I -C _{II}):	Պարանոցի մակերեսային զ. ենթալեզվային զ., ենթակզակային զ., a. cervicalis superficialis, a. sublingualis, a. submental:

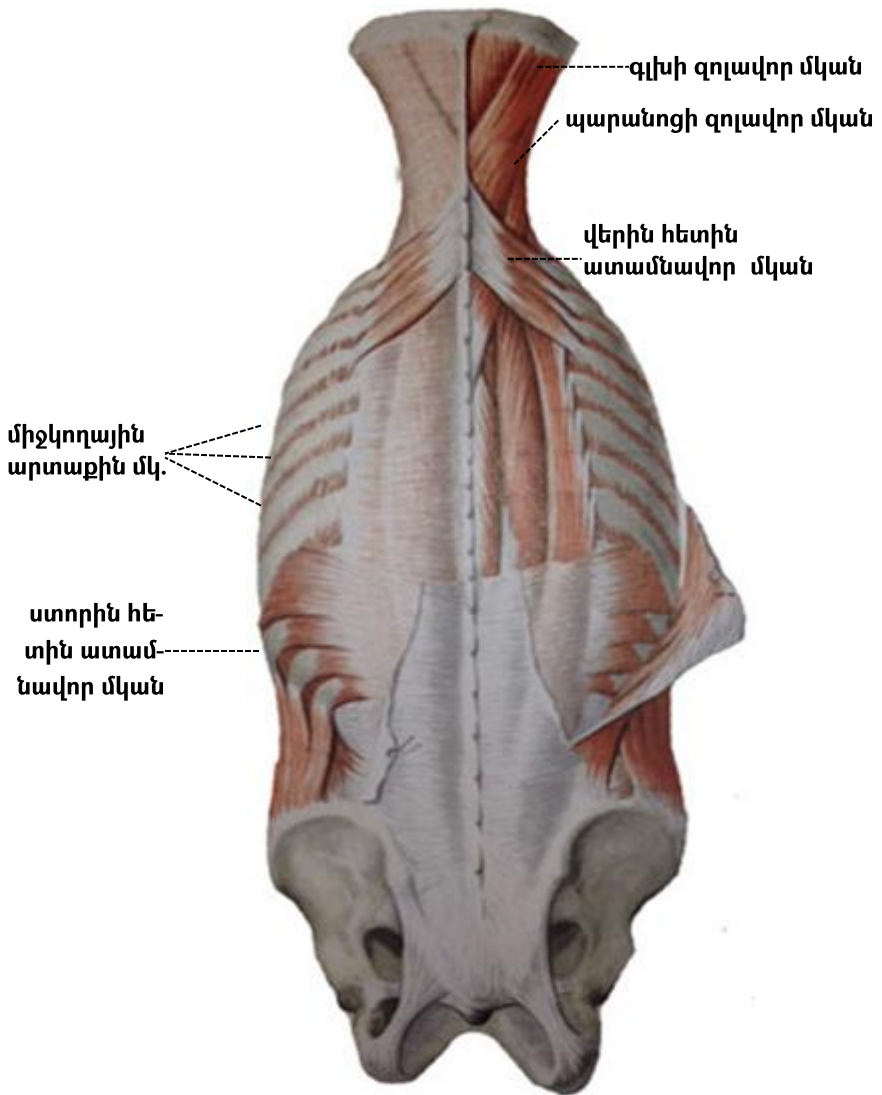

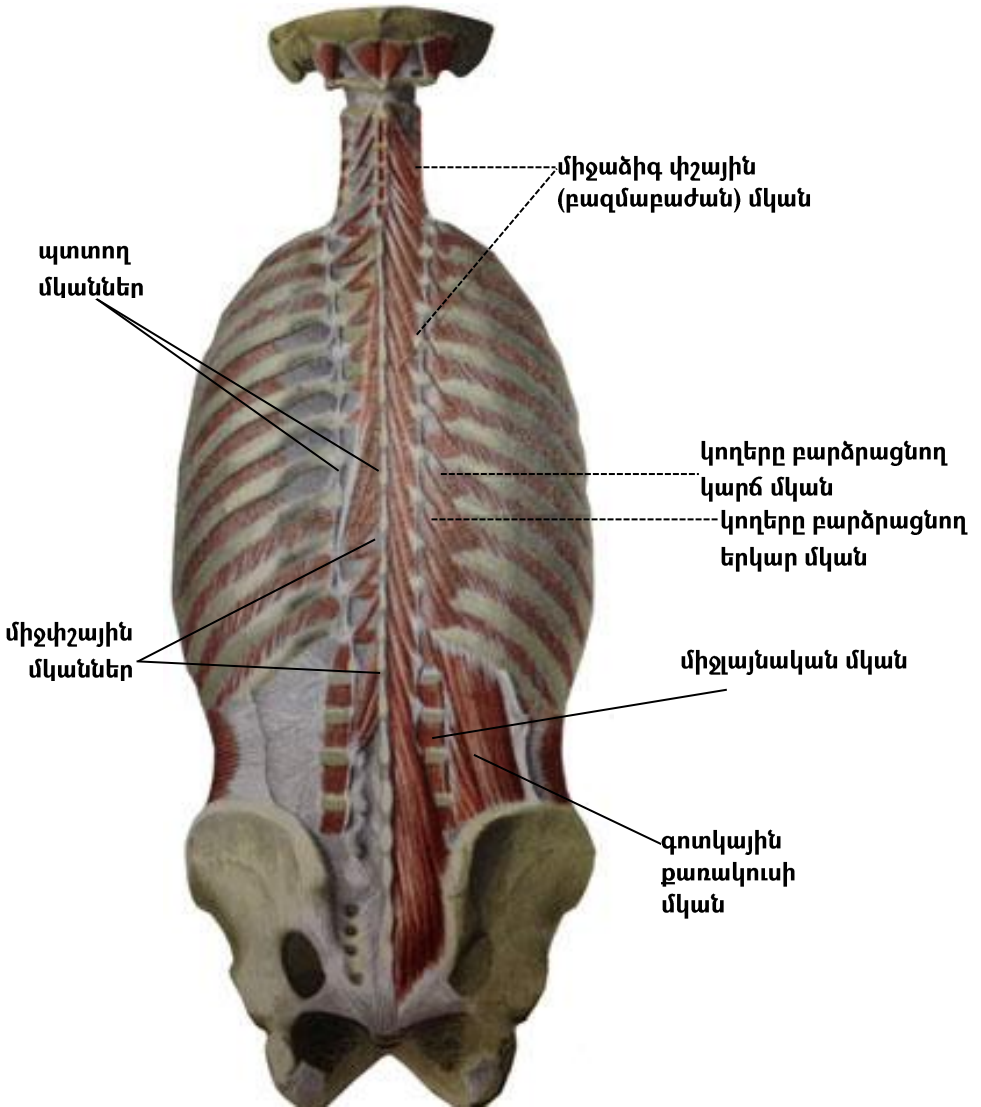
Նկ. 5. Մեջքի մկաններ

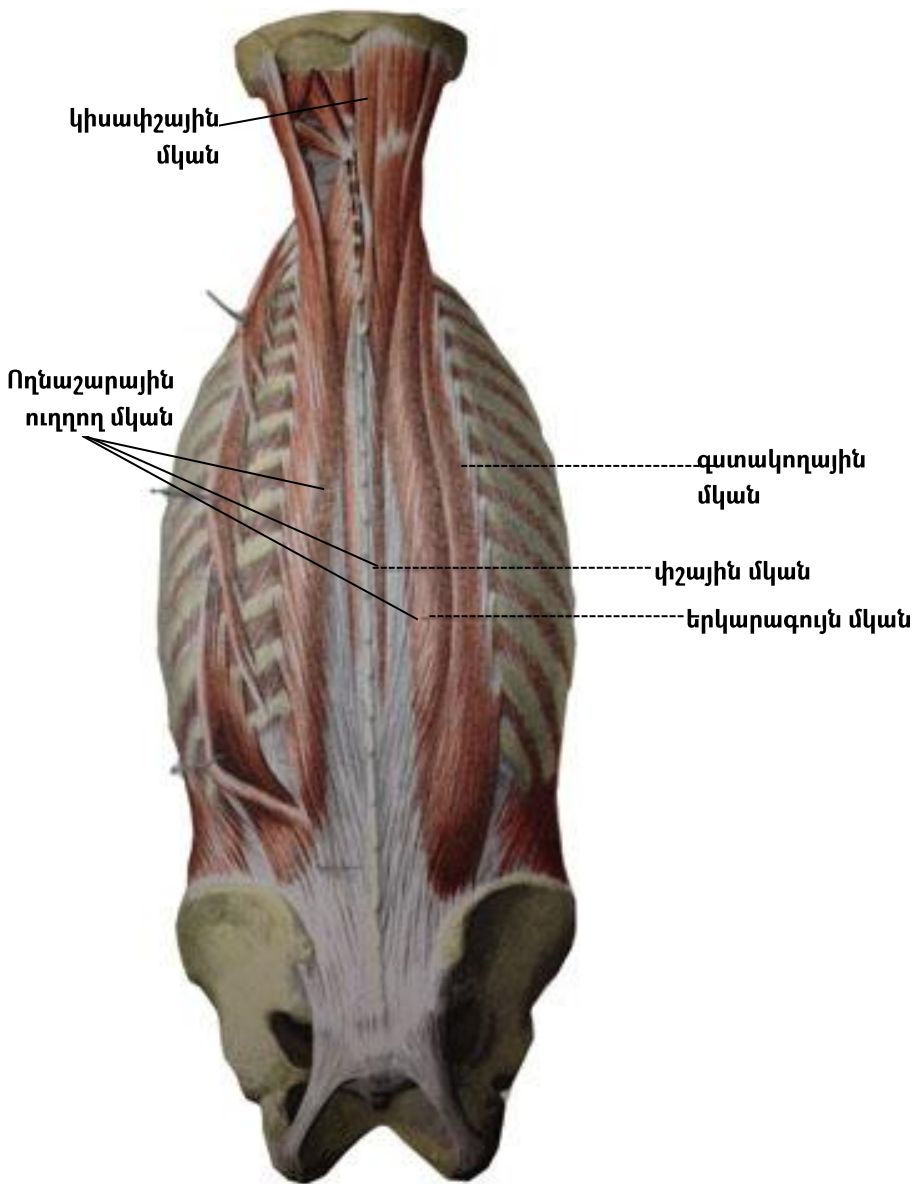
Նկ. 6. Մեջքի և պարանոցի հետին խմբի մկաններ

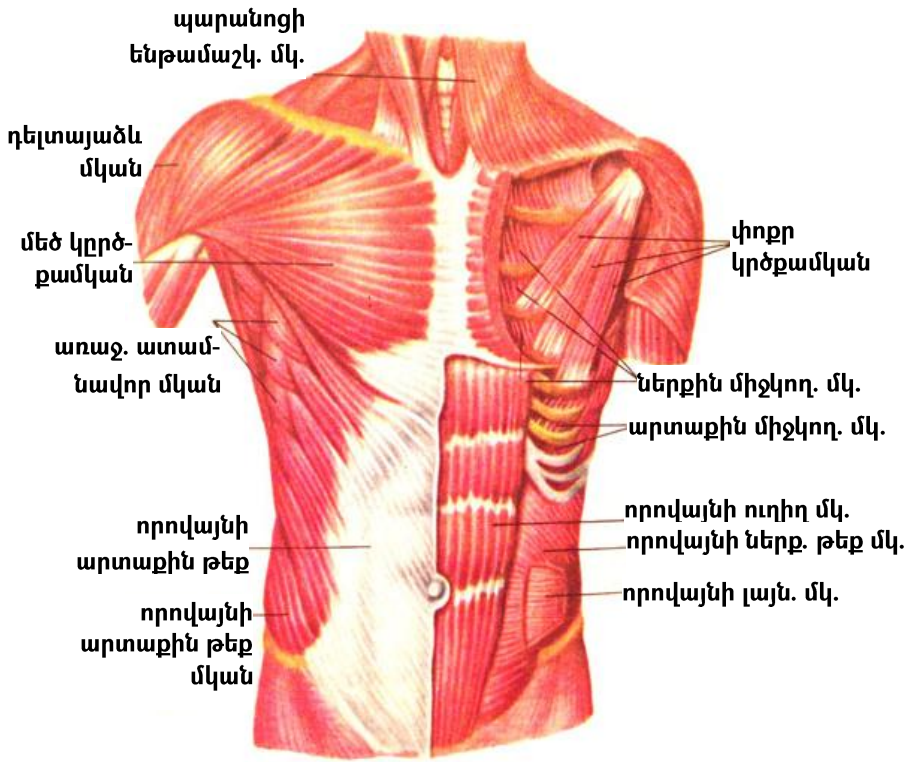
Նկ. 7. Մեջքի և պարանոցի հետին խմբի մկաններ

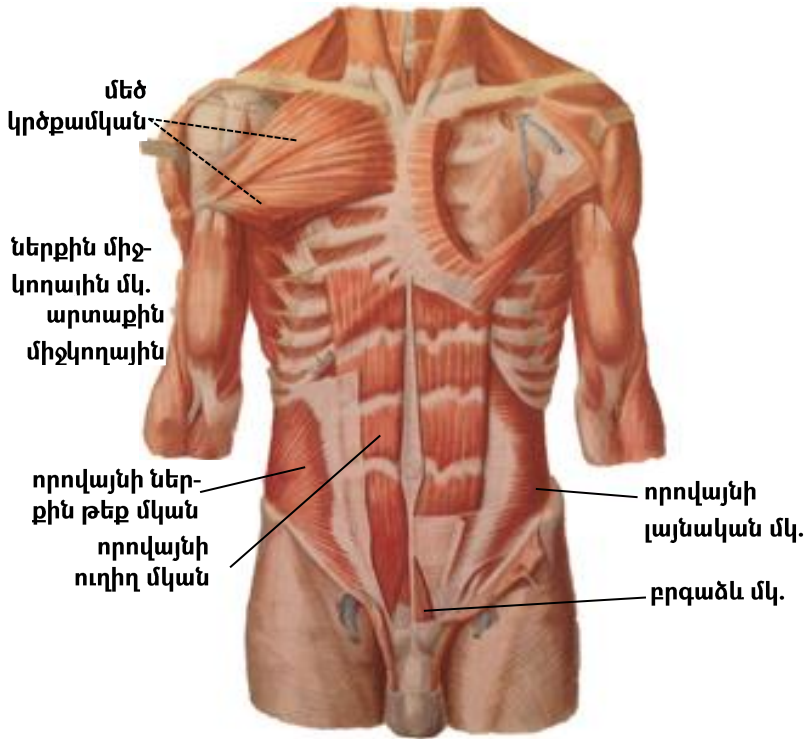
Նկ. 8. Մեջքի և պարանոցի հետին խմբի մկաններ

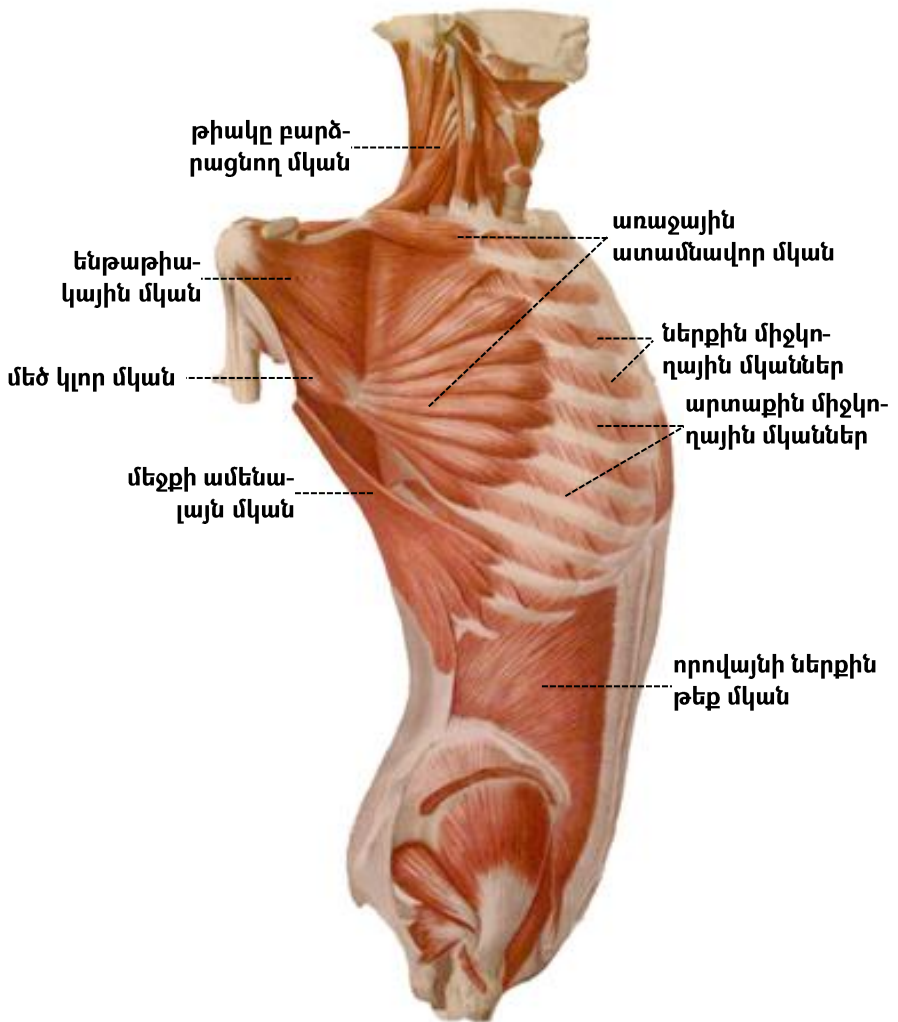
Նկ. 9. Մեջքի և պարանոցի հետին խմբի մկաններ

Նկ. 10. Կրծքի և որովայնի մկաններ

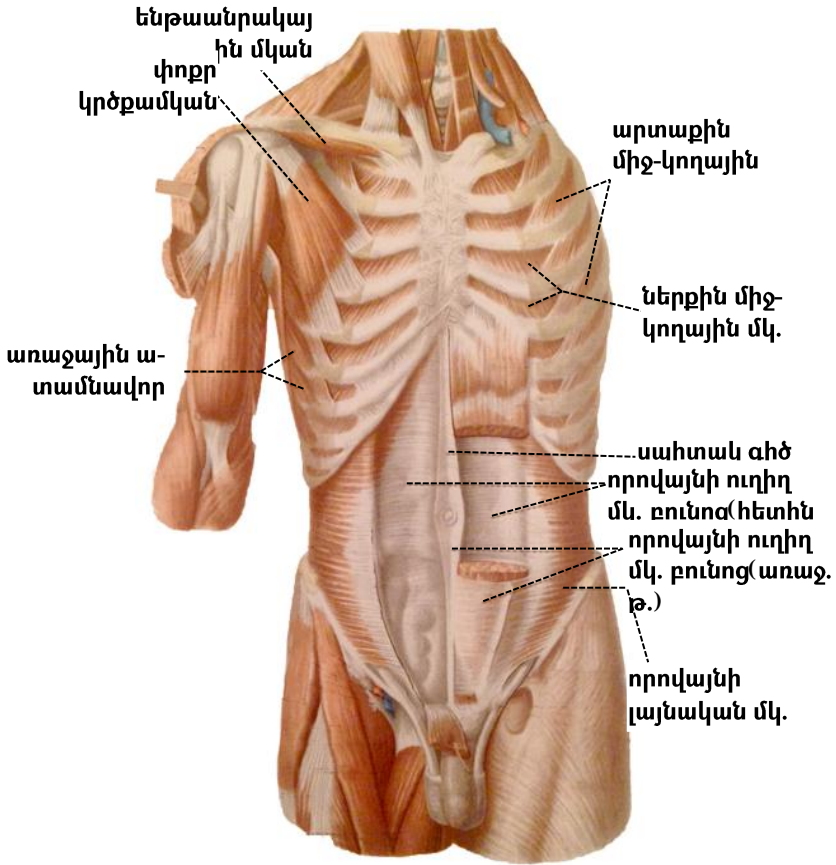

Նկ. 11. Իրանի մկանները (առջևից)

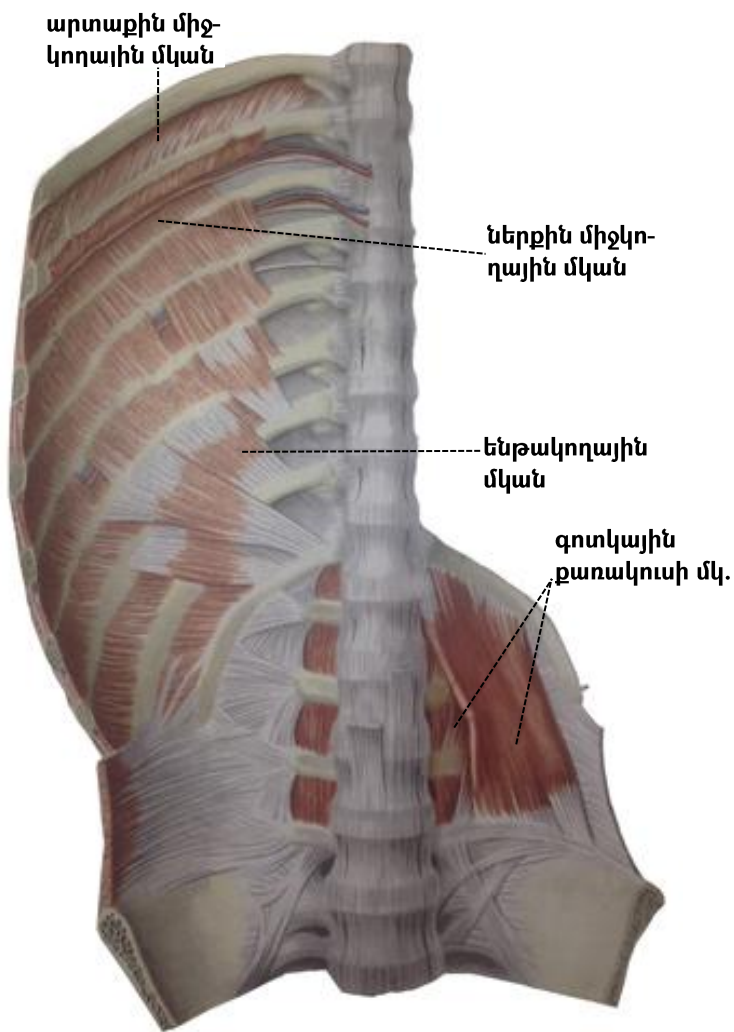

Նկ. 12. Իրանի մկանները (առջևից)

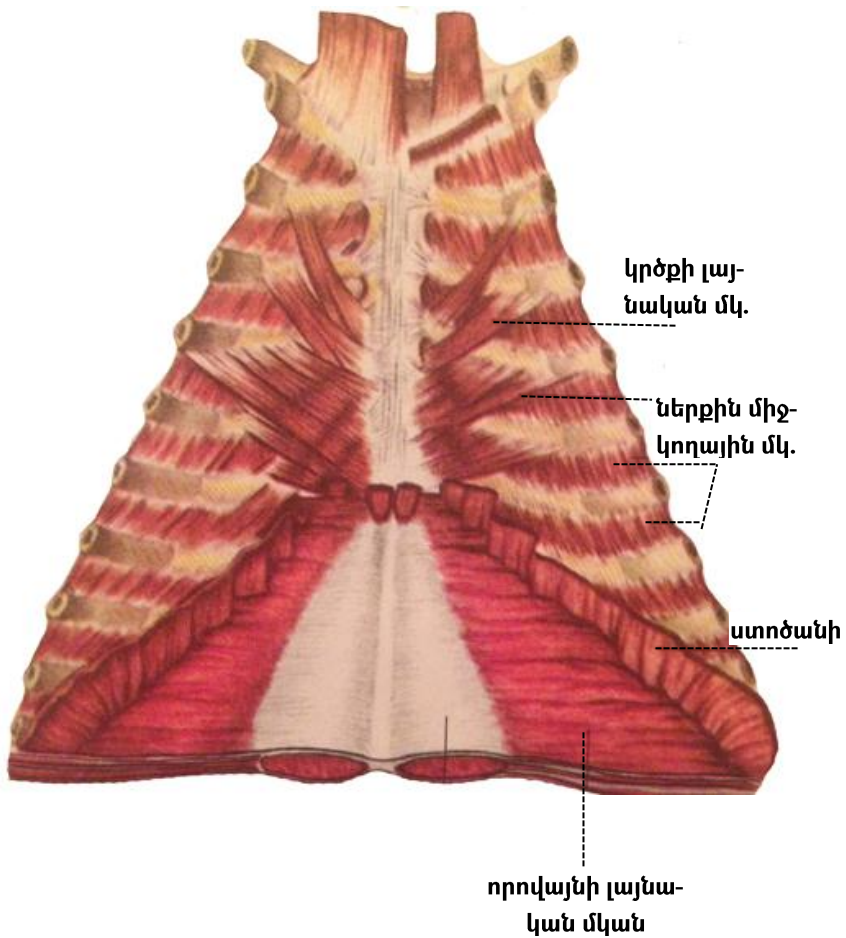

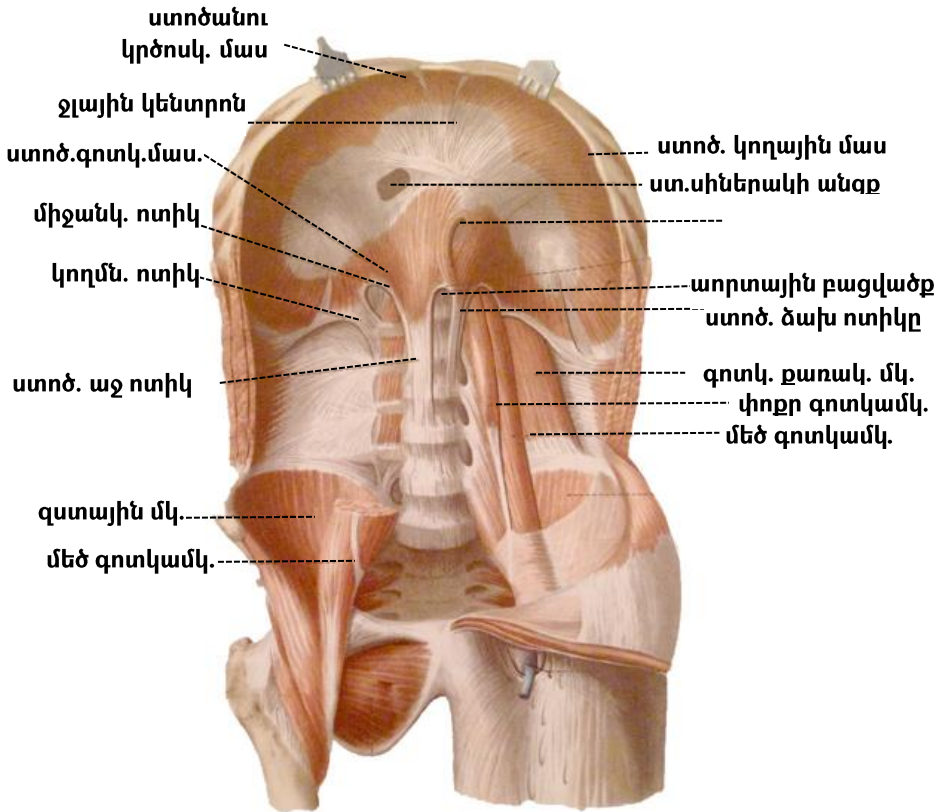
Նկ. 13. Իրանի մկանները (առջևից)

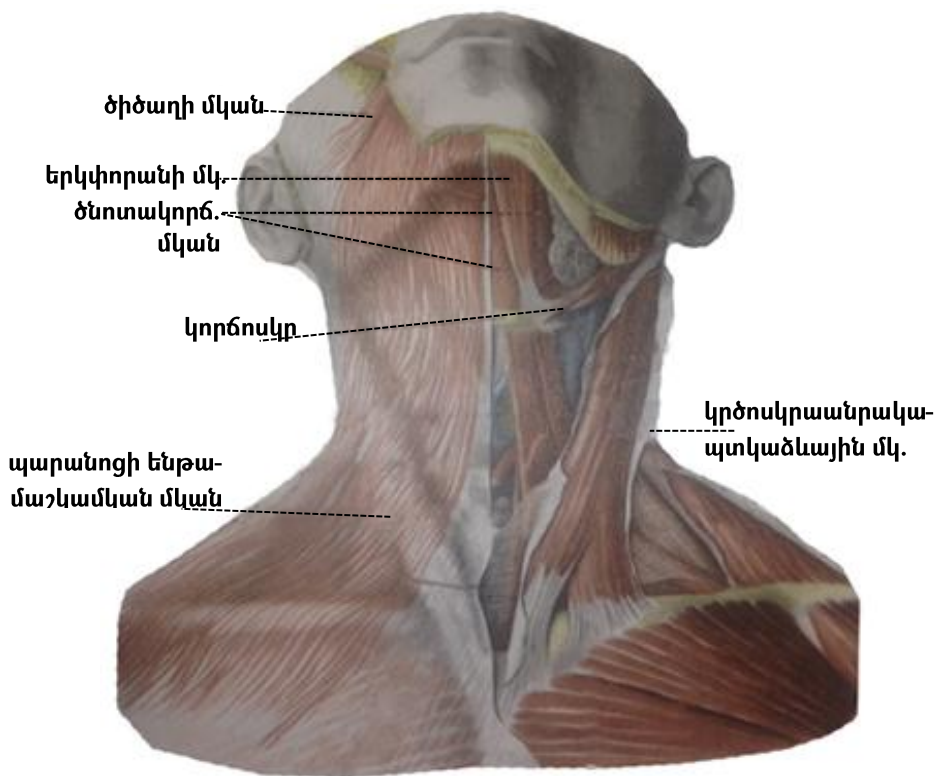
**Նկ. 14. Կրծքի և որովայնի հետին պատի մկաններ
(ներսից կամ խոռոչի կողմից)**

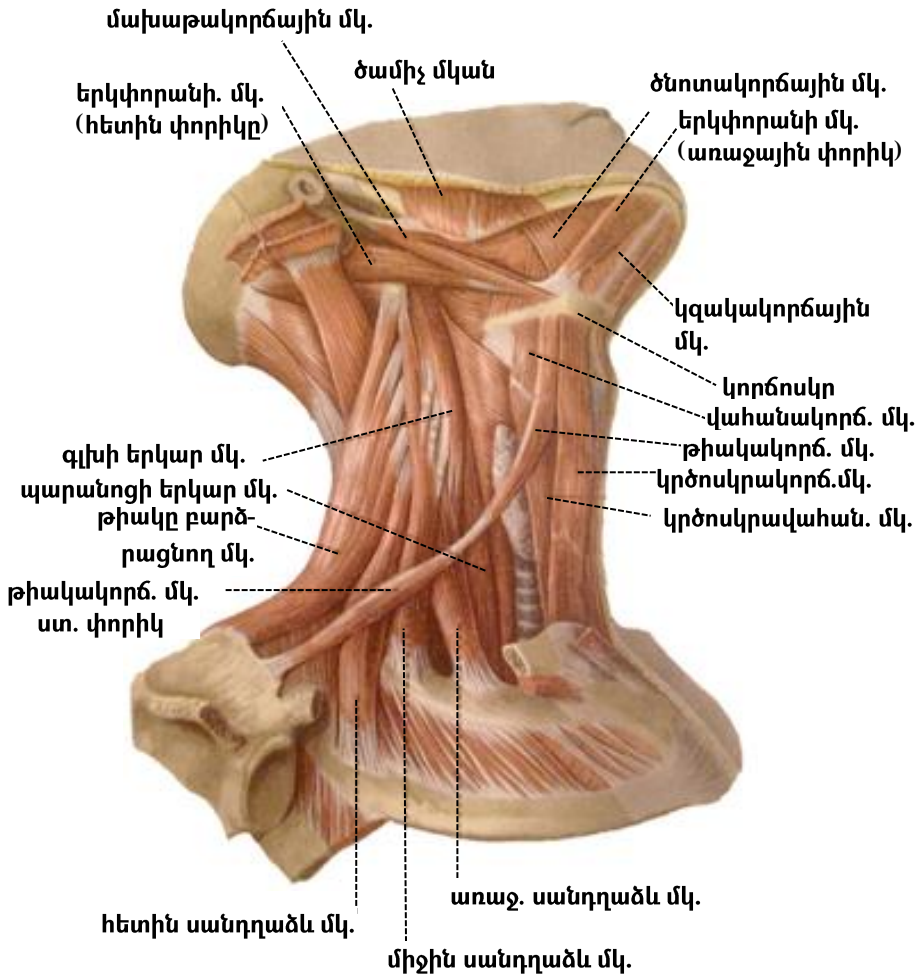
Նկ. 15. Կրծքի և որովայնի առաջային պատի ներքին մակերեսը

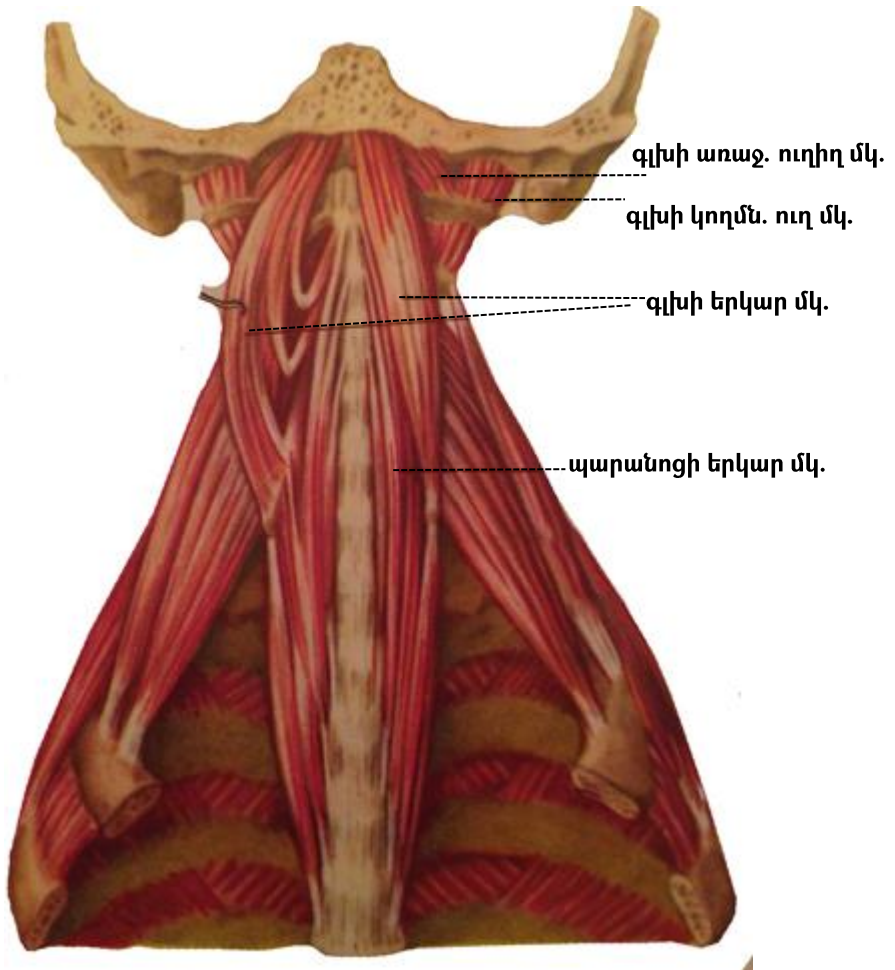
Նկ. 16. Ստոծանի և որովայնի հետին պատի մկաններ

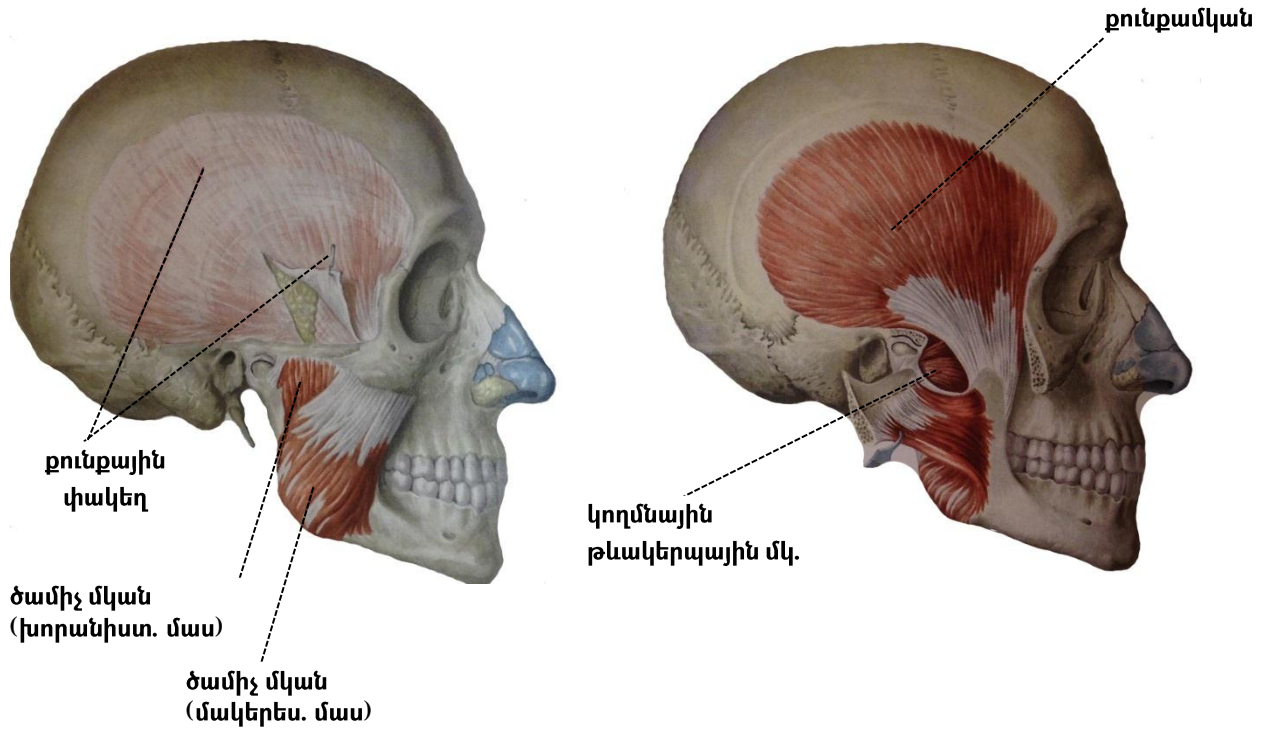
Նկ. 17. Պարանոցի մկանները (առջից)

Նկ. 18. Պարանոցի մկանները (առջից)

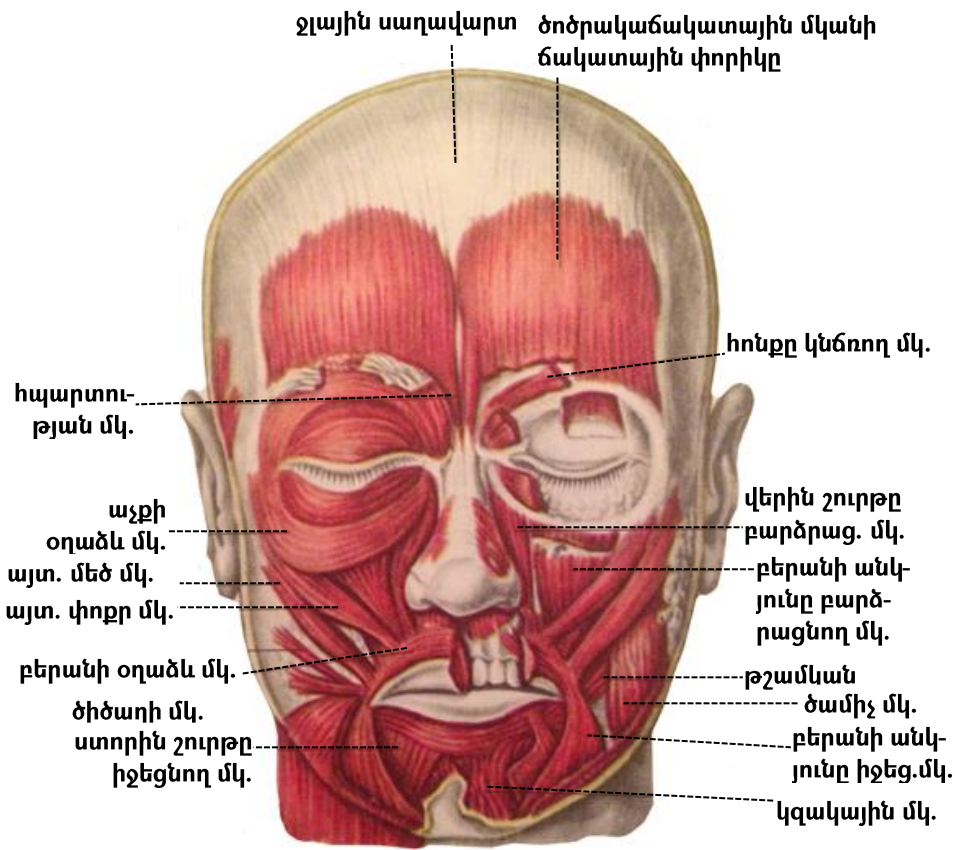

Նկ. 19. Պարանոցի խորանիստ մկաններ

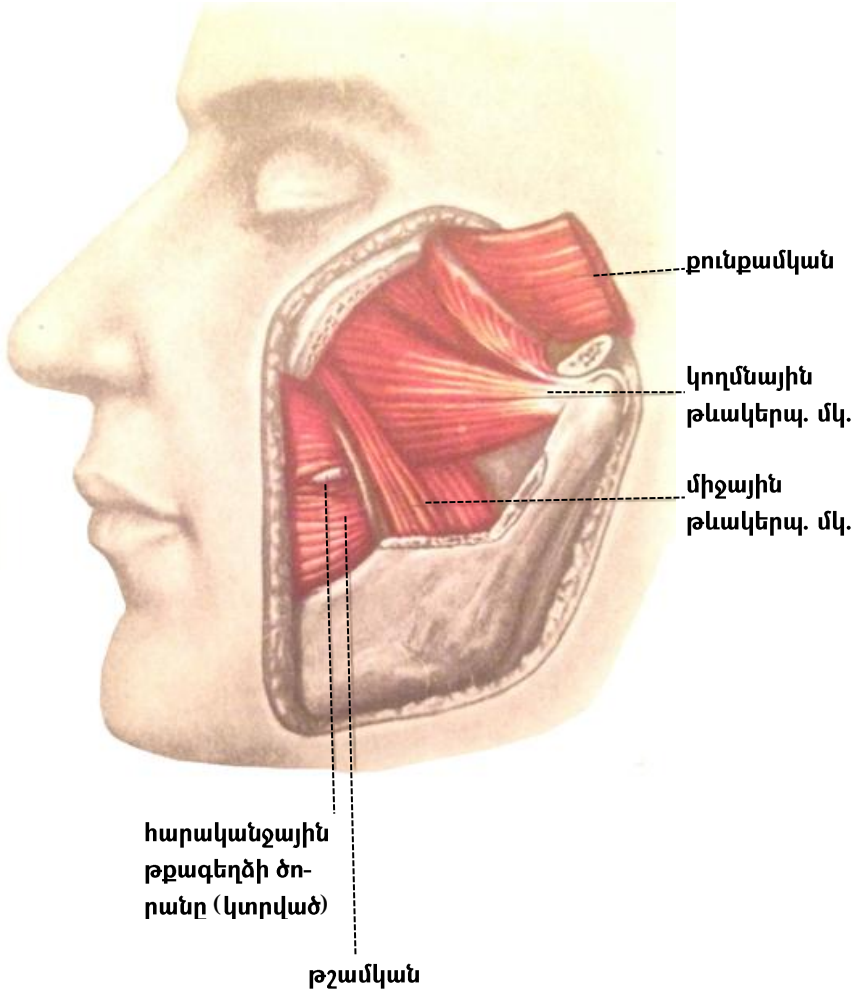

Նկ. 20. Ծամիչ մկաններ (աջից)

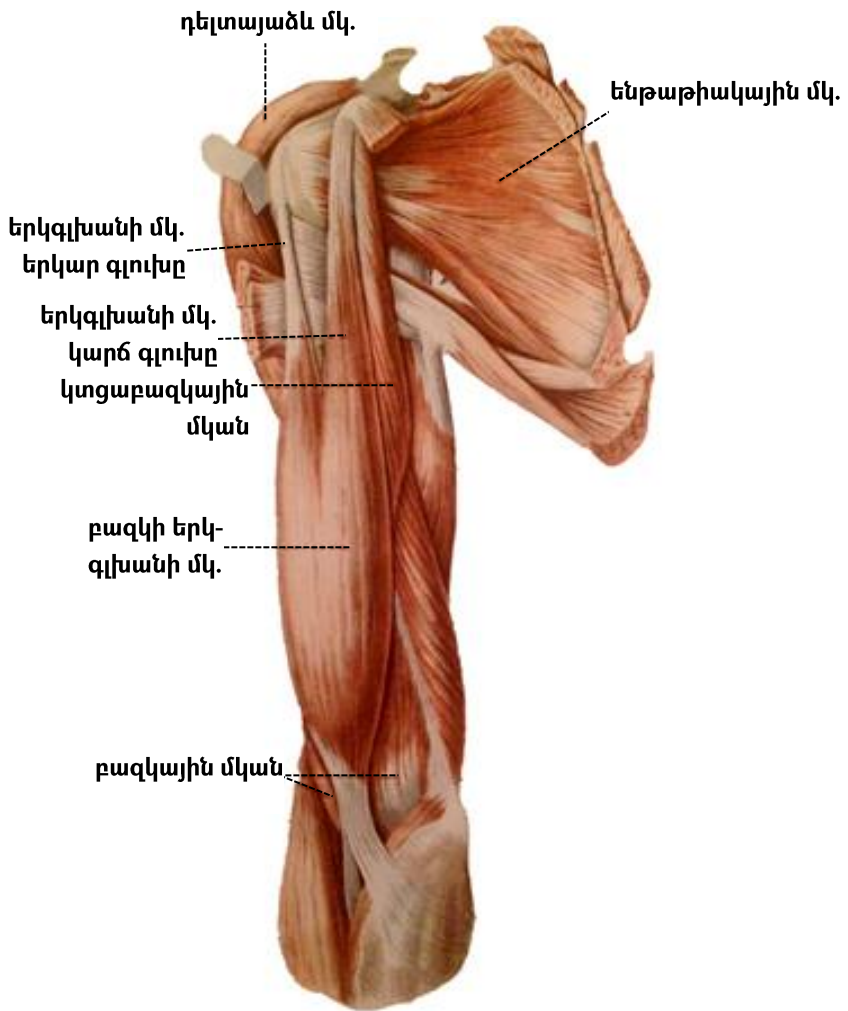

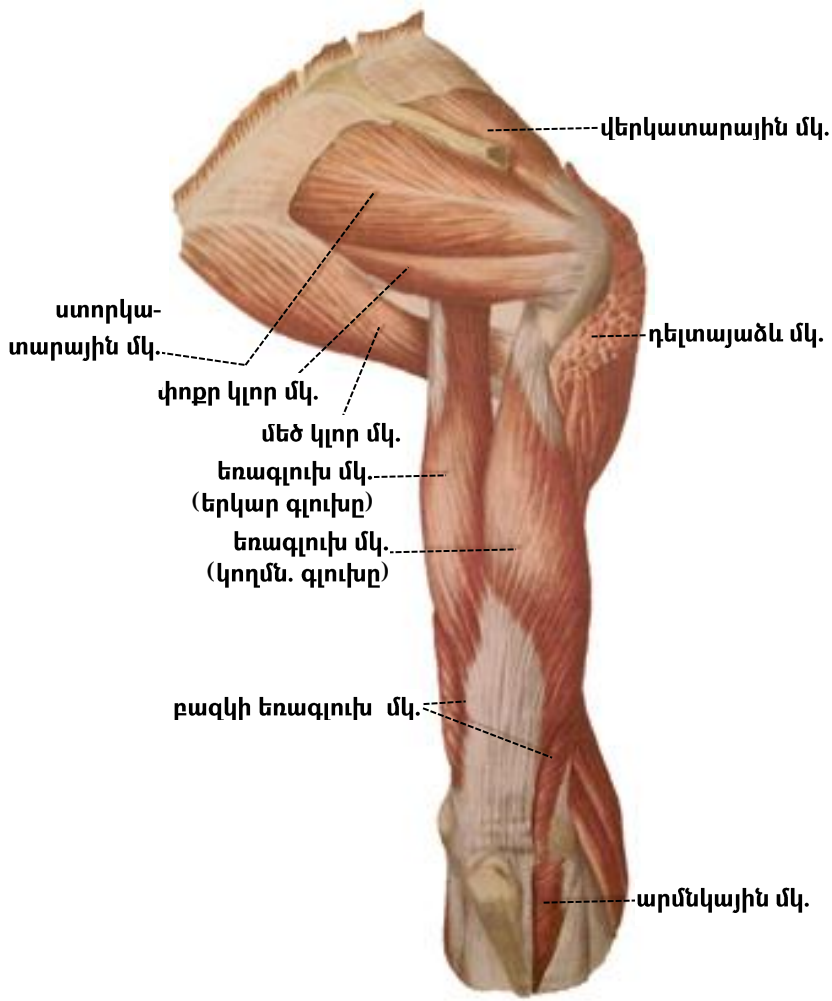
Նկ. 21. Դեմքի մկանները

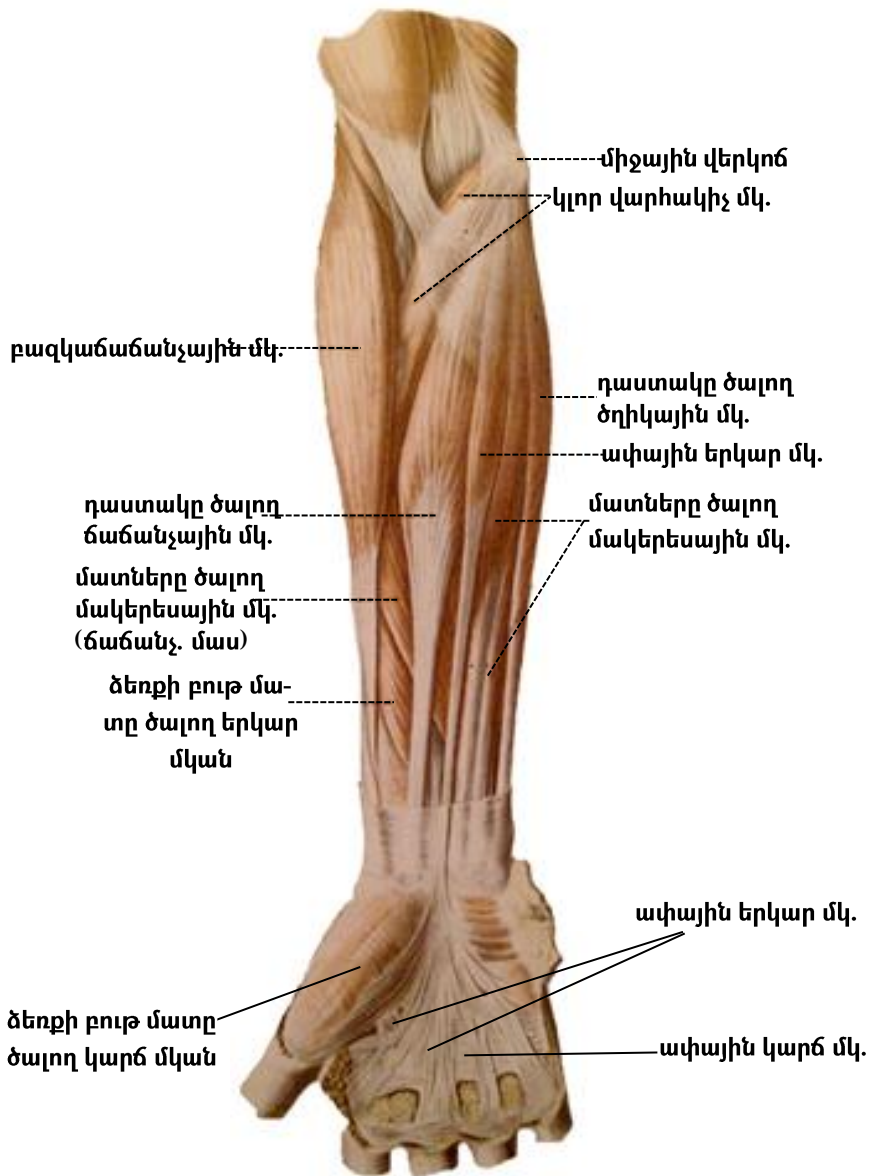
Նկ. 22. Թևակերպային մկաններ

Նկ. 23. Ուսագոտու և բազկի մկանները (առջևից)

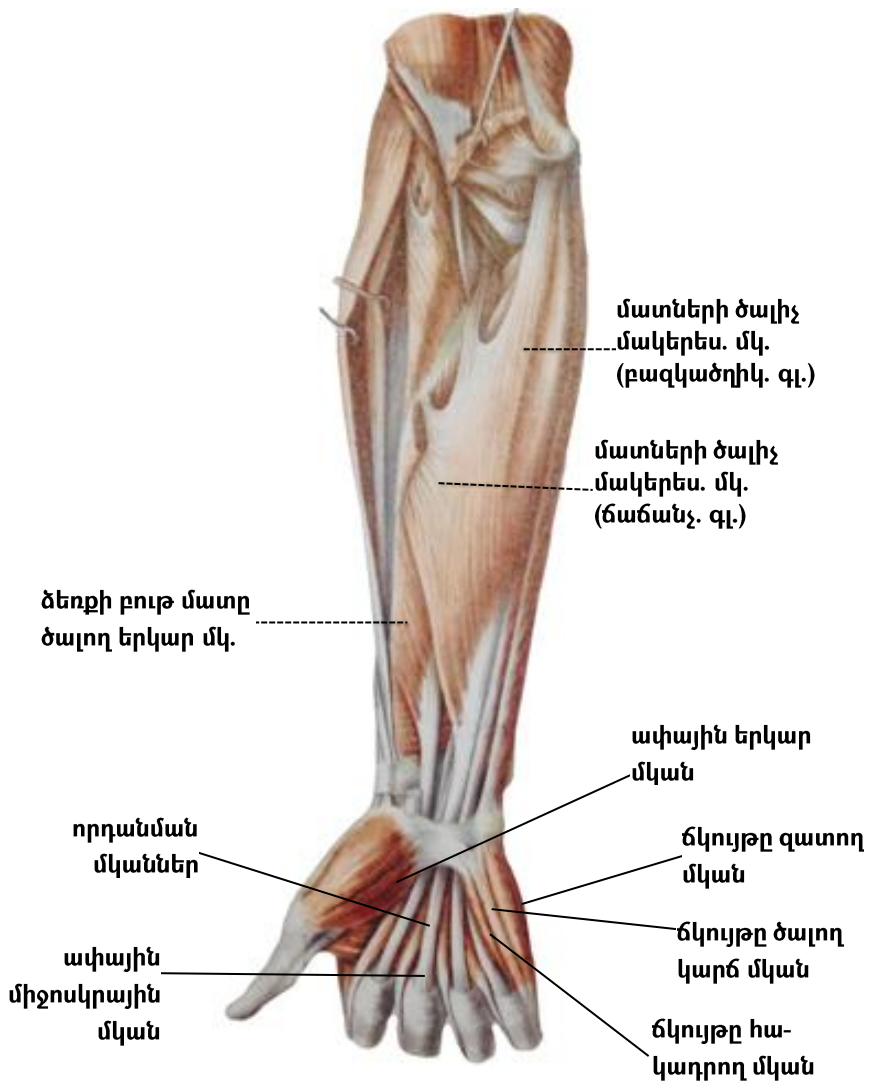
Նկ. 24. Ուսագոտու և բազկի մկանները (հետևից)

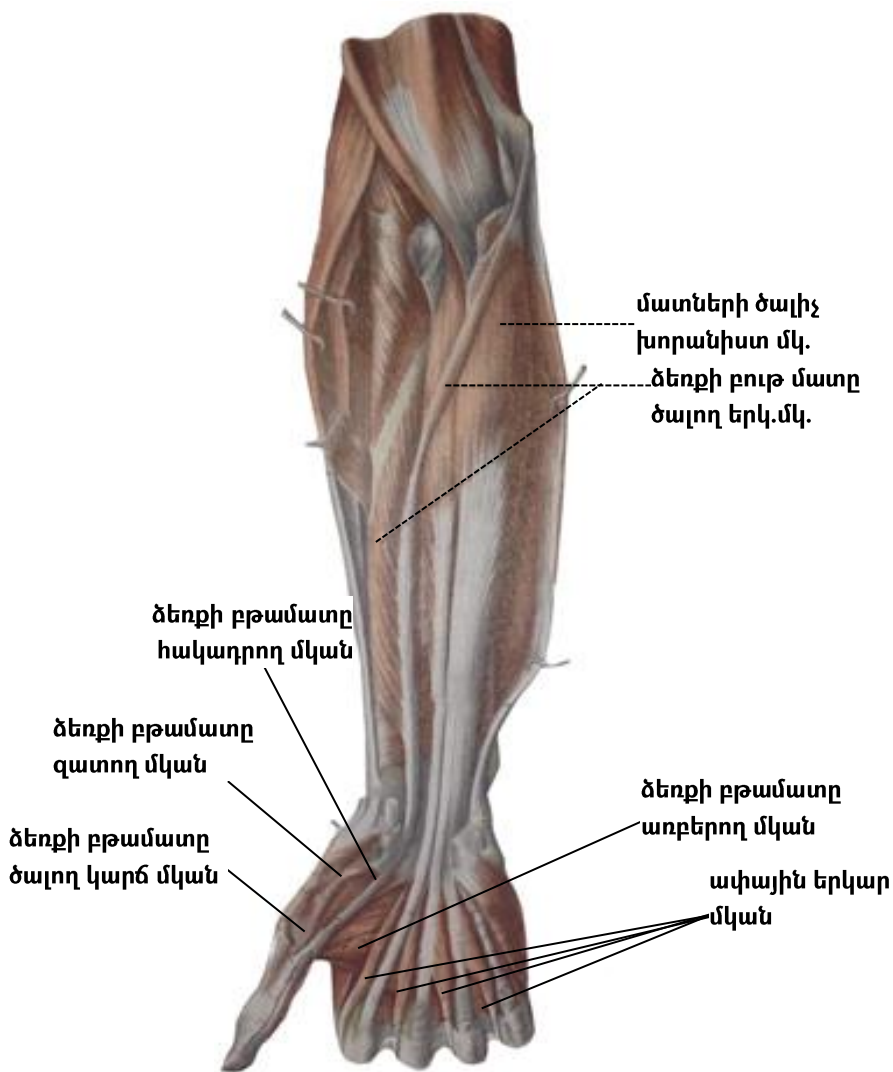
Նկ. 25 Նախաբազկի մկաններ (առջևից)

Նկ. 26. Նախաբազկի մկանները (առջևից)

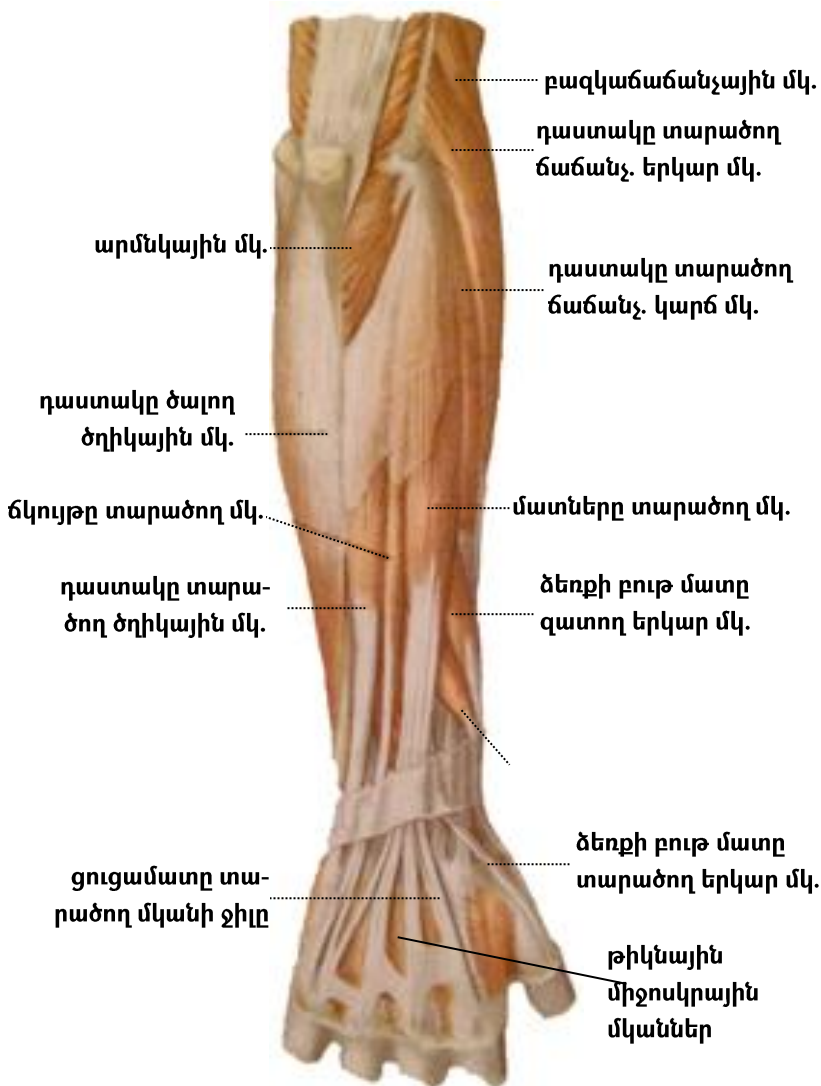

Նկ. 27. Նախաբազկի մկանները (առջևից)

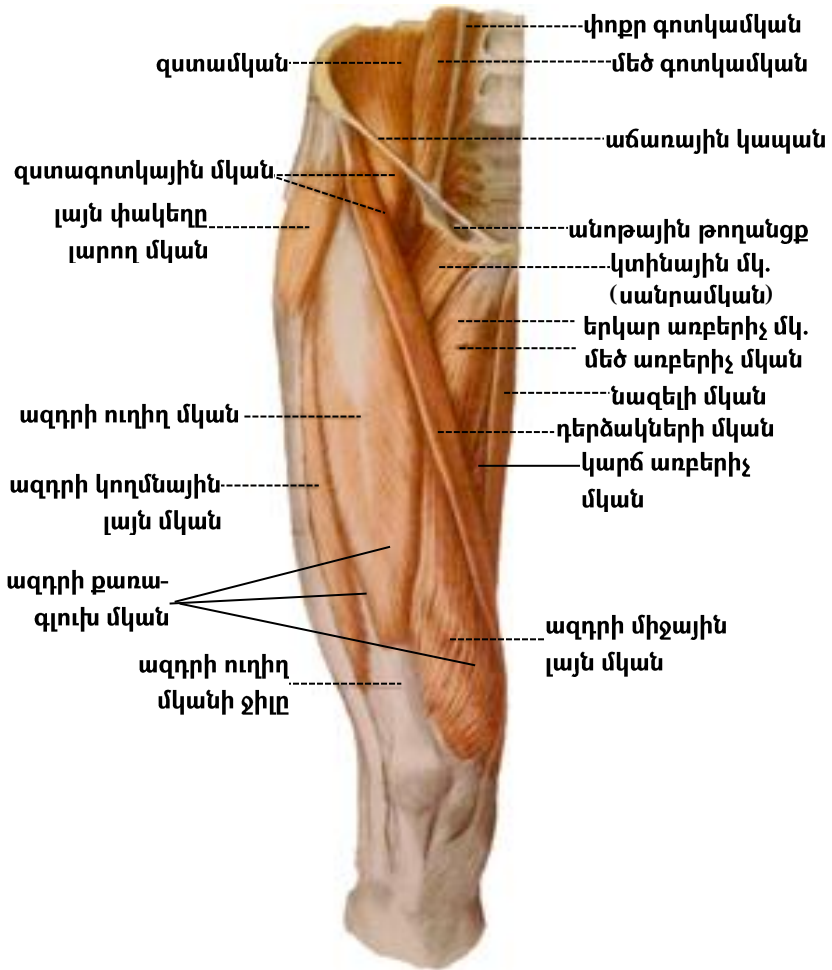

Նկ. 28. Նախաբազկի մկաններ (առջևից)

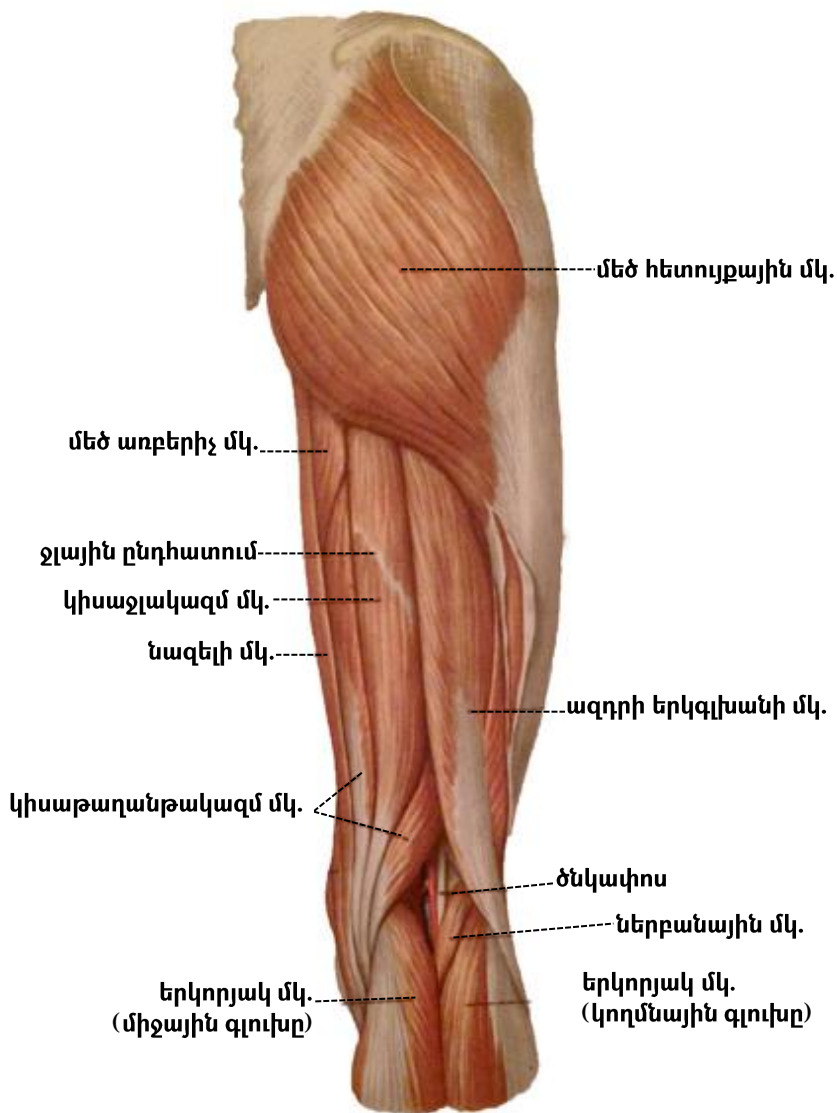

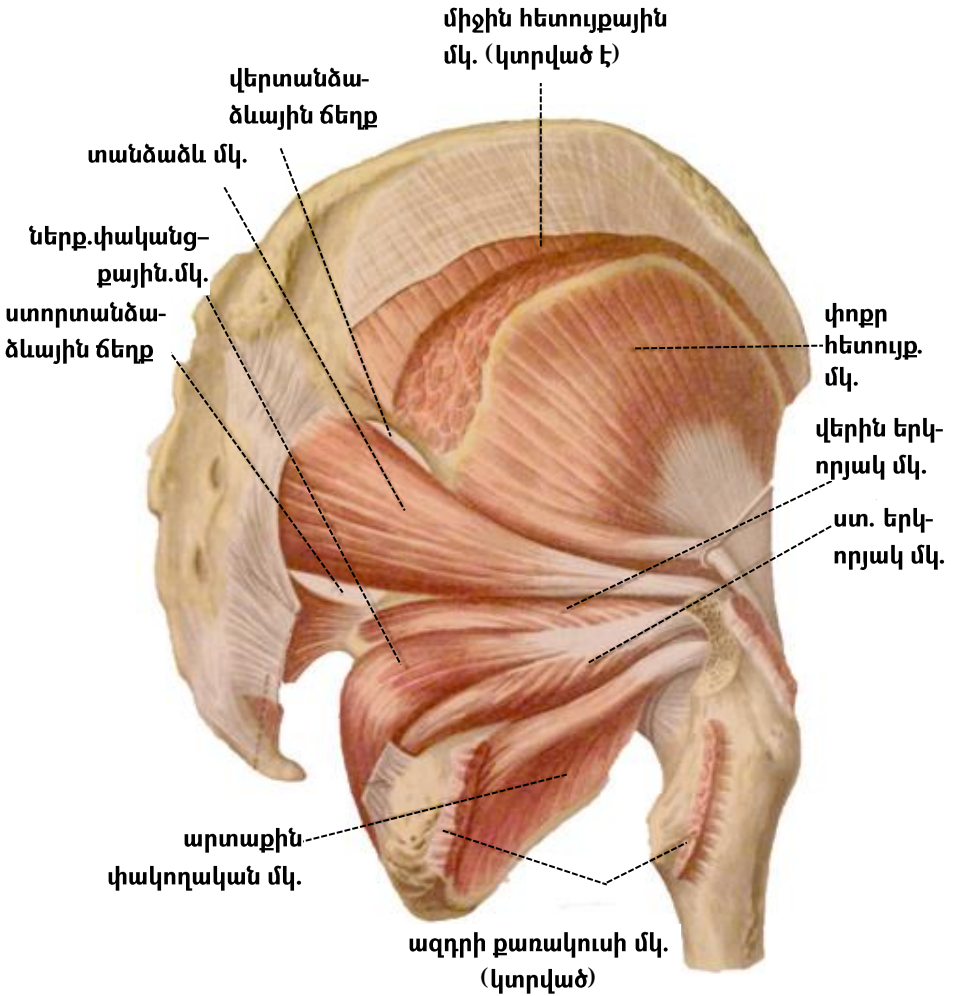
Նկ. 29. Նախաբազկի մկաններ (հետևից)

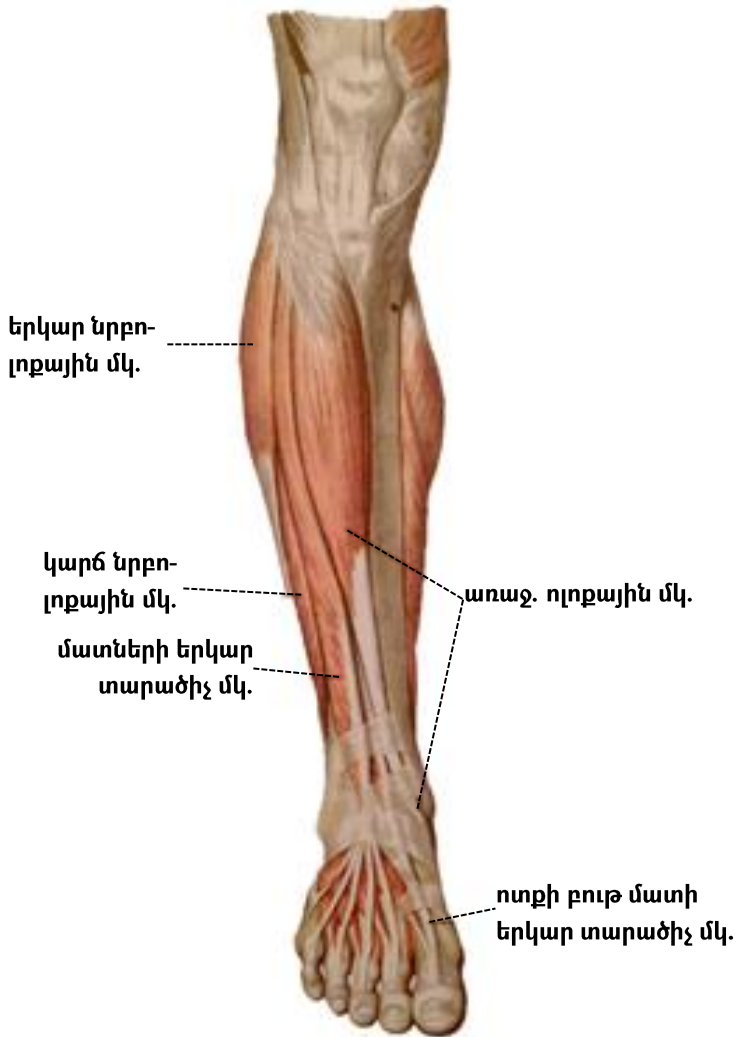
Նկ. 30. Կոնքի և ազդրի մկանները (առջևից)

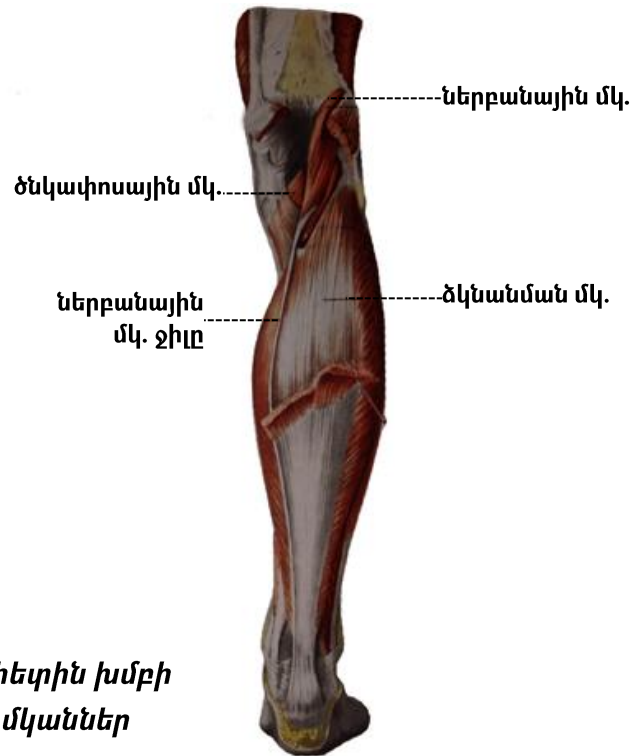
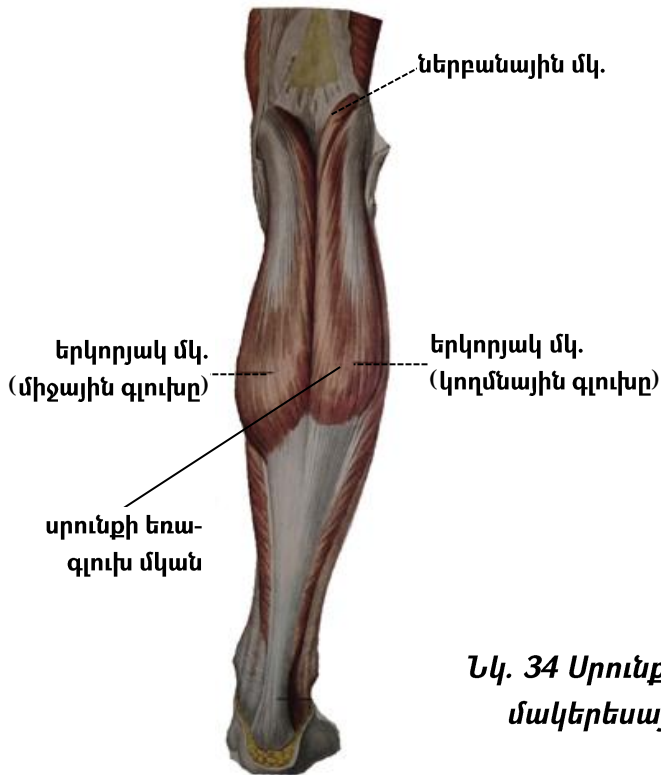
Նկ. 31. Կոնքի և ազդրի մկանները (հետևից)

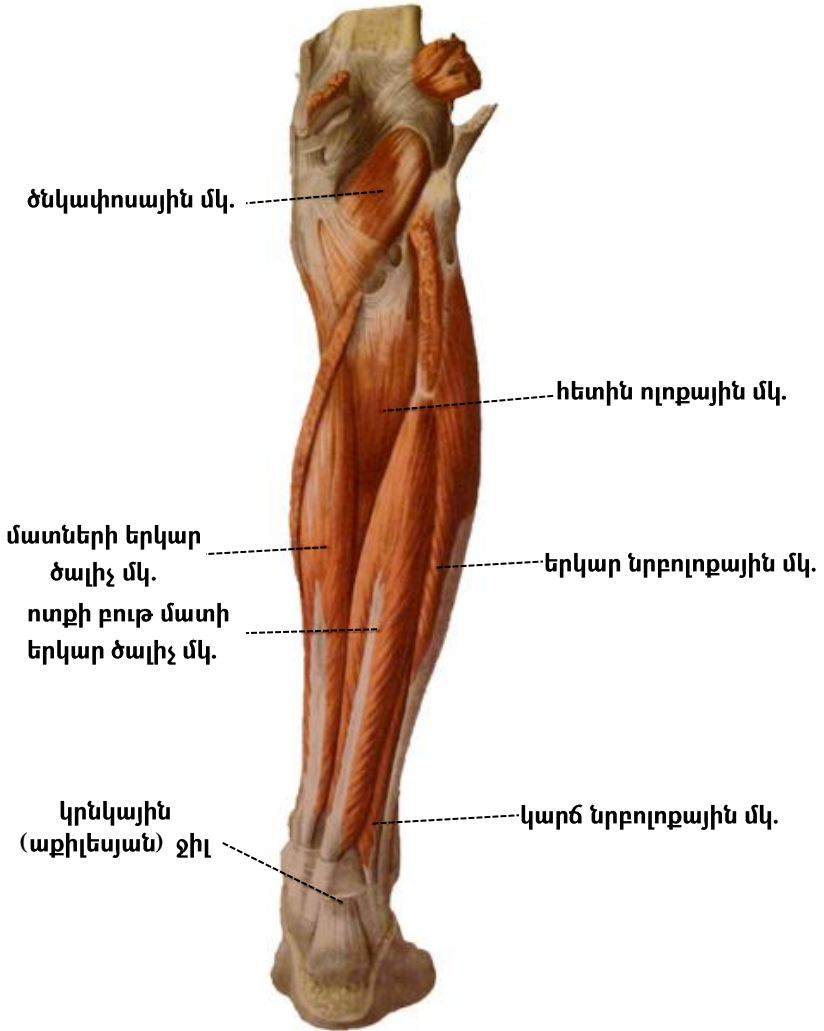
Նկ. 32. Կոնքի մկանները (հետևից)

Նկ. 33. Սրունքի առջային խմբի մկաններ

Նկ. 34 Սրունքի հետին խմբի մակերեսային մկաններ

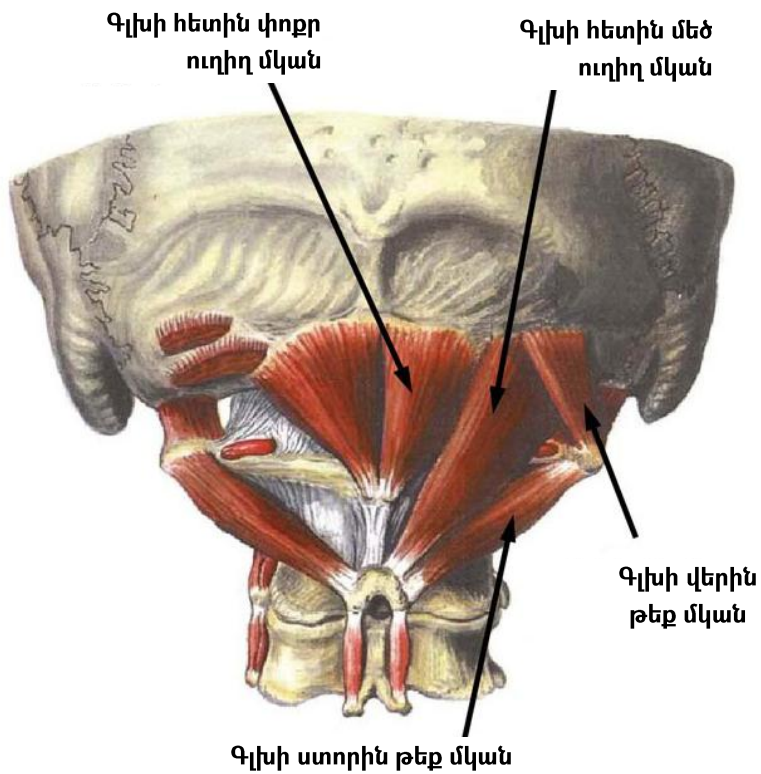
Նկ. 35 Սրունքի հետին խմբի մկանները (խորանհատ շերտ)

**Ոտքի բուլժ մատի երկար
տարածիչ մկան**

**Նկ. 36 Սրունքի առաջային խմբի
խորանիստ մկան**

Նկ. 37 Պարանոցի խորանիստ շերտի մկաններ

ՍՏՈՒԳՈՂԱԿԱՆ ՀԱՐՑԵՐ ԵՎ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

- 1. Քանի՞ տեսակ է լինում մկանային հյուսվածքը:**
- 2. Ի՞նչ ձև են լինում մկանները:**
- 3. Ի՞նչ կազմություն ունի մկանը որպես օրգան:**
- 4. Ինչպիսի՞ լծակներ են լինում:**
- 5. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում մեջքի ամենալայն և սեղանարդածև մկանները:**
- 6. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում դելտայածև և գլխի զոլավոր մկանները:**
- 7. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում մեծ կլոր, փոքր կլոր և վերին հեղին արամնավոր մկանները:**
- 8. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում ստորին հեղին արամնավոր և թիակը բարձրացնող մկանները:**
- 9. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում փոքր և մեծ շեղանկյունածև, միջկողային արտաքին մկանները:**
- 10. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում մեծ կրծքամկանը և ներքին միջկողային մկանները:**
- 11. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում փոքր կրծքամկանը և որովայնի ուղիղ մկանը:**
- 12. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում առաջային արամնավոր և թիակը բարձրացնող մկանները:**

13. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում որովայնի արտաքին թեք և ենթաանրակային մկանները:
14. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում որովայնի ներքին թեք և ներքին միջկողային մկանները:
15. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում որովայնի լայնական և կրծոսկրաանրակապրկաձևային մկանները:
16. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում բազկի երկգլխանի և ենթաթիակային մկանները:
17. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում բազկի եռազլուխ և կտրցաբազկային մկանները:
18. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում ենթաանրակային, վերանրակային և բազկային մկանները:
19. Որո՞նք են ձեռքի ծալմանը մասնակցող մկանները:
20. Որո՞նք են ձեռքի փարածմանը մասնակցող մկանները:
21. Որո՞նք են գլխի փարածմանը մասնակցող մկանները:
22. Որո՞նք են գլխի ծալմանը մասնակցող մկանները:
23. Ո՞ր մկաններն են գլուխը թեքում աջ կամ ձախ:
24. Ո՞ր մկաններն են մասնակցում գլխի պտտական շարժումներին:

25. Ո՞ր մկաններն են մասնակցում ողնաշարի պտտական շարժումներին:

26. Ո՞ր մկաններն են մասնակցում ողնաշարի աջ, ձախ թեքումներին:

27. Որո՞նք են մամուլի մկանները:

28. Որո՞նք են ներշնչմանը մասնակցող մկանները:

29. Որո՞նք են արտաշնչմանը մասնակցող մկանները:

30. Որո՞նք են դիմախոսական և ծամիչ մկանները:

31. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում հեփոպոքային մեծ և ազդրի քառագլուխ մկանները:

32. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում ազդրի երկգլխանի և դերձակների մկանները:

33. Որո՞նք են ազդրի առբերիչ և զարիչ մկանները:

34. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում զստագոտկային, կիսաջլակազմ և կիսաթաղանթակազմ մկանները:

35. Ո՞ր շարժումներին են մասնակցում սրունքի եռագլուխ և լայն փակեղը լարող մկանները:

36. Որո՞նք են սրունքի ծալմանը մասնակցող մկանները:

37. Որո՞նք են սրունքի փարածմանը մասնակցող մկանները:

38. Որո՞նք են ազդրի փարածիչ մկանները:

39. Որո՞նք են սրունքը ներս պտտող մկանները:

40. Որո՞նք են սրունքը դուրս պտտող մկանները:

ЛИТЕРАТУРА

1. Մանուկյան Լ.Ա., Գրիգորյան Վ.Գ., Մկրտչյան Ն.Ա., Սարգսյան Ա.Բ. - Մկանաբանություն ու ձեռնարկ -2016
2. Սաֆարյան Ա.Ա., Բյալյան Գ.Պ. – Մարդու անատոմիա - 1995
3. Иваницкий М.Ф. Анатомия (с основами спортивной и динамической анатомии): Учебник для ИФК/ под ред. Б.А. Никитюка, А.А. Гладышевой, Ф.В. Судзиловского.- М.: Олимпия, 2008.
4. Курепина М.М., Ожигова А.П., Никитина А.А. Анатомия человека: атлас. – М.:Владос, 2007.
5. Липченко В.Я., Самусев Р.П. Атлас анатомии человека: Учебное пособие- - 5-е изд., пер. и доп. - М.: «Мир и Образование»,2004
6. Никитюк Б.А., Гладышева А.А. Анатомия и спортивная морфология (практикум): учеб. Пособие для институтов физической культуры М.: Физкультура и спорт, 1989.
7. Самусев Р.П. Атлас анатомии человека: Учебное пособие- - 5-е изд., пер. и доп. - М.: Эксмо, 2007
8. Сапин М.Р., Брыксина З.Г. Анатомия человека: Учебное пособие для студентов пед. Университетов и др. - М.: «Академия», 2008.в 2-х томах
9. Синельников Р.Д. Атлас анатомии человека. – М.:»Медицина, 1979, 1 том.
10. Ханц Фениш Атлас анатомии человека – М.: Оникс, 2006.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ.....	3
ՄԿԱՆԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՏԵՍԱԿԱՆ ԵՎ ՖՈՒՆԿՑԻՈՆԱԼ ԱՆԱՏՈՄԻԱ.....	4
ՈՒՍԱԳՈՏՈՒ ՄԿԱՆԱԽՄԲԵՐԻ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ.....	13
ՈՒՍԱԳՈՏՈՒ ԱՌԱՋ ՇԱՐԺՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	13
ՈՒՍԱԳՈՏՈՒ ՀԵՏ ՇԱՐԺՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	15
ՈՒՍԱԳՈՏՈՒ ՎԵՐ ՇԱՐԺՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	17
ՈՒՍԱԳՈՏՈՒ ՎԱՐ ՇԱՐԺՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	20
ԹԻԱԿԻ ՍՏՈՐԻՆ ԱՆԿՑՈՒՆԸ ՆԵՐՍ ՊՏՏՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	23
ԹԻԱԿԻ ՍՏՈՐԻՆ ԱՆԿՑՈՒՆԸ ԴՈՒՐՍ ՊՏՏՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	24
ՎԵՐԻՆ ՎԵՐՋՈՒՅԹԻ ՀՈԴԵՐԻ ՄԿԱՆԱԽՄԲԵՐԻ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ.....	26
ԲԱԶԿԱՅԻՆ ՀՈԴԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	26

ԲԱԶԿԱՅԻՆ ՀՈՂԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	28
ԲԱԶԿԱՅԻՆ ՀՈՂԻ ԶԱՏՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	31
ԲԱԶԿԱՅԻՆ ՀՈՂԻ ԱՌԲԵՐՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	32
ԲԱԶԿԱՅԻՆ ՀՈՂԻ ՎԱՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ՆԵՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	36
ԲԱԶԿԱՅԻՆ ՀՈՂԻ ՎԵՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ԴՈՒՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	39
ՆԱԽԱԲԱԶԿԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	41
ՆԱԽԱԲԱԶԿԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	43
ՆԱԽԱԲԱԶԿԻ ՎԱՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ՆԵՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	45
ՆԱԽԱԲԱԶԿԻ ՎԵՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ԴՈՒՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	46
ՁԵՌՔԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	48
ՁԵՌՔԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	51
ՁԵՌՔԻ ԱՌԲԵՐՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	55
ՁԵՌՔԻ ԶԱՏՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	56
ՄԱՏՆԵՐԻ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	60
ՃԿՈՒՅԹ ՄԱՏԻ ՄԿԱՆԱԽՈՒՄԲ.....	62
ՁԵՌՔԻ ՄԿԱՆՆԵՐԻ ՄԻԶԻՆ ԽՈՒՄԲ.....	64

ՍՏՈՐԻՆ ՎԵՐՋՈՒՅԹԻ ՀՈՂԵՐԻ ՄԿԱՆԱԽՄԲԵՐԻ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ	66
ԿՈՆՔԱԶԴԴՐԱՅԻՆ ՀՈՂԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	66
ԿՈՆՔԱԶԴԴՐԱՅԻՆ ՀՈՂԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	70
ԿՈՆՔԱԶԴԴՐԱՅԻՆ ՀՈՂԻ ԶԱՏՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	73
ԿՈՆՔԱԶԴԴՐԱՅԻՆ ՀՈՂԻ ԱՌԲԵՐՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	76
ԿՈՆՔԱԶԴԴՐԱՅԻՆ ՀՈՂԻ ՎԱՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ՆԵՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	79
ԿՈՆՔԱԶԴԴՐԱՅԻՆ ՀՈՂԻ ՎԵՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ԴՈՒՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	82
ՍՐՈՒՆՔԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	87
ՍՐՈՒՆՔԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	91
ՍՐՈՒՆՔԻ ՎԱՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ՆԵՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	93
ՍՐՈՒՆՔԻ ՎԵՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ԴՈՒՐՍ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	97
ՈՏՔԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	98
ՈՏՔԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	103
ՈՏՔԻ ԶԱՏՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	105
ՈՏՔԻ ԱՌԲԵՐՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	106

ՈՏՔԻ ՎԵՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ՆԵՐՄ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	108
ՈՏՔԻ ՎԱՐՀԱԿՄԱՆԸ (ՊՏՈՒՅՏ ԴՈՒՐՄ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	109
ՈՂՆԱՇԱՐԻ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆԱԽՄԲԵՐ.....	110
ՈՂՆԱՇԱՐԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ (ԱՐՏԱԿՈՐՄԱՆԸ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	110
ՈՂՆԱՇԱՐԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	121
ՈՂՆԱՇԱՐԻ ԹԵՔՈՒՄՆԵՐԻՆ (ԱՋ, ՁԱԽ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	128
ՈՂՆԱՇԱՐԻ ՊՏՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԻՆ (ՌՈՏԱՑԻԱ) ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	146
ՇՆՉԱՌԱԿԱՆ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	158
ՆԵՐՇՆՉՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԽՄԲԻ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	158
ՆԵՐՇՆՉՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ԼՐԱՑՈՒՑԻՉ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	162
ՆԵՐՇՆՉՄԱՆԸ ԿՈՂՄՆԱԿԻՈՐԵՆ ՆՊԱՍՏՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	170
ԱՐՏԱՇՆՉՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	173
ՈՐՈՎԱՅՆԻ ՄԱՍՈՒԼԻ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	178
ԳԼԽԻ ՄԿԱՆՆԵՐԻ ՇԱՐԺՈՒՄՆԵՐԸ.....	182
ԳԼԽԻ ԾԱԼՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	182
ԳԼԽԻ ՏԱՐԱԾՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ.....	185

ԳԼԽԻ ՊՏՈՒՅՏՆԵՐԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	189
ԾԱՄԻՉ ՄԿԱՆՆԵՐ	193
ՍՏՈՐԻՆ ԾՆՈՏԻ ԻՋԵՑՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	194
ՍՏՈՐԻՆ ԾՆՈՏԻ ԱՌԱՋ ՇԱՐԺՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	197
ՍՏՈՐԻՆ ԾՆՈՏԻ ՀԵՏ ՇԱՐԺՄԱՆԸ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՄԿԱՆՆԵՐ	198

Ն. Ա. Սկրսչյ ան, Ա. Բ. Սարգսյ ան, Կ. Գ. Գրիգորյ ան,
Լ. Մ. Խաչատրյ ան

ՄԿԱՆՆԵՐԻ ՖՈՒՆԿՑԻՈՆԱԼ ԱՆԱՏՈՄԻԱՅԻ

ՀԻՄՈՒՆՔՆԵՐ

Ուսումնական ձեռնարկ

Н.А. Мкртчян, А.Б. Саргсян, К.Г. Григорян, Л.М. Хачатрян

ОСНОВЫ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ АНАТОМИИ МЫШЦ

Учебное пособие

N.A. Mkrtchyan, A.B. Sargsyan, K.G. Grigoryan, L.M.
Khachatryan

BASICS OF FUNCTIONAL MUSCLE ANATOMY

Textbook

Խմբագիր՝

Մ.Ս. Պողոսյան

Տեխնիկական խմբագիր՝

Համակարգչային ձևավորում՝

Լ.Ա. Մեծոյան